

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

156 (8) / 2023

ON
AIR

BULGARIA

Game of Ports

ИГРАТА ЗА ШЕНГЕН

Probiotics

МИТ ЛИ СА ПРОБИОТИЦИТЕ?

Malaga

ПИКАСО И ПIAКОСТИ

SAVING THE SMILES

Dr. Magdalena Nikolova, owner of MY smile and eM Dent clinics
Магдалена Николова, собственик на клинику MY smile и "еМ Дент"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

PURE
DIAMONDS

TEILOR

25 YEARS CELEBRATION

ВАШАТА ПОЧИВКА ЗАПОЧВА ОЩЕ НА ЛЕТИЩЕТО

През най-натоварените месеци от годината увеличеният пътнически поток създава предпоставки за забавяне на процедурите по check-in и проверка на сигурността на всички европейски летища. Навременното пристигане за предстоящ полет остава надеждна мярка срещу множество главоболия, които могат да помрачат началото на всяко лятно приключение. „България Еър“ цени спокойствието и комфорта на своите пътници. Затова националният превозвач съветва пристигането на летището да се осъществява минимум 3 часа преди излитане до някоя от международните дестинации, до които лети авиокомпанията. В помощ за едно бързо и безпроблемно отвеждане за полет, „България Еър“

предоставя безплатен online check-in за почти всички свои дестинации. Така всеки може да спести време, като сам издаде бордната си карта лесно и удобно.

В допълнение към тази услуга, Летище София предоставя на използвалите online-check in пътници специални drop-off гишета, където да оставят своя допълнителен чекиран багаж.

По този начин националният превозвач отговаря на увеличената натовареност на летищата, до които оперира по международните си полети, като следи за нуждите на своите пътници и безпроблемното им пътуване към тяхното лятно приключение.

Актуална информация - на www.air.bg.

YOUR HOLIDAY STARTS AT THE AIRPORT

During the busiest months of the year, the increased passenger flow creates conditions for delays in check-in procedures and security checks at all European airports. Arriving on time for an upcoming flight remains a foolproof measure against the many headaches that can mar the start of any summer adventure. Bulgaria Air values the peace and comfort of its passengers. Therefore, the national carrier advises to arrive at the airport at least 3 hours before departure to any of the international destinations to which the airline flies.

To help you get on your flight quickly and smoothly, Bulgaria Air provides free online check-in for almost all of its destinations. So everyone can save time by issuing their own boarding pass easily and conveniently. In addition to this service, Sofia Airport provides passengers using online check-in with special drop-off counters where they can leave their additional checked baggage.

In this way, the national carrier responds to the increased traffic at the airports it operates to on its international flights, keeping an eye on the needs of its passengers and their smooth journey to their summer adventure.

For more information - www.air.bg.

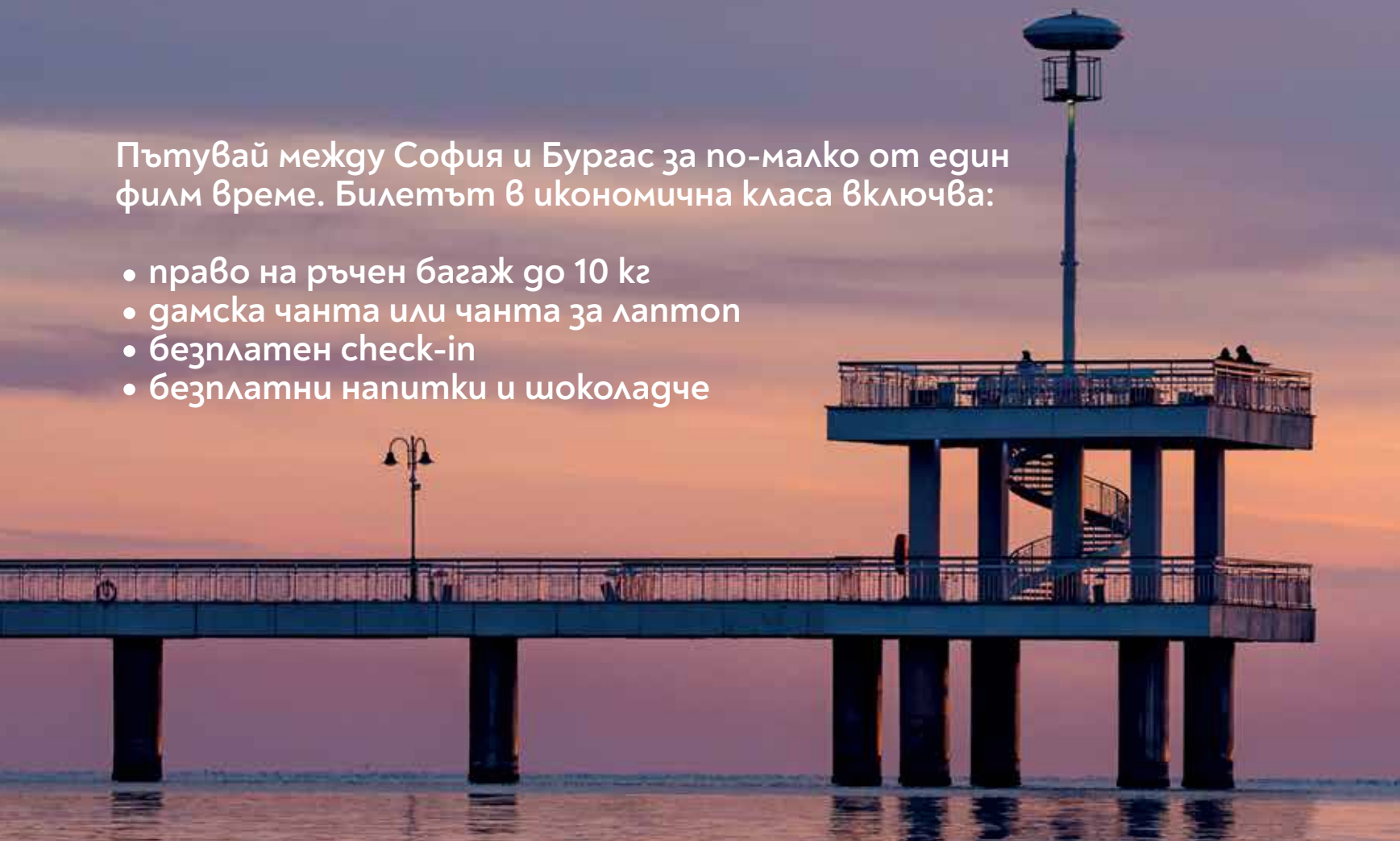
БУРГАС КАТО НА ФИЛМ

Ежедневни полети от 30 юни
София - Бургас - София

Пътувай между София и Бургас за по-малко от един филм време. Билетът в икономична класа включва:

- право на ръчен багаж до 10 kg
- дамска чанта или чанта за лаптоп
- безплатен check-in
- безплатни напитки и шоколадче

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

Резервирай сега на www.air.bg или в мобилното ни приложение.

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

**26 | В България
повече държим
на индивидуалния
подход към
пациента**

Д-р Магдалена Николова,
собственик на клини-
ки MY smile Бургас и
eM Дент Шумен,прег
Bulgaria ON AIR

**35 | ANALYSIS
POLITICS**

42 | Игра на портове

Най-логичната причина
Нидерландия да блокира
България за Шенген не е
свързанас престъпнос-
тта или сигурността на
границите, а с китайски
контейнери

**55 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

**58 | Има ли смисъл от
пробиотиците?**

Българите харчат
рекордно за такива хра-
нителни добавки - макар
най-малко от всички да
имат нужда от тях

**81 | TRAVEL
LIFESTYLE**

88 | Пикасо и Пакости

Малага не е просто
вратата към Андалусия:
този град ще ви предложи
всичко, от пир за
сетивата до плаж дори
през ноември

**32 | In Bulgaria, we focus
on a patient-centred
care model**
46 | Game of Ports
**61 | Do Probiotics Make
Sense?**
88 | Mischievous Malaga
**10 | Числа и лица
Facts & Figures**
**12 | Показа ли си вече
еврото зъбите в
Хърватия?**
**14 | Is the Euro Showing Its
Teeth in Croatia?**
**20 | Доминацията на
Китай в батериите
вече е смазваща**
**22 | China's Battery
Dominance is Now
Overwhelming**
**38 | Ако тръгнеш
надясно...**
**40 | If You Go to the
Right...**
**50 | Защо България
подцени Коридор 4?**
**52 | Why Bulgaria Neglects
Corridor 4?**
**56 | Най-далечната
звезда
The Most Distant Star**
**64 | Криле на желанието
Wings of Desire**
**70 | Опенхаймер и
легналите полицаи
72 | Oppenheimer and the
Lying Policemen**
**74 | Свръхестествено
добър**
**78 | Oppenheimer and the
Lying Policemen**
**82 | Афиш
Poster**
**84 | Светомто писание
Holy Scripture**
**102 | Непознатият
Кюстендил
The Unknown
Kyustendil**
112 | Дървото на разума
114 | The Tree of Reason

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

TRANSLATORS
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemarliev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev

ДИЗАЙН
BRAND NEW
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктор Миткова

CEO
Victoria Mitkova

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECBGB33
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл. 7а, ал. 1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп. ДВ бр. 94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ИВАЙЛО ПЕТРОВ е сред талантливите млади български фотографи, създател на студио Focus Shift. Специализира модна и портретна фотография. Освен това се интересува от кино и от Вселената, която ни заобикаля. Вярва, че за добрите снимки е необходима комбинация от талант, оригинално мислене и качествена техника, като последната е най-маловажна.

IVAYLO PETROV is one of the most gifted young Bulgarian photographers and creator of Focus Shift Studio. He specializes in fashion and portrait photography. Furthermore, he has interests in movies and in the Universe that surrounds us. He believes that one needs a combination of talent, original ideas, and quality equipment to make good pictures – with the last condition being of the least importance.

ИЗЦЯЛО НОВИЯТ CX-60

М-HYBRID 48V, ДИЗЕЛ 3.3 L, 6 ЦИЛИНДЪРА
254+17 КС, 550+153Nm, 8- СТЕПЕНЕН АВТОМАТИК

ПРЕЦИЗНО ИЗРАБОТЕН В ЯПОНИЯ.

DRIVE TOGETHER

DROP-OFF ГИШЕТА И БЕЗПЛАТЕН ONLINE CHECK-IN С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР"

И през тази година „България Еър“ и Летище София продължават да работят активно по бързината на обслужване и комфорта на пътниците непосредствено преди полет. В сезона на летните почивки все повече пътници се отправят към летището като първа стъпка към своето желано пътуване. За да осигури на пътниците си възможно най-бързо регистриране за полет „България Еър“ предлага безплатен check-in онлайн, достъпен 24 часа преди полет. Предварителната регистрация за полета се предлага за почти всички дестинации на авиокомпанията и предоставя възможност на пасажерите да спестят време и усилия, като избегнат опашките пред гишетата. Благодарение на специалните drop off гишета на Летище София регистрацията за полет онлайн е удобна услуга не само за пътници, пътуващи само с ръчен багаж. Гишетата за оставяне

на регистриран багаж са достъпни за всички пътници, които предварително са се възползвали от възможността за online check-in. Така пътуващите през летния сезон могат с най-малко усилия и загуба на време да се отправят към своята мечтана ваканция. С настъпването на летния сезон и растящия пътнически поток на Летище София и европейските летища, националният превозвач призовава пътниците да предвидят достатъчно време за обработка на техните документи и багаж, като им препоръчва да пристигнат на летището поне 2 часа преди международен полет. Основен приоритет на авиокомпанията е да осигури приятно пътуване на всички пътници, особено по време на високата натовареност на летищата през летния сезон. Повече информация относно услугите и дестинациите на "България Еър" може да получите от офисите на компанията и на www.air.bg. ■

DROP-OFF COUNTERS AND FREE ONLINE CHECK-IN WITH "BULGARIA AIR"

Bulgaria Air and Sofia Airport continue to work actively on the speed of service and the comfort of passengers immediately before a flight. In the summer holiday season, more and more travellers head to the airport as the first step to their desired journey. In order to provide its passengers with the fastest possible check-in for a flight, Bulgaria Air offers free online check-in, available 24 hours before a flight.

Pre-check-in for flights is available for almost all airline destinations and allows passengers to save time and effort by avoiding queues at counters.

Thanks to the special drop-off counters at Sofia Airport, online flight check-in is a convenient service not just for passengers travelling with hand luggage. Check-in counters are available to all passengers who have previously taken advantage of the online check-in option. Thus, travellers in the summer season can go on their dream vacation with the least amount of effort and waste of time.

With the arrival of the summer season and the growing passenger flow at Sofia Airport and European airports, the national carrier urges passengers to allow enough time for processing their documents and luggage, recommending they arrive at the airport at least 2 hours before an international flight.

The main priority of the airline is to ensure a pleasant journey for all passengers, especially during the high traffic of the airports during the summer season. More information about the services and destinations of "Bulgaria Air" can be obtained from the company's offices and at www.air.bg. ■

Лек път с Visa Business

Плащай сигурно и удобно в чужбина и може да спечелиш награда ваучер за Ozone.bg с 1000 лева за твоя бизнес.

VISA

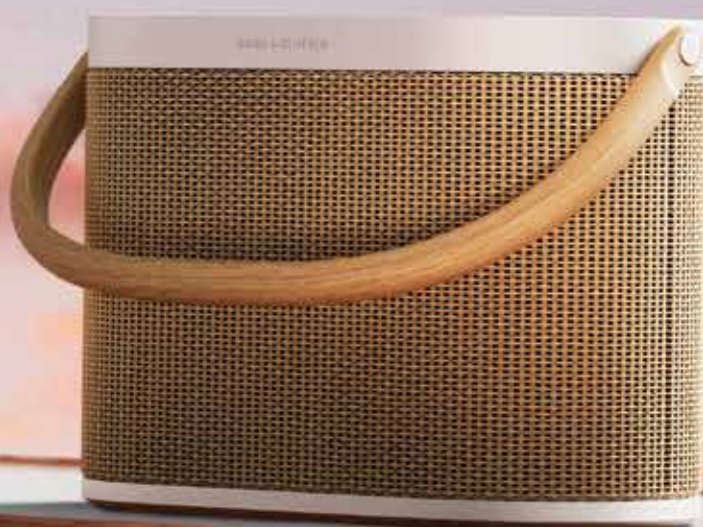

Научи повече на visabg.com

Период на промоцията: 01.07.2023 г. до 30.09.2023 г., разделен на три месечни подпериода (I подпериод от 01.07. до 31.07., II подпериод от 01.08. до 31.08., III подпериод от 01.09. до 30.09.2023 г.). За участие в тегленето на награди за съответния месечен подпериод от Промоцията е необходимо с една и съща карта Visa Business в рамките на месечния период да са извършени най-малко 5 плащания извън територията на България (на ПОС терминал или онлайн в чуждестранни уебсайтове) на обща стойност минимум 100 евро. За всеки месечен подпериод се предоставят като награди по 10 броя ваучери за Ozone.bg на стойност 1000 лева всеки. Правилата са достъпни на visabg.com

Bring the bass. Reads the room.

Beosound A5

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV. - +359 2 8073757 -
SOFIA@BEOSTORES.COM

BANG & OLUFSEN

You won't just hear it.
You'll feel it.

12 | **ПОКАЗА ЛИ СИ ВЕЧЕ
ЕВРОТО ЗЪБИТЕ?**
IS THE EURO SHOWING ITS TEETH?

26 | **ИНТЕРВЮ: Д-Р МАГДАЛЕНА НИКОЛОВА**
INTERVIEW: DR MAGDALENA NIKOLOVA

20 | **ДОМИНАЦИЯТА НА КИТАЙ**
CHINA'S BATTERY DOMINANCE

ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

605.6%

е увеличението на минималната работна заплата в България за периода 2003-2023 година по данни на Eurostat. Това е вторият най-висок ръст в Европа след Румъния (810%). Въпреки това минималното възнаграждение у нас си остава второто най-ниско от всички измерени страни - 399 евро. По-ниско е само в Албания - 375 евро, докато в Румъния вече достига 604 евро. Най-високата минимална заплата е в Люксембург (2508 евро), Германия (1997) и Нидерландия (1995). За последните 20 години минималната заплата във Франция е пораснала само с 44%, в Гърция - с 50%, в Испания - със 139%.

EN

is the increase in the minimum wage in Bulgaria for the period 2003-2023 according to Eurostat data. This is the second-highest growth in Europe after Romania (810%). Despite this, the minimum wage in Bulgaria remains the second lowest of all measured countries - 399 euros. It is lower only in Albania - 375 euros, while in Romania it already reaches 604 euros. The highest minimum wage is in Luxembourg (EUR 2,508), Germany (1997) and the Netherlands (1995). For the last 20 years, the minimum wage in France has grown by only 44%, in Greece - by 50%, and in Spain - by 139%. ■

9.5

млн. евро ще плати България за ремонта на шест двигателя за старите руски изстребители МиГ-29, докато очаква доставката на първите нови F-16 Block 70 от САЩ. Поръчката е възложена на полската държава на компания Wojskowe Zakłady Lotnicze. Междувременно министърът на отбраната Тодор Тагарев съобщи, че бюджетът за отбрана ще бъде увеличен до 2% от БВП през 2024 година.

EN

9.5 mn euros will be paid by Bulgaria for the repair of six engines for the old Russian MiG-29 fighter planes while waiting for the delivery of the first new F-16 Block 70 from the USA. The order was awarded to the Polish state company Wojskowe Zakłady Lotnicze. Meanwhile, Defense Minister Todor Tagarev announced that the defense spending will be increased to 2% of GDP in 2024. ■

4732

лева е средната работна заплата в сектора на информационните технологии в България към края на полугодиято, показват данни на Националния статистически институт. Другите най-добре платени сектори са енергетика и горива (3061 лева средна заплата) и финанси и застраховане (2915). Най-ниски са заплатите в сектори хотелиерство и ресторантьорство (1189) и селско и горско стопанство (1406 лева). Средната работна заплата за България в края на юни е 1927 лева.

EN

BGN 4,732 is the average salary in the information technology sector in Bulgaria at the end of the second quarter, according to data from the National Statistical Institute. The other best-paid sectors are energy and fuels (BGN 3,061 average salary) and finance and insurance (BGN 2,915). The lowest salaries are in the hospitality and restaurant industry (1189) and agriculture and forestry (1406 BGN). The average salary for Bulgaria at the end of June is BGN 1,927. ■

44 432 000 000

лева е общата стойност на българския износ през първата половина на 2023 година - понижение от 3.1% в сравнение със същия период на 2022, показват данни на Националния статистически институт. Намалел е основно експортът към ЕС, докато този към трети страни расте с около 3 на сто. Търговското салдо на страната обаче се е подобрило, защото вносът намалява с още по-сериозно темпо - 6.2% на годишна база.

EN

BGN 44,432,000,000 is the total value of Bulgarian exports in the first half of 2023 - a decrease of 3.1% compared to the same period of 2022, according to data from the National Statistical Institute. Exports to the EU mainly decreased, while those to third countries grew by about 3 per cent. However, the country's trade balance has improved because imports are decreasing at an even more serious rate - 6.2% on an annual basis. ■

TODAY.
TOMORROW.
FOREVER.

*As unique
as you are*

DAS
Hotels & Resorts

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG
+359 56 8 12345 / info@hotelprimoretz.bg

ПОКАЗВА ЛИ СИ ВЕЧЕ ЕВРОТО ЗЪБИТЕ В ХЪРВАТИЯ?

Най-високата инфлация в ЕС през юни и тръгнал нагоре държавен дълг: в Загреб имат и други основания за тревога, освен поскърпването на кафето

Текст ПЕТЪР ЙОВЧЕВ / Фотогарафия ISTOCK

Въпреки помпозното си име, "Кафе бар Тифани" в стария град на Примощен не е капан за туристи. Тук пият кафето си местните хора - а и, така или иначе, от милионния туристически поток, заливащ Хърватия всяко лято, няма и помен през януари. Усещането е, сякаш времето е спряло, а важните неща се случват някъде много далеч. Но в началото на тази година места като "Тифани" изведнъж се оказаха в центъра на вниманието на икономистите от цяла Европа. Цената на кафето в Хърватия трябваше да даде отговор на големия спор за ефектите от еврото: дали поскърпването след приемането на единната валута е умерено и еднократно, както настояват привържениците ѝ, или това е само началото, както твърдят скептиците.

ОПИТЪТ НА ХЪРВАТИЯ, КОЯТО Е ЧЛЕН НА ЕВРОЗОНАТА от 1 януари тази година, за пореден път показа, че т. нар. "ефект от закръглянето" след въвежда-

нето на еврото е съвсем действителен. Повечето търговци се възползваха от промяната, за да увеличат цените. Отличното еспreso в Примощен стана с около 10 евроцента по-скъпо. Кое то оставя досадно чувство у клиентите, но не е нещо, което да разклати икономиката. Особено на фона на вихрещата се още от предишните години инфлация. Правителството в Загреб отправя няколко пламенни призова да не се спекулира, наложи няколко глоби и след това животът продължи по нормалния начин.

Шест месеца по-късно обаче ефектите от еврото започват да се забелязват на нива, далеч надхвърлящи кафенетата. Данните на Eurostat за инфлацията според Хармонизирания индекс на потребителските цени показват, че докато почти навсякъде другезде тя намалява отчетливо в началото на лятото (в България е спаднала от 8.63% през май до 7.5% през юни), в Хърватия тя запазва нивата си с тенденция дори да расте. Хърватската месечна инфлация през юни

е 1.6% - най-високата от всички страни в Европейския съюз (за сравнение българската е 0.1%, чешката - 0.3%, и дори в Унгария, която бе рекордьор по този показател напоследък, тя е само 0.4%). Все още няма детайлен анализ на какво се дължи тази инфлация. Но немалко наблюдатели допускат, че еврото вече си показва зъбите.

ТАКОВА ПРЕДПОЛОЖЕНИЕ СЕ ПОТВЪРЖДАВА и от още един показател, който има тясна връзка с еврото: нивата на публичния дълг спрямо БВП. Въвеждането на единната валута почти без изключения води до разхлабване на фискалната дисциплина на правителствата и до увеличаване на харчовете. Този ефект ясно пролича при оригиналните държави, въвели еврото през 2001 (с експлодиралия дълг на страни като Италия, Испания, Португалия, Белгия и, разбира се, Гърция), и при по-късно присъединилите се страни от Централна и Източна Европа. Публичният дълг на Словения

почти се е утроил за времето, откакто страната въведе еврото; този на Словакия се е удвоил. Дори и Естония, която си остава единствената страна с по-нисък дълг от България в ЕС, го е увеличила от 6.7% от БВП при влизането в еврозоната до 17.2%.

В интерес на истината, Хърватия и преди въвеждането на еврото не беше сред отличниците, що се отнася до дълга. Но през 2021 и 2022 страната се движеше в правилната посока - всъщност в средата на миналата година Хърватия бе сред трите държави с най-бързо намаляващ държавен дълг (заедно с Гърция и Кипър), като отчете цели 12% спад на дълга спрямо БВП в сравнение с лятото на 2021. Докато първото тримесечие на 2023 е донесло ново увеличаване на дълга - от 68.8% от БВП до 69.5%. Не е нещо граматично, но пак става дума само за първите три месеца след въвеждането на еврото. Любопитно е какво ще покажат данните за полугодieto, които Eurostat ще публикува чак през октомври.

ЗАЩО ЕВРОТО НЕИЗМЕННО ВОДИ до такава "разхлабване на коланите" от страна на политиците, е сложен въпрос, който включва множество фактори. Но един от най-важните е, че правилата в еврозоната, създадени да поддържат финансовата дисциплина, никога не са действали. Ако те се спазваха, Хърватия изобщо нямаше да бъде допусната до еврото от 1 януари 2023. Тя покри прословутия Маастрихтски критерий за стабилност на цените само благодарение на задкулисно решение на ЕЦБ и Еврокомисията. "Някой би могъл да приветства решението на ЕК и ЕЦБ да използват сивата зона около интерпретацията на критерия за ценова стабилност, за да позволят на Хърватия да се присъедини през 2023. Но това не трябваше да бъде направено по начин, който да попречи на България да се присъедини", коментира Жолт Дарваш от влиятелния институт "Брьогел".

ДОГОВОРЪТ ЗА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ИЗИСКВА ценовата стабилност да се

измери, като се сравни инфлацията в страната-кандидат с тази на "трите най-добре представящи се членки" по този показател, като се допуска отклонение не повече от 1.5%.

През април 2022, когато се вземаше решението за Хърватия и България, трите страни с най-ниска инфлация в ЕС бяха Малта (2.1%), Португалия (2.6%) и Франция (3.3%). Средната инфлация в тях бе 2.6%, което, с допустимото отклонение от 1.5%, означаваше, че двете кандидатстващи страни трябва да имат инфлация до 4.1%. Това на практика елиминираше не само България (с 5.7% инфлация тогава), но и Хърватия (4.7%). За да вкарат хърватите в еврозоната, ЕК и ЕЦБ решиха да извадят Малта и Португалия от сметките, и обявиха, че трите "най-добре представящи се" страни по инфлационния показател са Франция (3.2%), Финландия (3.3%) и Гърция (3.6%). Това вдигна допустимия праг до 4.9% - и така Хърватия "изпълни" критериите. ЕЦБ и ЕК посочиха някакви мъгляви аргументи

IS THE EURO SHOWING ITS TEETH IN CROATIA?

The highest inflation in the EU in June and a new rise in public debt: in Zagreb, they have other reasons to worry besides the coffee prices

By PETER YOVCHEV / Photography ISTOCK

Despite its pompous name, "Cafe Bar Tiffany" in the old town of Primošten is not a tourist trap. This is where the local people drink their coffee. Anyway, in January there is not a trace of the millions of tourists that flood Croatia every summer. It feels like time has stopped here, and the important things are happening somewhere far, far away. But at the beginning of this year, places like Tiffany's suddenly found themselves at the center of economic attention from all over Europe. The price of coffee in Croatia was supposed to answer a big debate about the effects of the euro: whether the appreciation after the adoption of the single currency is moderate and one-off, as its supporters insist, or if it is just the beginning, as skeptics claim.

THE EXPERIENCE OF CROATIA, WHICH HAS BEEN a member of the eurozone since January 1 of this year, once again shows that the so-called "rounding effect" after the introduction of the euro is completely real. Most traders have taken advantage of the change to drive up prices. The excellent espresso in the Primošten is about 10 cents more expensive now. Which leaves customers with a sour

feeling, but is not something that will rock the economy. Especially against the background of the swirling inflation in the previous years. The government in Zagreb sent out several fervent appeals not to speculate, imposed a few fines, and then life went on as normal. Six months later, however, the effect of the euro is beginning to be felt at levels far beyond the coffee shops. Eurostat's data on inflation according to the Harmonized Index of Consumer Prices show that, while almost everywhere else it clearly decreases at the beginning of the summer (in Bulgaria it fell from 8.63% in May to 7.5% in June), in Croatia it maintains its levels with a tendency even to grow. Croatia's monthly inflation in June was 1.6% - the highest of all countries in the EU (for comparison, Bulgaria's is 0.1%, the Czech Republic's - 0.3%, and even in Hungary, which has been a record holder for this indicator recently, it is only 0.4%). There is still no detailed analysis of what caused this inflation. But few observers admit that the euro is already showing its teeth.

SUCH A HYPOTHESIS IS ALSO CONFIRMED by another indicator that is closely related to

the euro: the levels of the public debt to GDP. With almost no exception, the introduction of the single currency leads to a loosening of fiscal discipline by governments and an increase in spending. This effect is clearly visible in the original countries that joined the euro in 2001 (with the debt explosion in Italy, Spain, Portugal, Belgium and, of course, Greece), and in the later joining countries of Central and Eastern Europe. Slovenia's public debt has almost tripled since the country introduced the euro; Slovakia's has doubled. Even Estonia, which remains the only country in the EU with a lower debt than Bulgaria, increased it by 6.7% of GDP upon joining the Eurozone to 17.2% this March.

In truth, even before the introduction of the euro, Croatia was not among the honorees when it comes to debt. But in 2021 and 2022, the country was moving in the right direction - in the middle of the last year Croatia was among three countries with the fastest shrinking government debt (along with Greece and Cyprus), accounting for a full 12% decline compared to the summer of 2021. While the first quarter of 2023 has brought a new increase in debt - from 68.8%

НЯКОИ НЕЩА СТАВАТ **blink** ЗА СЕКУНДИ

Незабавни преводи
към мобилен номер
P2P

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

за изваждането на Малта и Португалия, но тези аргументи, както подчертава Дарваш, спокойно могат да важат и за следващите страни - за Франция и Финландия например.

Договорът за ЕС действително остава вратичка, като не уточнява какво означава "най-добре представящите се страни". В същото време обаче, договорът по никакъв начин не оставя мандат на ЕК и ЕЦБ да вземат такива субективни решения. Нашумелият историк Нийл Фъргюсън твърдеше, че един от шестте основни коза, позволили на Западната цивилизация да постигне водеща роля в света, е спазването на правилата. В това отношение ЕС определено търпи критики. И няма индикации нещата да се подобрят. Всъщност политическата воля в Брюксел явно е в точно обратна посока, ако се съди по изтеклия запис на бившия български премиер Кирил Петков, според когото Урсула фон дер Лайен му казала "... за еврозоната - трябва да измислите начин да заобиколите правилата, в смисъл да влезете в рамките".

МНОГО ВЕРОЯТНО Е БРЮКСЕЛ И ФРАНКФУРТ да са готови да намерят и за България вратичка като тази, която отвори за Хърватия. Защото по всички личи, че това е последният шанс за разширяване на еврозоната в обозримо бъдеще. В анализ на S&P Global по темата Аня Хайман, Драгана Игнатович и Шучита Шукла подчертават, че за останалите шест страни в ЕС, които не са приели еврото, вероятността да го сторят е много малка. Чехия е икономически напълно готова за него, но не го иска, и поредица от правителства в Прага отказват дори да говорят за хипотетични дати за членство. До голяма степен това важи и за Унгария и Полша, където на власт са евроскептични партии. Румъния все още има проблем с провеждането на критични реформи, отбелязва анализът, а дължителното изискване за смъкване на бюджетния дефицит под 3% надали може да бъде покрито по-рано от 2026, в най-добрия случай. Правителството в Букурещ обяви преди време, че ще разгледа отново въпроса за членство в еврозоната към 2029 година. Колкото го Дания и Швеция, те нямат никаква съществена изгода от присъединяването към еврозоната, смятат Хайман, Игнатович и Шукла. Обществото също е скептично, което прави дори отварянето на нова дискусия за еврото твърде рискован политически ход. ■

If the rules were followed, Croatia would not be admitted to the euro at all from 2023. It met the infamous Maastricht criterion for price stability only thanks to a behind-the-scenes decision by the ECB and the European Commission.

of GDP to 69.5%. It is nothing dramatic, but it comes after just three months in the eurozone. It is curious what the data for the second quarter, which Eurostat will publish in October, will show.

WHY THE EURO INVARIABLY LEADS to such "belt-loosening" on the part of politicians is a complex question involving multiple factors. But one of the most important is that the rules in the eurozone designed to maintain financial discipline have never worked. If they were followed, Croatia would not be admitted to the euro at all from January 1, 2023. It met the infamous Maastricht criterion for price stability only thanks to a behind-the-scenes decision by the ECB and the European Commission. "One might welcome the European Commission and ECB decisions to exploit the grey area in the interpretation of the price stability criterion to allow Croatia to join in 2023. But this should not have been done in a way that prevented Bulgaria from joining," commented Zolt Darvas of the influential Bruegel Institute.

THE TREATY ON THE EUROPEAN UNION REQUIRES price stability to be measured by comparing inflation in the candidate country with that of the "three best-performing members" on this indicator, allowing for a deviation of no more than 1.5%.

In April 2022, when the decision was taken on Croatia and Bulgaria, the three countries with the lowest inflation in the EU were Malta (2.1%), Portugal (2.6%) and France (3.3%). Their average inflation was 2.6%, which, with the permissible deviation of 1.5%, meant that the two applicant countries should have inflation up to 4.1%. This practically eliminated not

only Bulgaria (with 5.7% inflation back then), but also Croatia (4.7%). In order to bring the Croats into the Eurozone, the EC and the ECB decided to exclude Malta and Portugal from the accounts, and announced that the three "best performing" countries in terms of inflation were France (3.2%), Finland (3.3%) and Greece (3.6%). This raised the threshold to 4.9% - and so Croatia "met" the criteria. The ECB and the EC indicated some vague arguments for the exclusion of Malta and Portugal, but these arguments, as Darvas emphasizes, could easily apply to other countries as well - France and Finland, for example.

The EU Treaty actually leaves a loophole by not specifying what "best performing countries" means. At the same time, however, the treaty in no way leaves a mandate for the EC and the ECB to take such subjective decisions. The notorious historian Niall Ferguson claimed that one of the six essential scapegoats that enabled Western Civilization to achieve world leadership was compliance with the rules. In this respect, the EU is definitely under fire. And there is no indication that things will improve. In fact, the political will in Brussels is clearly in the exact opposite direction, judging by the leaked recording of former Bulgarian Prime Minister Kiril Petkov, according to whom Ursula von der Leyen told him "... about the eurozone - you have to find a way around the rules, in the sense to come within".

IT IS VERY LIKELY THAT BRUSSELS AND FRANKFURT are ready to find a loophole for Bulgaria like the one they opened for Croatia. Because by all accounts this is the last chance to expand the eurozone in the foreseeable future. In an S&P Global analysis on the subject, Anja Heimann, Dragana Ignatovic and Shuchita Shukla emphasize that for the remaining six EU countries that have not adopted the euro, the probability of doing so is very small. The Czech Republic is economically fully ready for it but does not want it, and a series of governments in Prague refuse to even talk about hypothetical dates for membership. To a large extent, this also applies to Hungary and Poland, where Euro-sceptic parties are in power. Romania still has trouble implementing critical reforms, the analysis notes, and the mandatory requirement to bring the budget deficit below 3% is unlikely to be covered earlier than 2026, at best. The government in Bucharest announced some time ago that it will reconsider the question of membership in the Eurozone by 2029. As for Denmark and Sweden, they have no significant benefit from joining the eurozone, according to Hyman, Ignatovich and Shukla. The public there is also sceptical, which makes even opening a new discussion on the euro too risky a political move. ■

HAWORTH
CORPORATE OFFICE SOLUTIONS

THE PROJECT

www.theproject.bg

POSOKA.COM

ТИ ВЕЧЕ ПЪТЕШЕСТВАШ

ТУРИСТИЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ POSOKA.COM

- Самолетни билети
- Екскурзии и почивки в Европа и света
- Крузи
- Rent-a-car
- Фирмени пътувания
- Оферти по индивидуално запитване

Резервирай своето вълнуващо пътуване на
www.posoka.com или се свържи с нас на **0700 17 107**

бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*

Професионален фонд
Универсален фонд
Добровolen фонд

 СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

ДОМИНАЦИЯТА НА КИТАЙ В БАТЕРИИТЕ ВЕЧЕ Е СМАЗВАЩА

Над две трети от цялото световно производство се контролира от Пекин

Китайската доминация в производството на батерии - най-ключовия елемент от електромобилите - продължава да расте с притеснителни темпове, показват обобщени данни след първото полугодие на 2023. Общо 66.7% от цялото световно производство се пада на китайски компании, като сред десетте най-големи производителя на автомобилни батерии шест са китайски.

Глобалното потребление се е увеличило с 50% за първото полугодие на тази година до цели 304.3 гигаватчаса, показва анализът на корейската изследователска компания SNE Research. Производственият капацитет на Европа въпреки големите усилия и субсидиите е едва 3.7 гигаватчаса, или около 1.2% от глобалното производство. При това немалка част от него също се пада на съвместни предприятия с доминиращо китайско участие.

Убедителен лидер на този пазар е китайската CATL, чието пазарен дял вече достига рекордните 36.8%. На второто място

излиза друг китайски производител - BYD, който измества корейската LG Energy. В челната десетка, освен шестте китайски компании, попадат три от Южна Корея и една от Япония.

10-ТЕ НАЙ-ГОЛЕМИ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ НА БАТЕРИИ:

10. SUNWODA - 1.5%

Китайска компания с над 42,000 служители по цял свят, която прави не само автомобилни батерии, но и батерии за лаптопи, както и големи мрежови инсталации за съхранение на електроенергия. Доставя батерии за китайските Geely и Dongfeng, за Volvo и за азиатските модели на Volkswagen. В Европа я познаваме като производителя на батериите за Dacia Spring.

9. GOTION HIGH-TECH - 2.1%

Макар и базирана в Силициевата долина в Калифорния, тази компания всъщност е китайска, собственост на GuoXuan.

Нейно гъщерно дружество произвежда батериите за миниатюрния Wuling Hongguang Mini, най-продавания електромобил в света за 2021. Амбицията на Gotion е да продава по-големи батерии за електрификация на автобусния транспорт. През 2020 компанията си осигури инвестиция за 1.1 милиарда евро от Volkswagen.

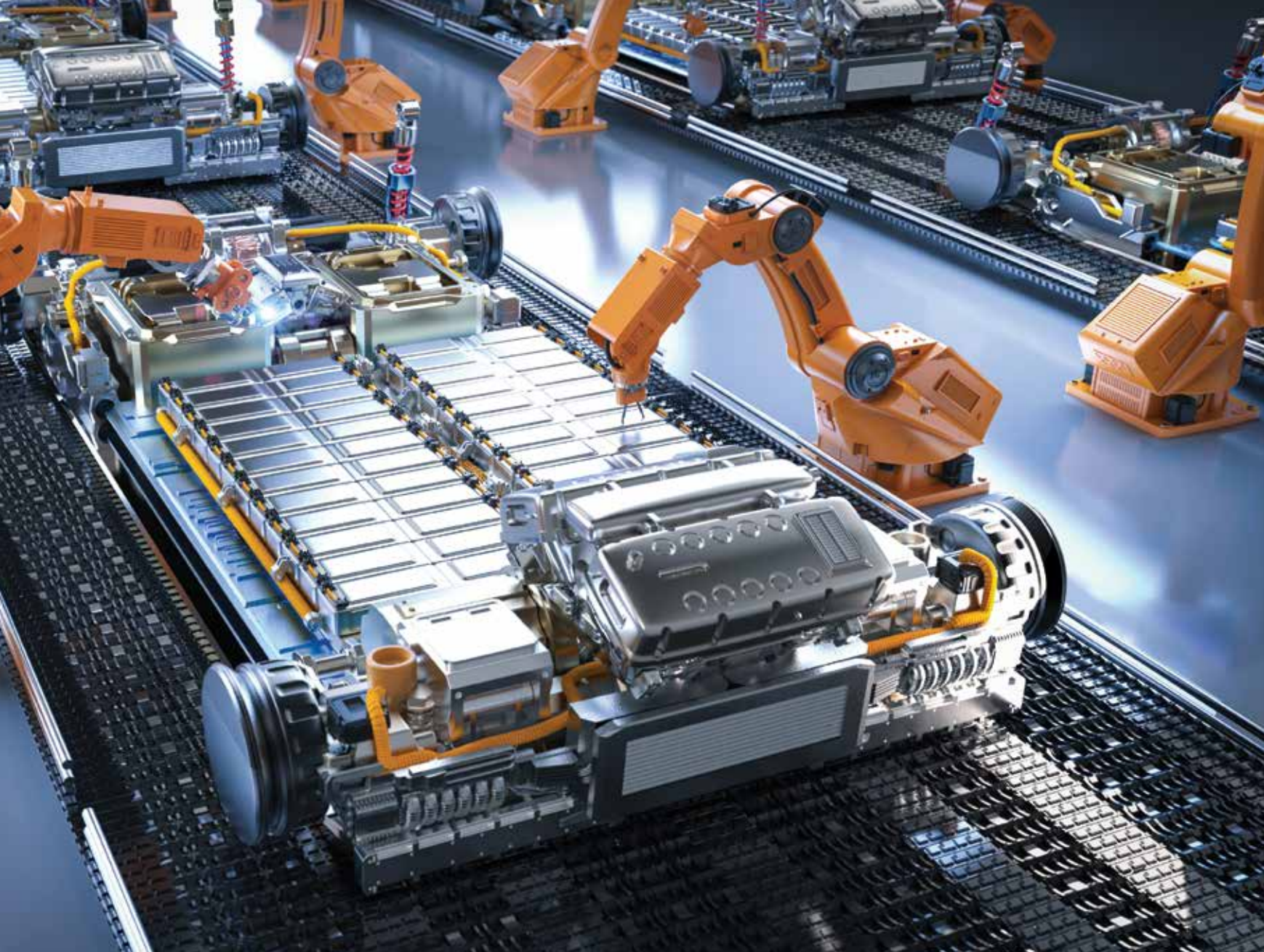
8. EVE ENERGY - 2.2%

Китайски производител, който е основан още през 2001, но се разви особено бурно в последните няколко години. От 2019 е доставчик на Hyundai-Kia, а успоредно с това произвежда и промишлени батерии за монтиране в кораби. Тази пролет компанията обяви, че ще построи завод на стойност 1.3 милиарда евро в Дебрецен, Унгария, чиято основна функция ще е да доставя батериите за бъдещата електрическа Neue Klasse на BMW.

7. SAMUSNG SDI - 4.1%

Както ви подсказва името, това е погледението за батерии на гиганта Samsung

Electronics. Компанията произвежда клетки в заводите си в Южна Корея, Китай и Унгария. Нейни клиенти са BMW, Volvo и Volkswagen. От гледна точка на европейските клиенти най-важна е фабриката в Унгария, в която Samsung инвестира 1.2 милиарда евро.

6. CALB - 4.3%

China Lithium Battery Group, или CALB, е още една китайска компания, основана през 2007. Аббревиатурата остана от времето, когато тя се наричаше China Aviation Lithium Battery, но през 2020 името бе сменено, за да отразява по-точно основния фокус. Компанията разполага със собствен изследователски институт в областта на батериите, и снабдява Geely, Volvo и GAC.

5. SK ON - 5.2%

SK е южнокорейска петролна рафинерия, която навлезе в бизнеса с батерии, като инвестира 3.9 милиарда долара за построяването на заводи за клетки в САЩ, Китай и Унгария. SK On има като

клиенти Volkswagen, Daimler, Kia Motors, Jaguar Land Rover и даже Ferrari.

4. PANASONIC - 7.5%

Японският гигант дължеше мястото си в Топ 3 преди всичко на партньорството си с Tesla в американската Гигафабрика край Невада. Отношенията между двете компании обаче поохладняха леко след плановете на Tesla да диверсифицира доставките и да произвежда собствени клетки. След това Panasonic създаде джойнт-венчър с Toyota, който ще покрива нуждите на бъдещата електрическа гама на японския автомобилен производител. Пазарният дял е намалял с цели 10 на сто за две години.

3. LG ENERGY - 14.5%

Това е поделение на LG Chem, който навремето бе единият от двамата пioniери в сектора на автомобилните батерии, заедно с банкрутиралата впоследствие A123. LG е единият партньор на Tesla за производството на електромобили в Китай, а освен това снабдява

Hyundai, Ford, Renault, Volkswagen и Volvo. Има заводи за клетки в Мигичан, САЩ, и в Полша.

2. BYD - 15.7%

Китайският производител на леки автомобили и автобуси, който още преди години привлече солидна инвестиция от Уорън Бъфет, на практика е удвоил пазарния си дял за по-малко от две години. Главната заслуга е на собствената гама електромобили и електрически автобуси на BYD.

1. CATL - 36.8%

Contemporary Amperex Technology Limited, или накратко CATL, е китайска компания, чийто удивителен възход в последните няколко години е резултат основно на бума на електромобилите на местния пазар, но не само. Активната експанзия по цял свят доведе до партньорства с BMW, Volkswagen, Hyundai, Honda, Toyota, Daimler и Great Wall. CATL е и единият партньор на Tesla в китайската "Гигафабрика" в Шанхай. ■

CHINA'S BATTERY DOMINANCE IS NOW OVERWHELMING

Over two-thirds of total world production is controlled by Beijing

China's dominance in the production of batteries - the most key element of electric cars - continues to grow at an alarming rate, aggregated data after the first half of 2023 show. A total of 66.7% of all global production is held by Chinese companies, among the top ten producers of car batteries, six are Chinese.

Global consumption increased by 50% in the first half of this year to a total of 304.3 gigawatt hours, according to an analysis by Korean research company SNE Research. Europe's production capacity, despite great efforts and subsidies, is only 3.7 gigawatt hours, or about 1.2% of global production. At the same time, a significant part of it also falls to joint ventures with dominant Chinese participation.

A convincing leader in this market is the Chinese CATL, whose market share has already reached a record 36.8%. In second place comes another Chinese manufacturer - BYD, which displaces the Korean LG Energy. In addition to the six Chinese companies, there are three from South Korea and one from Japan in the top ten.

TOP 10 BATTERY MANUFACTURERS:

10. SUNWODA - 1.5%

A Chinese company with over 42,000 employees worldwide that makes not only car batteries but also laptop batteries as well as large grid electricity storage installations. It supplies batteries for the Chinese Geely and Dongfeng, for Volvo and the Asian models of Volkswagen. In Europe, we know it as the manufacturer of Dacia Spring batteries.

9. GOTION HIGH-TECH - 2.1%

Although based in California's Silicon Valley, this company is Chinese, owned by GuoXuan. Its subsidiary manufactures the batteries for the miniature Wuling Hongguang Mini, the world's best-selling electric car in 2021. Gotion's ambition is to sell larger batteries for bus electrification. In 2020, the company secured an investment of 1.1 billion euros from Volkswagen.

8. EVE ENERGY - 2.2%

A Chinese manufacturer that was founded back in 2001, but has developed particularly rapidly in the last few years. Since 2019, it

has been a supplier to Hyundai-Kia, and in parallel, it also produces industrial batteries for installation in ships. This spring, the company announced that it will build a €1.3 billion plant in Debrecen, Hungary, whose primary function will be to supply the batteries for BMW's future electric Neue Klasse.

7. SAMSUNG SDI - 4.1%

As the name suggests, this is the battery division of the giant Samsung Electronics. The company manufactures cells at its plants in South Korea, China and Hungary. Its customers include BMW, Volvo and Volkswagen. From the point of view of European customers, the most important is the factory in Hungary, in which Samsung invested 1.2 billion euros.

6. CALB - 4.3%

China Lithium Battery Group, or CALB, is another Chinese company founded in 2007. The acronym remains from when it was called China Aviation Lithium Battery, but in 2020 the name was changed to more accurately reflect the main focus. The company has its own research institute in the field of batteries

and supplies Geely, Volvo and GAC.

5. SK ON - 5.2%

SK is a South Korean oil refiner that entered the battery business by investing \$3.9 billion to build cell factories in the US, China and Hungary. SK On has Volkswagen, Daimler, Kia Motors, Jaguar Land Rover and even Ferrari as customers.

4. PANASONIC - 7.5%

The Japanese giant owed its former place in the Top 3 above all to its partnership with Tesla in the American Gigafactory near Nevada. However, relations between the two companies cooled slightly following Tesla's plans to diversify supplies and produce its own cells. Panasonic then formed a joint venture with Toyota that will cover the needs of the Japanese automaker's future electric lineup. The market share has decreased by as much as 10 per cent in two years.

3. LG ENERGY - 14.5%

It is a division of LG Chem, which was once one

of the two pioneers in the automotive battery sector, along with the now-bankrupt A123. LG is one of Tesla's partners for electric car manufacturing in China and also supplies Hyundai, Ford, Renault, Volkswagen and Volvo. There are cell plants in Michigan, USA, and in Poland.

2. BYD - 15.7%

The Chinese manufacturer of passenger cars and buses, which many years ago attracted a solid investment from Warren Buffett, has practically doubled its market share in less than two years. The main credit goes to BYD's own range of electric cars and electric buses.

1. CATL - 36.8%

Contemporary Amperex Technology Limited, or CATL for short, is a Chinese company whose astonishing rise in the past few years is mainly due to the electric car boom in the local market, but not only. Active worldwide expansion led to partnerships with BMW, Volkswagen, Hyundai, Honda, Toyota, Daimler and Great Wall. CATL is also one of Tesla's partners in the Chinese "Gigafactory" in Shanghai. ■

СИЛАТА НА ИНФОРМАЦИЯТА

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ“

Новата информационна услуга на АПИС Ви улеснява да осигурите съответствие с изискванията на регулаторните органи по спазване на националните и международните правни норми и финансови правила в бизнес отношенията си с местни и чуждестранни клиенти.

Разработването на уеб базираната информационна система „Санкционни списъци“ е в отговор на предизвикателствата, които съвременните глобални икономически връзки и отношения поставят пред финансовите институции, бизнеса и организациите в борбата срещу финансовите престъпления и нарушенията на международното право и правата на човека.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПРОДУКТА

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ“

Системата дава възможност за бърза и лесна проверка в официалните списъци с имена на лица, организации, банки, компании, станали обект на икономически или правни санкции, поради нарушения на международното право, на правата на човека или други форми на престъпност като пране на пари, финансиране на тероризма, кибер атаки и др. Целта е да не се предоставят икономически или финансови ресурси на лицата/обектите, включени в съответния списък. Списъците се публикуват от различни органи на национално и международно ниво. В зависимост от допуснатите нарушения се налагат някои или всички от предвидените за това санкционни мерки:

- Ембарго върху търговията
- Забрани за определени видове търговия или за търговия с определен вид бизнес
- Замразяване на активи
- Забрана за пътуване на физически лица.

Санкциите могат да бъдат използвани и срещу трети лица, действащи от името на лицата и субектите, извършили нарушенията, независимо че те пряко не са ангажирани с участие.

ЗАЩО ТОВА ПРИЛОЖЕНИЕ ВИ Е НЕОБХОДИМО?

Продуктът Ви предоставя възможност да извършите **предварителни проверки** в публикуваните от международните и национални организации и институции списъци дали Вашите потенциални клиенти и партньори не подлежат на санкции като нарушители на национални и международни изисквания и правила срещу изпирането на пари, финансиране на тероризма, нарушения на правата на човека.

Системата Ви предлага възможност за проверка по име на лице или обект в консолидираните санкционни списъци, приети от:

- Съвета за сигурност на ООН
- Европейския съюз
- Службата за контрол на чуждестранните активи на Министерството на финансите на САЩ
- Министерския съвет на Република България и други.

Програмните специалисти на АПИС са разработили **допълнителни функционалности и съдържание**, които могат да улеснят клиента при търсенето в списъците. Промените се отразяват в базата данни на продукта **не по-късно от 24 часа от публикуването им от източника.**

„САНКЦИОННИ СПИСЪЦИ АРГ“

За удобство на ползвателите продуктът е разработен в **два варианта** и може да се ползва като самостоятелен модул и като приложение с възможност за интегриране с вътрешни програми на клиента.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА САНКЦИОННИТЕ СПИСЪЦИ

Приложението е предназначено за всички организации, чиято дейност налага извършването на предварителни проверки (скрининг) на санкционните списъци, за да гарантират нейното съответствие с регулаторните изисквания – банки, застрахователи, осигурителни фондове, компании, търгуващи с чуждестранни клиенти и др.

Подробна информация за продукта и цената на абонамента можете да видите тук:

<https://www.apis.bg/bg/product/sanctions-bg>

Всеки, който се интересува от новата услуга на АПИС и желае да му бъде направена демонстрация, може да се обади на телефони: 02 923 98 00, 980 48 27 или да ни пише на адрес: office@apis.bg

ГОЛЯМАТА КАРТИНА

с Ивайло Лаков

LIVE
CAST

**Bloomberg
TV Bulgaria**
PODCASTS

bloombergtv.bg

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050
www.ccbank.bg

В БЪЛГАРИЯ ПОВЕЧЕ ДЪРЖИМ НА ИНДИВИДУАЛНИЯ ПОДХОД КЪМ ПАЦИЕНТА

Д-р Магдалена Николова, собственик на клинику MY smile Бургас и eM Дент Шумен,
прег Bulgaria ON AIR

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография ИВАЙЛО ПЕТРОВ

Д-р Николова, догодина ще се навършат 20 години от началото на вашата практика. Сега управлявате две от водещите дентални клиники у нас, в Бургас и в Шумен. Очаквахте ли кариерата ви да се развие по такъв начин?

Винаги съм знаела, че искам да работя в дентален център, да работя с много хора, с които да си помагаме взаимно. Защото това е най-добрият вариант за пациента. Така осигуряваме най-високото възможно качество на услугите. Почти няма пациент, който да има нужда само от една пломба, или само от една шина. Повечето хора имат нужда едновременно от ортодонт, от хирург, от някой, който да им направи красиви обтурации впоследствие... Затова винаги съм искала да работя в дентален център. Иначе разликата между началото на кариерата ми и днес е огромна. Осъзнавам колко ми е липсвало това комплексно мислене навремето. Днес имаме несравнимо повече технологии и разсъждаваме по съвсем друг начин.

Вашата бургаска клиника, MySmile, има амбицията да е сърцето на високотехнологичната индивидуализираната ортодонтия за България и региона. Какво представлява този метод?

Това е новаторска технология за България, иначе световноизвестните ортодонти вече по принцип работят по този начин. Това е пациенто-центрирана ортодонтия, в която не се работи по протокол, а

всичко се изчислява на база на лице, кости, индивидуални особености, заболявания на пациента. И се избират варианти на лечение, които са подходящи само за него. Понякога даже в разрез с обичайния протокол. Нарича се високотехнологична, защото всичко се изчислява на компютър, след като сме събрали страшно много информация.

Ортодонтията по начало не би трябвало да е като готварска книга с точни рецепти и дозировки. Всичко трябва да се прави за конкретния пациент.

Последните две десетилетия промениха много области на медицината, но малко са преобразени до такава степен като денталната медицина. Как изглежда работата ви днес, сравнена с началото на миналото десетилетие? Какви нови промени очаквате в близко бъдеще?

Все повече дентални центрове, включително и нашите, се създават така, че пациентът да не изпитва страх. Като се започне от самата обстановка - от чакалнята, през човека, който те посреща, до кабинетите - всичко е проектирано така, че да се чувстваш отпуснат и спокоен. И в двата ни центъра имаме детски кабинети, специално направени така, че и децата да се чувстват добре, а не като при лекар. Другата голяма разлика идва от високите технологии, които отдавна вече са факт в нашата работа. В ортодонтията например вече почти не се взимат

отпечатъци, използва се основно скенер. Софтуерът позволява едновременно да се поставят сканове и стандартни панорамни снимки, заедно със снимките на лицето на пациента и всичко друго, от което имаме нужда. Вече има и апарати, които изчисляват точно как трябва да дъвче пациентът. Имаме лазери. Накратко, всичко се промени. Дори по отношение на пломбите има промяна, сега се използва топла техника, при която те се инжектират и се поставят далеч по-точно.

... И не се налага два часа да не се храниш след това.

Със сигурност. Този тип пломби от 80-те и 90-те години дори вече са забранени.

Имате множество специализации за граница, от Израел до Италия, от Германия до САЩ. Има ли съществени разлики в професията в различните страни? Колко бързо новите технологии и практики достигат до България?

Технологиите вече идват много бързо в България. Няма го онова 10-годишно закъснение, за което бяхме свикнали да говорим. В момента, в който излезе мета-анализ, доказващ предимствата на нов метод или продукт, той веднага навлиза у нас. Колегите в чужбина са много мили, споделят с удоволствие опита си.

Но иначе има и съществени разлики. Според мен например клиниките в България са много по-красиви в дизайнерско отношение. Ние влагаме много, за да се чувстват пациентите добре, и това идва от факта, че конкуренцията у нас е голяма. На Запад обикновено конкуренцията е доста по-малка, и затова те не се стараят чак толкова извън самата работа.

Освен това при нас мултидисциплинарното лечение е много лесно и достъпно, докато на Запад се чака понякога години, там е много трудно да се стиковат колегите от различни специалности. В България е необичайно да се чака дори един месец за консултация с ортодонт или хирург. А сега се връщам от Германия, където листгата на чакащите за първи преглед при ортодонт е около две години...

Здравният туризъм е един от най-бързо растящите сектори на икономиката в световен мащаб. Освен по-кратките срокове, какви предимства има България в генталната помощ? Как изглеждат цените у нас, съпоставени с тези в Западна Европа или отвъд океана?

Цените при нас винаги са били между два и три пъти по-ниски - зависи от държавата, с която сравняваме. Инфлацията в последните години ги повиши, нто съотношение

то с другите страни се е запазило, защото и там цените растат.

Повечето ни пациенти от чужбина обаче ни казват, че са избрали България за лечение не от финансова гледна точка - като добавиш самолетни билети и други разходи, разликата не е чак толкова голяма - а защото имат голямо доверие в нас като възможности и като срокове. И вярват, че тук ние се стараем да дадем най-доброто от себе си. В други държави има доста повече рестрикции. Колегите от чужбина не са виновни, разбира се, но често самият начин, по който е организирана здравната система в страната им, ги кара да работят по прекалено консервативен начин.

Каква част от пациентите ви идват от чужбина за лечение?

През летните месеци съотношението е може би 60 към 40 в полза на пациентите от чужбина - независимо дали са чужденци, или българи, живеещи постоянно за граница. През другото време те са око-

ло 30%. Почти няма момент, в който да работим само с пациенти от България. Потокът от чужбина е непрекъснат, защото те правят комплексни лечения при нас, а това изисква малко повече посещения.

В България тези лечения не са организирани така, както е в някои други страни. Там пациентът отива, стои две-три седмици и специалистите се опитват да го нагледят към нещата, които те знаят. Докато тук все още държим да нагледим нашите знания към нуждите на пациента. Индивидуалният подход е по-важен от това да се вмесим в някакви времеви граници.

Каква е разликата в това съотношение български и чуждестранни пациенти между двете ви клиники - в Бургас и Шумен?

В Бургас логично идват много повече чужденци. Има дни, когато, щом изляза да изпратя пациент в чакалнята, от диваните се чува всякаква реч, от всички краища на

света. Докато в Шумен повечето пациенти са българи, които живеят зад граница и се връщат за лечение, или хора от региона, включително и Варна.

В близкото минало едно проучване извади на показ доста смущаващи данни за денталната култура на българите. Подобряват ли се нещата в последните години? Какви са най-честите пропуски в тази област, които забелязвате у пациентите си? Какво бихте посъветвали читателите?

Струва ми се, че здравните навици не са се подобрили чак толкова много. Пациентите имат повишени изисквания към нас, искат да имат хубави, бели зъби - това е промяната. Модата на избелените цветове се е настанила трайно тук...

Ефектът "Холивуд".

Точно така. Но, в същото време, хората масово не са разбрали, че трябва непрекъснато да се ползват интердентални четки, конци, зъбни душове... Има и такива пациенти, които полагат добра грижа за зъбите си, но те в никакъв случай не са мнозинство. А трябва да имате предвид, че в денталните центрове по принцип идват хора, които имат повишени изисква-

храна, с повече пресни продукти. Навлизането на така наречените fast и junk food отразява ли се на денталното здраве на нацията?

Отразява се по два начина. Първо, зъбите се развалят много повече от преди. Процентът на кариеси се е повишил много. Има деца, на които млечните зъби са пробили само преди половин година, и вече имат кариеси. Това никак не е добре. Причината е основно в храните с много захар, особено неща като близалки и желирани бонбони, които са широко достъпни и които буквално убиват емайла на зъбите.

Другият аспект е чисто ортодонтиски: горната челюст става все по-стеснена, а долната челюст изостава в развитието си. В резултат зъбите стават все по-криви. Самите родители го забелязват и често казват: по наше време не беше така, а сега и трите ми деца носят шини и брекети... Заради това, че не се налага твърде много да се дъвче, мускулатурата се променя, и това се отразява на целия дъвкателен комплекс.

Стесняването на челюстта го голяма степен идва от алергизациите - от това, че децата боледуват повече и често са алергични. Средата е все по-богата на алергени, прахът става все повече, храна-

цията, отношенията със здравната каса и така нататък. Аз, слава Богу, нямам проблеми в това отношение, понеже моят съпруг се занимава с тази част и ме оставя да се развивам спокойно в моята област. Той се занимава с менажирането, което не е лесно, когато центровете са в два различни града.

По ваши наблюдения, по-голяма ли е административната тежест в България, сравнена с други страни?

Не, не е по-голяма. Но започва да ги настига. В миналото беше по-малка, сега все повече прилича на другите държави. Моя колежка-американка ми каза, че три дни в седмицата работи като зъболекар, в останалите два дни оформя документацията. Кое то за мен е абсурдно.

Темата на годината е за навлизането на изкуствения интелект във всички области на живота. Очаквате ли той да донесе съществени промени и във вашата работа? Може ли да отнеме част от тази административна тежест?

Надявам се да отнеме поне част от нея. Иначе изкуственият интелект вече ни помага. Има например специфични снимки, които са чисто ортодонтиски, и преди ние трябваше да чертаем и рисуваме, за да направим изчисления върху тях. Сега го прави изкуственият интелект. Ние следим внимателно да не се допусне грешка, разбира се. Но е факт, че работа, която преди ни отнемаше 45 минути, сега става за пет, с натискането на два клавиша. Така че очаквам да има облекчение в нашата работа. Изкуственият интелект може да ни помага повече. Но няма как да работи вместо нас.

"Повечето ни пациенти от чужбина казват, че са избрали България за лечение не от финансова гледна точка, а защото имат голямо доверие в нас като възможности и като срокове"

ния към себе си. Докато в някой кабинет от малък град нещата вероятно изглеждат дори по-зле.

Какво бихте посъветвали читателите в това отношение? Какви грижи не губят?

Първо, трябва да се научат да използват правилно четката за зъби, и да разберат, че начинът, по който си миеш зъбите с електрическа и с ръчна четка, е различен. Да знаят, че е добре да се използват душове, интердентални конци или четки. Че има много варианти за профилактика, особено при децата. Че има различни кремове, с които препоръчваме да се мажат зъбите. Че трябва да внимават с храненето, естествено. Но дори храненето не е толкова важно за зъбите, колкото хигиената.

Навиците за хранене в България също се променяха забележимо за последния четвърт век. Допреди промените у нас се ядеше основно домашно приготвена

та, с която се храним, съдържа куп Е-та, повечето от които също са алергени. А долната челюст не се развива заради факта, че храната не се налага да се сдъвква продължително. Това изоставане си личи вече и в лицата на децата.

Все по-често оплакване от здравния сектор е, че студентите завършват тук и след това незабавно заминават да работят другаде в ЕС. Проблем ли е намирането на кадри в денталната медицина и ако да, как го решавате?

По отношение на лекарите по дентална медицина аз нямам проблеми. Двата ни центъра имат реноме и колегите с уговорство идват да работят при нас. От една страна, имат възможност да работят с най-новите технологии. От друга, имат възможност да се развиват. Малко по-трудно се намират квалифицирани дентални асистенти.

Другото, което е трудно в нашата професия, са икономическите аспекти, документа-

Вашите две клиники далеч не са само ортодонтиски. В кои области виждате най-големи перспективи за развитие в България в следващите години?

Допреди десет години на пациентите им беше трудно да разберат, че техният лекар по дентална медицина е специализиран тясно само в една област. И очакваха един човек да работи всичко: от хирургия до мостове и апаратчета. Сега вече пациентите целенасочено търсят комплексния подход, защото разбират, че няма как да си най-добрият във всичко. Това е нещото, което е характерно и при нас. Един пациент на клиниката може да мине през абсолютно всички лекари - от ортодонт и хирург, през колегите, които изработват фасети, до почистване на зъбен камък и избелване.

Амбициите за бъдещето ми са да продължаваме да се развиваме, да не пропускаме новите тенденции и всичко, което се появи в чужбина, да предоставяме и на българския пациент, и то на една по-достъпна цена. ■

IN BULGARIA, WE FOCUS ON A PATIENT-CENTRED CARE MODEL

Dr. Magdalena Nikolova, owner of MY smile Burgas and eM Dent Shumen clinics,
talks to Bulgaria ON AIR

By KALIN NIKOLOV / Photography IVAYLO PETROV

Dr Nikolova, next year will be the 20th anniversary of your practice. Now you manage two leading dental clinics in our country, in Burgas and in Shumen. Did you expect your career to develop in such a way?

I always knew that I wanted to work in a dental clinic, to work with many people who are helping each other. Because this is the best option for the patient. It is how we ensure the highest possible quality of services. There is almost no patient who needs just one filling or just one splint. Most people need simultaneously an orthodontist and a surgeon, and someone to make beautiful sealing afterwards... That's why I always wanted to work in a dental clinic. Otherwise, the difference between the beginning of

my career and today is huge. I realize how much I missed this complex thinking back in the day. Today we have out and away more technology and we think in a completely different way.

Your MY smile clinic in Burgas aims to become the heart of high-tech individual orthodontics in Bulgaria and the region. What kind of method is this?

This is an innovative technology for Bulgaria, but the world-famous orthodontists already work in this way. This is patient-oriented orthodontics, in which we do not work according to a protocol, but everything is calculated based on the patient's face, bones, individual characteristics, and diseases. And then, treatment options are selected that are suitable only for him. Some-

times even in spite of the usual protocol. It is called high-tech because everything is calculated on a computer after we have collected a whole lot of information.

In general, orthodontics should not be like a cookbook with exact recipes and dosages. Everything must be tailored for the individual patient.

Many areas of medicine have changed over the past two decades, but few have been transformed to the extent of dentistry. How does your work look today compared to the beginning of the last decade? What new changes do you expect in the near future?

More and more dental clinics, including ours, are designed so that the patient does not feel fear. Starting from the setting it-

Д-р Магдалена Николова със
съпруга си Любомир Петров. Тя
се занимава с медицинската
страна на бизнеса, той - с
административната
Dr. Magdalena Nikolova with her
husband Lubomir Petrov. She
deals with the medical side of the
business, he carries the administra-
tive part

self - from the waiting room, to the person who welcomes you, to the offices - everything is created to make you feel relaxed and comfortable. In both of our clinics, we have children's rooms, specially designed so that the children also feel good, and not as they usually do when going to the doctor.

Another big difference has to do with high technology which has long been a fact of our work. In orthodontics, for example, impressions are rarely taken anymore, we mainly use a scanner. The software allows you to combine scans and standard panoramic photos, as well as photos of the patient's face and everything needed. Currently, there are devices that accurately calculate how the patient should chew. We have lasers. In short, everything has changed. Even in terms of fillings, there is a change, now a warm technique is used where they are injected and placed far more precisely.

... And after that, you don't need two hours without food.

Exactly. This type of filling from the 80s and 90s is even now forbidden.

You have many specializations abroad, from Israel to Italy, from Germany to the USA. Are there significant differences in the profession in other countries? How quickly do new technologies and practices get to Bulgaria?

Technologies are already coming to Bulgaria in no time. It doesn't have that 10-year delay we used to complain about. The moment a meta-analysis comes out that proves the benefits of a new method or product, it immediately gets to us. Colleagues abroad are very kind; they are happy to share their experiences.

But otherwise, there are also significant differences. In my opinion, for example, the clinics in Bulgaria are much more beautiful in terms of design. We invest a lot in making patients feel good, and this comes from the fact that the competition in our country is great. In the West, the competition is usually way smaller so they don't try as hard outside of work.

Moreover, in our country, multidisciplinary treatment is very easy and affordable, while in the West you have to wait sometimes for years. It is very difficult to gather colleagues from different fields there. In Bulgaria, it is unusual to wait even a month for a consultation with an orthodontist or surgeon. And now I'm coming back from Germany, where the waiting list for the first appointment with an orthodontist is about two years...

Health tourism is one of the fastest-growing economic sectors worldwide. In addition to shorter waiting times, what advantages does Bulgaria have in dental care? What are the prices in our country com-

pared to prices in Western Europe or overseas?

Our prices have always been between two and three times lower - it depends on the country with which we compare. Inflation in recent years has increased them, but the ratio with other countries has remained the same because prices are rising there too.

However, most of our patients from abroad tell us that they chose Bulgaria for treatment not from a financial point of view - if you add plane tickets and other expenses, the difference is not that big - but because they have great confidence in us in terms of opportunities and deadlines. And they believe that here we try to give our best. In other countries, there are much more restrictions. Foreign colleagues are not to blame, of course, but often the very structure of the healthcare system in their country makes them work too conservatively.

How many of your patients come for treatment from abroad?

In summer months, the ratio is perhaps 60 to 40 in favour of patients from abroad - regardless of whether they are foreigners or Bulgarians living permanently abroad.

At other times they are around 30%. There is practically no time when we work only with patients from Bulgaria. The flow from abroad is continuous because they do complex treatments here, and that requires a few more visits.

In Bulgaria, these treatments are not organized as in some other countries. There the patient goes, stays for two or three weeks and the specialists try to adapt him to the things they know. Here, on the contrary, we want to adapt our knowledge to the needs of the patient. An individual approach is more important than keeping within some kind of time frame.

What is the difference in the ratio of Bulgarian and foreign patients between your

two clinics - in Burgas and Shumen?

It is logical that many more foreigners come to Burgas. There are days when, as soon as I go out to send a patient to the waiting room, all kinds of speech can be heard from the sofas, from all over the world. Whereas in Shumen, the majority of patients are Bulgarians who live abroad and return for treatment, or people from the region, including Varna.

Some years ago, a survey revealed very disturbing data about the dental culture of Bulgarians. Has the situation improved in recent years? What are the most common gaps in this area that you see in your patients?

I don't think our dental habits have improved much. Patients now have higher demands, they want to have beautiful, white teeth - this is the change. The fashion for bleached colours has settled here forever ...

The "Hollywood" effect.

Exactly. But, at the same time, people have largely failed to understand that it is necessary to constantly use interdental brushes, floss, and dental showers... There are also such patients who take good care of their teeth, but they are by no means the majority. And you should keep in mind that dental clinics are generally visited by people who have high demands on themselves. Whereas in some small-town dental cabinets, things probably look even worse.

"The change in eating habits is reflected in two ways. First, teeth are destroyed much faster than before. The other aspect is purely orthodontic: the upper jaw becomes increasingly narrow and the lower jaw lags behind in development"

What advice would you give readers about this? What care is missing?

First of all, they must learn how to use the toothbrush properly and understand that the way you brush your teeth with an electric brush and with a manual brush is different. To know that it is good to use douches, interdental floss or brushes. That there are many options for prevention, especially for children. That there are different creams with which we recommend smearing the teeth. That they should be careful with their diet, of course. But even nutrition is not as important for teeth as hygiene.

Eating habits in Bulgaria have also changed noticeably over the past quarter

of a century. Before the changes, we ate mainly homemade food, with more fresh products. Is the influx of so-called fast and junk food affecting the nation's dental health?

This is reflected in two ways. First, teeth are destroyed much faster than before. The caries rate has gone up a lot. There are children whose milk teeth showed only six months ago, and they already have cavities. This is not good at all. The fault lies mainly in foods with high sugar content, especially things like lollipops and jelly candies, which are widely available and which literally kill tooth enamel.

The other aspect is purely orthodontic: the upper jaw becomes increasingly narrow and the lower jaw lags behind in development. As a result, the teeth become increasingly crooked. The parents themselves notice it and often say: it wasn't like that in our time, and now all three of my children wear splints and braces... Because they don't have to chew too much, the musculature changes, and this affects the entire masticatory complex.

The narrowing of the jaw largely comes from allergies - from the fact that children get sick more and are often allergic. The environment is ever richer in allergens, there's more and more dust, and the food we eat contains a bunch of "E numbers" in the ingredients list, most of which are also allergens. And the lower jaw does not develop due to the fact that the food does

not have to be chewed for a long time. This backwardness is already visible in the faces of the children.

An increasingly common complaint from the health sector is that students graduate here and then immediately leave to work elsewhere in the EU. Is dental staffing a problem, and if so, how do you solve it?

Regarding dentists, I have no problems. Our two clinics have a reputation and colleagues are happy to come to work with us. On the one hand, they have the opportunity to work with the latest technologies. On the other hand, they have the chance to grow. Qualified dental assistants are a little more difficult to find.

The other thing that is difficult in our profession is the economic aspects, documentation, relations with the health fund and so on. I, thank God, have no problems in this regard because my husband takes care of this part and leaves me to develop peacefully in my field. He deals with the management, which is not easy when the clinics are in two different cities.

According to your observations, is the administrative burden in Bulgaria higher than in other countries?

By no means. But it's starting to catch up with them. In the past the burden was smaller, now it is becoming more and more like other countries. My American colleague told me that three days a week she works as a dentist, the other two days she draws up documentation. Which is nonsense to me.

The theme of the year is the penetration of artificial intelligence in all areas of life. Do you expect it to bring significant changes to your work as well? Could it take some of that administrative burden off?

I hope this removes at least some of that. Otherwise, artificial intelligence is already helping us. There are, for example, specific pictures that are purely orthodontic, and before we had to draw and colour in order to make calculations on them. Now this is done by artificial intelligence. We are watching closely to catch a possible mistake, of course. But the fact is that the work that used to take us 45 minutes is now done in five, by pressing two keys. Therefore, I expect relief in our work. Artificial intelligence can help us more. But it can not replace human doctors.

Your two clinics are far from just orthodontics. In which areas do you see the greatest prospects for development in Bulgaria in the coming years?

Ten years ago, it was difficult for patients to understand that your dentist narrowly specializes in only one area. And they expected one person to do everything from surgery to bridges and braces. Now patients are purposefully looking for an integrated approach because they understand that you cannot be the best in everything. This is what is also characteristic of us. One patient of the clinic can go through absolutely all doctors - from the orthodontist and surgeon to colleagues who do veneers, to tartar removal and whitening.

My ambition for the future is to continue to develop, not to miss new trends and to provide the Bulgarian patient with everything that has appeared abroad, and at a more reasonable price. ■

ОТДАЙ СЕ НА ЛЯТНО СПОКОЙСТВИЕ

Застраховка „Защитен дом“
с -45% отстъпка.

Винаги с Вас!

Застраховка „Защитен дом“ от ЗАД „Армеец“ осигурява пълно застрахователно покритие на двигимо и недвижимо имущество срещу:

- Пожар, мълния, експлозия
- Природни бедствия
- Земетресение
- Аварии от ВиК
- Късо съединение и токов удар
- Кражба и грабеж, злоумишлени действия на трети лица (вандализъм)
- Други рискове, в зависимост от конкретните нужди на застрахования.

Застраховка „Защитен дом“ е на промоционална лятна цена с 45 % допълнителна отстъпка от 1 юни до 30 септември 2023 г. За повече информация посетете интернет страницата на дружеството www.armееc.bg или се обадете на националния ни номер 0700 1 39 39.

42 | **ИГРА НА ПОРТОВЕ**
GAME OF PORTS

38 | **АКО ТРЪГНЕШ НАДЯСНО...**
IF YOU GO TO THE RIGHT...

50 | **ЗАЩО БЪЛГАРИЯ ПОДЦЕНИ КОРИДОР 4?**
WHY BULGARIA NEGLECTS CORRIDOR 4?

ВЕЧЕ СЕ КОНФИСКУВАТ КОЛИ ЗА АЛКОХОЛ И НАРКОТИЦИ

Съдилищата в България вече ще могат да конфискуват в полза на държавата автомобилите на шофьори, употребили алкохол или наркотични вещества. Това, което преди година се приемаше като популистка идея на прокуратурата, вече е факт с измененията в Наказателния кодекс, публикувани в брой 67 на "Държавен вестник". При това лансираната идея на Гешеv бе за конфискация при над 2 промила алкохол, докато приетото от депутатите сваля летвата по-ниско - над 1.2 промила при първо нарушение и едва над 0.5 промила при второ.

След гласуването на промените медиите обърнаха внимание основно на увеличените наказания при причинена смърт на пътя, и новата алинея 5 към член 343б мина почти незабелязано. Тя гласи: "В случаите по ал. 1 - 4 съдът отнема в полза на държавата моторното превозно средство, послужило за извършване на престъплението и е собственост на дееца, а когато деецът не е собственик - да присъди равностойността му". Ето и кои са четирите случая, описвани във въпросните алинеи, при които се стига до конфискация на автомобила:

- 1. Ако шофирате с над 1.2 промила алкохол, за което се полагат също 1 до 3 години затвор и глоба от 200 до 1000 лева.
- 2. Ако вече сте осъждани по точка 1,

при повторно нарушение с над 0.5 промила отново се отнема автомобилът, и се налагат от 1 до 5 години затвор, и от 500 до 1500 лева глоба.

- 3. Ако управлявате автомобил след употреба на "наркотични вещества или техни аналози". Тук наказанията са конфискация, 1 до 3 години затвор и от 500 до 1500 лева глоба.

- 4. При рецидив по точка 3 наказанието е конфискация, 1 до 5 години затвор и глоба от 500 до 1500 лева.

При зачестилите напоследък случаи на смърт, причинени от пияни или дрозирали шофьори, конфискацията при рецидив изглежда разбираема мярка. Но много експерти изказаха съмнения по алинея 3 заради недотам надеждните тестове за наркотици, използвани от МВР. В медиите бяха популяризирани достатъчно случаи на погрешно позитивни тестове, включително след употреба на безобидни медикаменти. Активисти за легализация на марихуаната напомнят, че сегашната система за тестване дава положителен резултат дори при човек, пушил преди повече от седмица. "Това щеше да е нормална процедура, ако имаме справедливо тестване и установяване на действително опасните водачи, а не просто употребилите преди седмица", коментира фейсбук страницата Liberty 420. ■

CARS ARE NOW CONFISCATED FOR ALCOHOL AND DRUGS

Courts in Bulgaria will now be able to confiscate the cars of drivers who have used alcohol or drugs. What a year ago was accepted as a populist idea of the prosecutor's office, is now a fact with the amendments to the Criminal Code, published in issue 67 of the "State Gazette". At the same time, former AG Geshev's proposed idea was for confiscation at over 2 parts alcohol per thousand, while the one adopted by the deputies lowers the bar - over 1.2 per mille for the first offence and just over 0.5 per mille for the second.

After the vote on the changes, the media focused mainly on the increased penalties for causing death on the road, and the new paragraph 5 to Article 343b went almost unnoticed. It states: "In the cases referred to in paragraphs 1 - 4, the court shall confiscate in favour of the state the motor vehicle that was used to commit the crime and is the property of the perpetrator, and when the perpetrator is not the owner - to award its equivalent". Here are the four cases described in the paragraphs in question, in which the car will be confiscated:

- 1. If you drive with more than 1.2 parts alcohol per thousand, for which 1 to 3 years in prison and a fine of 200 to 1000 BGN are also applicable.
- 2. If you have already been convicted under point 1, in the case of a repeat violation with more than 0.5 per thousand, the car will be confiscated again, and 1 to 5 years in prison and a fine of 500 to 1500 BGN are imposed.
- 3. If you drive a car after using "narcotic substances or their analogues". Here the punishments are confiscation, 1 to 3 years in prison and a fine of 500 to 1,500 BGN.
- 4. In case of relapse under point 3, the punishment is confiscation, 1 to 5 years in prison and a fine of 500 to 1,500 BGN.

With the recent increase in deaths caused by drunk or drugged drivers, recidivism forfeiture seems an understandable measure. But many experts have expressed doubts about paragraph 3 because of the less-than-reliable drug tests used by the Ministry of Internal Affairs. Enough cases of false positive tests, including after the use of harmless medications, have been publicized in the media. Marijuana legalization activists point out that the current testing system gives a positive result even for someone who smoked more than a week ago. "This would be a normal procedure if we had fair testing and identification of the truly dangerous drivers, not just the ones who used a week ago," the Liberty 420 Facebook page commented. ■

TEATRALNA

PARK RESIDENCE

teatralna.bg

1527 София, ул. Проф. Милко Бичев 2 | М: +359 887 888 666; +359 887 848 666; info@teatralna.bg

АКО ТРЪГНЕШ НАДЯСНО...

Испания донесе поредното разочарование за традиционната десница в Европа. Защо дългоочакваният ѝ възход все не се случва?

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография ISTOCK

Предизборните изследвания често играят ролята на самосбъдващо се пророчество. Избирателите се ориентират кой е възможният победител и гласуват за него. Който има повече, ще му се придаде; който има по-малко, ще му се вземе. Експертите го наричат „конформистки вот“.

ДА, НО НА 23.07.23 В ИСПАНИЯ СТАНА точно обратното.

Очакваше се дясноцентристката Народна партия, която не е имала свой премиер от 2018, да спечели малко под половината от местата в испанския парламент и после да се върне на бял кон. Залаганията бяха единствено гали коалицията ѝ с крайната десница от Vox ще бъде формална или неформална.

Да, победа имаше, но не и триумф. Затова новият лидер Алберто Нунес Феїхоо вече е под обстрел. На всичкото отгоре потенциалният му съюзник Сантяго Абаскал от Vox също се представи под очакванията. В замяна на това социалистите на досегашния премиер Педро Санчес взеха един милион гласа повече от прогнозите и се доближиха само на процент и нещо от победителя. Сега вариантите са два: правителство на малцинството

ляво или вдясно, толерирано от малките регионални партии, или нови избори. Ако стане второто, това ще бъде третият испански вот, който няма да създаде траен парламент и кабинет. Ще бъде рекорд – но, както ние в България добре знаем, само за Испания.

С ЕДНА ДУМА, ИЗЛЪГАНИ НАДЕЖДИ. За това, разбира се, има специфично испански обяснения. Може би Феїхоо не се оказа подходящият лидер. Може би обществото се уплаши от мощен съюз вдясно 45 години след края на диктатурата на Франсиско Франко. А може би просто Санчес е умен и ловък политически играч. Да изчакаме изхода, за да направим извода.

Въпросът обаче е европейски и даже световен. Защо традиционната, умерена, християндемократическа десница е в криза?

САМО ПРЕДИ ДЕСЕТИНА ГОДИНИ МИСЛЕХМЕ, ЧЕ ТЯ Е СПЕЧЕЛИЛА МАЧА. Че болна е всъщност социалдемократическата левица. Че работниците вече гласуват за десните популисти, а левите са загубили идеята си за чистота. И че Европейската народна партия (ЕНП), обединяваща десните центристски, е победител по подразбиране. Животът обаче се оказва по-шарен от

прогнозите. Разбра се, че заразата се е пренесла и вдясно.

Днес там голямата звезда е гръцкият премиер Кириакос Мицотакис, може би последната дясноцентристка легенда. Про-европейските, про-пазарните и прагматични християндемократи загубиха основните си крепости – първо във Франция, после в Германия. След като се опетниха с гафовете на Борис Джонсън, британските тори тръгнаха от развала към провала, сиреч към загуба на следващия вот. Оцеляват няколко откъснати острова – в бившата австро-унгарска Централна Европа (Австрия и Хърватия и с много уговорки Унгария, Полша, Румъния, Сърбия, Босна и Херцеговина), в Балтика (Литва и Латвия), в Ирландия и в две страни от европейския Север (Швеция и Финландия).

По тези частични успехи личи логиката на процеса. В Швеция и Финландия отскоро управляват сложни четворни коалиции с участието на крайната десница. Без нейната подкрепа парламентите им щяха да бъдат по-безплодни от испанския.

КАКВО СТАНА? Разликата между ляво и дясно се разми и партиите загубиха лице. От това се възползваха десните радика-

ли, които отнеха периферията на центристите. Вече не стига да кажеш десните истини умерено, с търпимост и толерантност. Трябва да ги извикаш, за да те чуят в работническите квартали и в социалните мрежи. Да изкрешиш, за да разбудиш заситената от граздителни среда. Да се конфронтираш, за да предизвикаш темите, по които малцина искат да говорят – имиграцията, ваксините, елитите, глобалният рег. Да хейтиш, за да спечелиш лайкове.

ТАКА ОТ ДЕСНИЯ КЪМ КРАЙНО ДЕСНИЯ лагер тръгнаха Орбан в Унгария и Качински в Полша, да не говорим за Вучич в Сърбия, който успява да бъде във всички лагери едновременно. Брежитърите превзеха легендарната Консервативна партия във Великобритания така, както тръмпистите превзеха Големата стара партия (Grand Old Party, GOP) – републиканците в САЩ. „Алтернатива за Германия“ отрязва дясното крило от Християндемократическия съюз на Агелнер, Кол и Меркел. Но най-големия успех крайната десница отпразнува с победата на Джорджа Мелони в Италия.

ДА СЛОЖИМ НА ВСИЧКО ТОВА ЕТИКЕТА „ФАШИСТИ“, ще бъде неточно. Днешната

Разликата между ляво и дясно се разми и партиите загубиха лице. От това се възползваха десните радикали, които отнеха периферията на центристите. Вече не стига да кажеш десните истини с търпимост и толерантност. Трябва да ги извикаш, за да те чуят в работническите квартали и в социалните мрежи

крайна десница е постмодерна. Тя интегрира групи, срещу които довчера се бореше – LGBT, малцинства, нетрадиционни семейства... Покойният нидерландец Пим Фортхайн бе гей, Абаскал е баск, лидерът на шотландските националисти Юсаф има пакистански произход, Мелони живее без брак. Тяхната тактика често е прагматична: говориш крайности, докато набереш избиратели, после успокояваш топката. Досега Джорджа Мелони не е направила нещо особено скандално. Даже напротив: изненада приятно, като подкрепи общата европейска линия за Украйна и не тръгна да саботира еврото.

КАЗВАТ, ЧЕ ВЛАСТ СЕ ВЗИМА С ЛЯВАТА РЪКА, а се упражнява с дясната. Преди изборите можеш да обещаващ и грънкаш, каквото ти скимне. Когато дойдеш на власт обаче, ставащ умерен, разумен, загрижен – и стиснат.

Това е рецепта за крайните и лоша новина за умерените десни. В света на викането те нямат много за предлагане. Те бяха бащите – основатели на Обединена Европа. Създадоха я и я подредиха добре. Време е лошите деца да повилнеят в хола. Да се молим само да не счупят мебелите. ■

IF YOU GO TO THE RIGHT...

Spain brought yet another disappointment to the traditional European right. But why its long-predicted rise never comes?

By BOYKO VASILEV / Photography ISTOCK

Polls usually act as a self-fulfilling prophecy. Voters follow who the winner might be and vote for them. For whosoever hath, to him shall be given; whosoever hath not, from him shall be taken away even that he hath. The trend is referred to as "conformity voting" by experts.

TRUE, BUT WHAT HAPPENED IN SPAIN On July 23, 2023, was the complete opposite. The centre-right People's Party, whose last Prime Minister left in 2018, was expected to win almost half the seats of the Spanish Parliament. And to return on a white horse. The only bets were on the level of formality of the coalition with the far-right Vox party.

Now, victory is a fact, but the results are far from triumphing. Therefore, the new leader Alberto Núñez Feijóo is already under attack. His potential ally Santiago Abascal, leader of Vox, underperformed too. On the other hand, the Socialist Party of Pedro Sánchez, the current Prime Minister, won a million votes more than expected and came within one per cent or so of the winner. Now there are two options. Plan A, a minority government, either left-wing or right-wing, tolerated by small regional parties. Plan B, new elections. If the second scenario prevails, it would become the third

Spanish general election which wouldn't result in a stable parliament or government. A record for Spain, but not for Europe, as we in Bulgaria well know.

False expectations, in a nutshell. Some Spanish particularities help to understand what happened. Probably, Feijóo is not cut out to be the leader that Spain needs right now. Probably, society was alarmed by a strong right-wing union, 45 years after the dictatorship of Francisco Franco ended. Otherwise, it could be that Sánchez turned out to be smarter and more skilful in politics than expected. Let's better not draw conclusions before we see how the story goes.

However, the matter seems of European, if not worldwide, importance. For what reason the traditionalist and moderate Christian democracy is in crisis?

ONLY A DECADE AGO WE USED TO THINK THAT THE GAME WAS WON BY THIS EXACT RIGHT. The ill person was the social democracy left. Workers were voting for right populists, while left-wingers were losing their ideological purity. The European People's Party was the winner by default, uniting together right-wingers and centrists. Nevertheless, life proved to be more full of colours than we imagined. We re-

alised that the illness has already spread to the right, too.

Kyriakos Mitsotakis, Greek Prime Minister and the last centre-right legend, is probably the brightest star in this sector of the sky. The fortresses of Christian democrats, pragmatics for European development and the free market, have been falling one by one. First, France fell; Germany – right after. After Boris Johnson's gaffes tainted the Party's reputation, British Tories are adding insult to injury and running towards losing the next elections. A few isolated right-wing islands remain still, mostly in the ex-Austrian-Hungarian Central Europe (Austria and Croatia and – quite questionably – Hungary, Poland, Romania, Serbia, Bosnia and Herzegovina, too), the Baltic (Lithuania and Latvia), Ireland and only two Northern European countries (Sweden and Finland).

The logic of the process is visible behind the partial success. Sweden and Finland have only recently formed 4-party complex coalitions, supported by the extreme right. Without its participation, those parliaments would be even less fruitful than the Spanish.

HOW COMES? Differences between left and right have been fading away while parties have

been losing their characteristics. The winner is the right radicals who conquered parts of the centre-periphery. It is not enough to state right-wing truths in a moderate and tolerant manner anymore. One has to shout so that working-class neighbourhoods and social media listen. One has to scream in order to wake up in an environment that is overwhelmed with stimuli. One has to get into confrontations to evoke the topics which few are willing to speak about – immigration, vaccines, elites, global order. You have to hate in order to receive likes.

This situation drove many from moderate towards extreme right: Orbán in Hungary, Kaczyński in Poland, not to mention the Serbian Vučić who succeeds in being present in all camps at the same time. Brexit supporters took the legendary Conservative Party in the UK from the inside. Similarly, Trump supporters took over the Grand Old Party, the US Republicans. The right wing of the Christian Democratic Union of Adenauer, Kohl and Merkel, was cut by Alternative for Germany. The biggest achievement of the far right, though, belongs to Giorgia Meloni who allowed the right wing to celebrate the victory of the Italian elections.

TO LABEL ALL THESE AS “FASCISM” would be inaccurate. The extreme right has become

postmodern. It includes some groups of society which were main enemies not long ago. LGBT, minorities, and non-traditional families, to start with. Late Dutch politician Pim Fortuyn was gay, Abascal is Basque, Scottish nationalist leader Yousaf has Pakistani origins, and Meloni cohabits without being married. It's a matter of tactics, often due to pragmatic reasons. They use extreme speeches to attract voters, then they calm down. We have seen no scandalous actions of Giorgia Meloni, for instance. On the contrary and to the surprise of many, she supported the European line in Ukraine and didn't even try to sabotage the euro.

There is a saying that power is won by the left hand and executed by the right hand. All kinds of promises and random empty words emerge before elections. However, once in power, one becomes moderate, rational, concerned... and mean.

For the far-right, this sounds like a recipe. For the moderate right, it is bad news. They don't have much to offer at the shouting stage. They are the founding fathers of United Europe. They founded it and arranged it well. Now the time has come for nasty children to make a mess in the living room. Let's pray they won't destroy it all. ■

Надеждни куриерски услуги за страната и чужбина

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

ИГРА НА ПОРТОВЕ

Най-логичната причина Нидерландия да блокира България за Шенген не е свързана с престъпността или сигурността на границите, а със съдбата на китайски контейнери за 1 милиард евро на ген

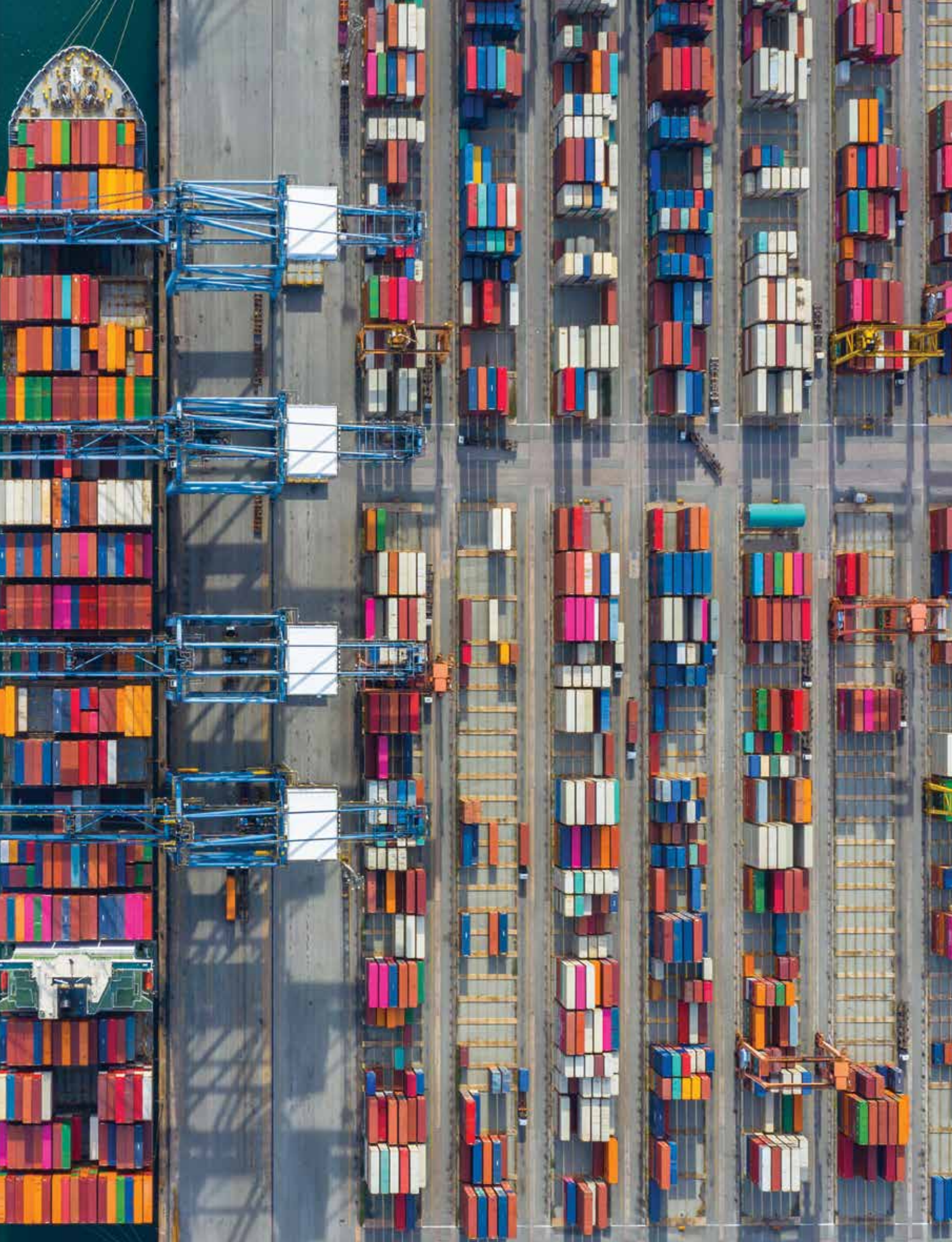
Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотогарафия ISTOCK

Аумата "Шенген" звучи като мечта за стотици хиляди българи, които всяко лято прекарват дълги часове в опашките по границата с Гърция (през миналата година 1.82 милиона български туристи са преминали въпросната граница по данни на гръцката централна банка). Но оплакванията на пътниците в леките коли едва ли могат да трогнат шофьорите на товарните камиони, които понякога чакат не с часове, а с дни. Нито пък биха впечатлили собствениците на български превозвачески фирми, които по оценка на браншовата им организация губят стотина милиона евро всяка година заради излишния граничен контрол, на който в ЕС са подложени единствено България и Румъния. Какво ли биха казали обаче злощастните ти-

раджуи, играещи кротко табла в колоната пред Кулата, ако им се каже, че всъщност причината България и Румъния от над десетилетие да бъдат блокирани за Шенгенското пространство вероятно са те самите?

Шенгенското пространство (наречено на селото в Люксембург, където бе сключено първото споразумение през 1985) обединява 27 европейски страни, които са премахнали граничния контрол помежду си. От действащите членки на ЕС, извън него са Ейре и Кипър, най-вече по географски причини, и България и Румъния - по чисто политически. Европейският парламент за пореден път тази година прие декларация, че двете страни са изпълнили всички условия за влизане в Шенген. Но за членството им е необ-

ходимо пълно единодушие, а Нидерландия от 2011 неизменно гласува "против". Ключовият въпрос е защо го прави.

ОФИЦИАЛНИТЕ ОБЯСНЕНИЯ НА ПРАВИТЕЛСТВАТА В ХАГА винаги споменават неща като корупция и организирана престъпност. Не че такива обвинения не могат да бъдат отправени към България, разбира се. Но те звучат малко нееделикатно от устата на правителство, чиято държава е призната от Global Organized Crime Index за "световен лидер в производството, износа и потреблението на синтетични наркотици". Според проучването Нидерландия е номер едно в производството на амфетамини и екстази, а също и, чрез криминалните си банди, голям износител на кокаин и канabis. Освен това е една "от най-тежко засегнатите страни в Европа" от нелегалния трафик на хора. А след показното убийство на журналиста Питер Де Врайс през 2021 Deutsche Welle гласно се усъмни дали самото върховенство на закона в страната не е застрашено от възхода на престъпните групи. "Тук всеки се страхува от наркобандите - полицията, съдиите, прокурорите", заяви адвокатът на ключовия свидетел по делото, по което работеше и Де Врайс. На този фон българската организирана престъпност би могла да бъде най-много младши партньор на нидерландската.

КАКВИ СА ТОГАВА ДЕЙСТВИТЕЛНИТЕ ПРИЧИНИ ЗА БОЙКОТА НА НИДЕРЛАНЦИТЕ? Част от обяснението вероятно се крие и в скандала от 2013, когато RTL разкри за няколко хиляди български мигранти (предимно от малцинствата), източващи нерегламентирано социални помощи в Нидерландия. Кабинетът на Рюте използва повода да затегне режима и принуди десетки хиляди семейства да вържат получени помощи - често по недоказани или измислени обвинения, което доведе до нов скандал и до оставката на цялото правителство през 2021.

НО НАЙ-УБЕДИТЕЛНАТА ПРИЧИНА Нидерландия да не иска България и Румъния в Шенген се намира на около 2900 км югоизточно от Хага, и на петнайсетина минути път с кола от центъра на Атина. Тази причина не е свързана с наркотици или трафик на хора, а с товарни контейнери. Още миналата година, след поредния бойкот от Хага, в съседна Румъния масово се заговори, че Нидерландия се бои от конкуренцията между нейното главно пристанище Ротердам и пристанището в Констанца. Това е, меко казано, преувеличено. Пристанището на Констанца може да играе сериозна роля в Европа, само ако по някакъв начин изчезне препятствието на проливите (Дарданелите и Босфора), а Русия и Ук-

райна прекратят войната и се превърнат в промишлени суперсили. И двата сценария към момента звучат фантастично. Но има едно друго пристанище, за което "конспиративната" теория на румънците всъщност изглежда напълно валидна. Това е гръцкото пристанище Пирея, край Атина.

В ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ЧЕТИРИ ДЕСЕТИЛЕТИЯ, от 1962 до 2004, пристанището на Ротердам бе най-голямото по товарооборот в света. Оттогава позагуби позиции и унес е едва десето в света, далеч след Шанхай, Сингапур, Нинбо и още няколко далекоизточ-

ни порта. Но си остава най-голямото в Европа. И е основен стълб на нидерландската икономика - през 2022 годишните приходи от него надхвърлиха 63 милиарда евро, равни на 8.2% от Брутният вътрешен продукт на Нидерландия (и на три четвърти от българския БВП). С огромен капацитет, отлична пътна и железопътна инфраструктура, Ротердам открай време е основната врата към Европа на стоките от цял свят. Но има и един малък проблем: произходът на тези стоки се промени драстично през последния четвърт век. Вместо от Новия свят, те идват от Китай. А за китайците Ротердам е твърде заобико-

лен маршрут. Китайските стоки, щом веднъж излязат от Суецкия канал в Средиземно море, се нуждаят от само ден, за да стигнат до Пирея - най-близкото голямо пристанище в ЕС. Оттам до Ротердам са средно още цели 13 дни плаване. По суша пътят към най-големите европейски пазари може и да е малко по-скъп, но е значително по-бърз.

Пристанището в Пирея има и още едно голямо предимство за китайците: то си е тяхно. След гръцката криза прословутата Тройка (ЕК, ЕЦБ и МВФ) доста късогледо притисна Атина да приватизира наред. Резултатът от това е, че най-бързо развиващото се товарно пристанище в ЕС е не просто с китайско участие, а е мажоритарна собственост на китайската държава COSCO Shipping Corporation.

ЩО СЕ ОТНАСЯ ДО ОБРАБОТКАТА НА КОНТЕЙНЕРИ, порт Ротердам е все още три пъти по-голям от Пирея, а белгийският Антверп-Зебрюге - почти три пъти. Но разлика се скъсява с удивителна скорост. Преди десетилетие Пирея бе едва десетото най-голямо пристанище в Европа. Сега е петото.

В продължение на четири десетилетия, от 1962 до 2004, пристанището на Ротердам бе най-голямото по товарооборот в света. Оттогава позагуби позиции и днес е едва десето в света, далеч след Шанхай, Сингапур, Нинбо и още няколко далекоизточни порта. Но си остава най-голямото в Европа. И е основен стълб на нидерландската икономика - през 2022 годишните приходи от него надхвърлиха 63 милиарда евро, равни на 8.2% от Брутният вътрешен продукт на Нидерландия (и на три четвърти от българския БВП)

За последния четвърт век оборотът на Ротердам и Антверп е нараснал с около една трета, този на Хамбург е намалял с 16%, а този на Пирея е скочил с 264%. А залогът е огромен: стокооборотът между ЕС и Китай е за около 1 милиард евро... на ден.

Още през 2017 докладът "Италианска морска икономика" на Intesa Sanpaolo подчерта, че китайската визия за контейнерните пристанища като Пирея и Венеция е предизвикателство за северозападните европейски портове и за техния оборот. А уважаваният консултант Дирк Висер писа, че макар свързанос-

тта на Пирея все още да отстъпва на тази в Ротердам, гръцкото пристанище може да предложи много конкурентни тарифи.

Когато китайският лидер Си Дзинпин посети Пирея през 2018, той нарече проекта "обратно". "Целта ни е да превърнем Пирея в най-големия транспортен хъб между Европа и Азия, и в най-голямото пристанище в Европа", заяви Костас Франгоянис, заместник-министър на външните работи на Гърция (и някогашен директор на сладоледната фабрика "Делта" във Варна).

ИМА САМО ДВЕ СЕРИОЗНИ ПРЕПЯТСТВИЯ ПО ПЪТЯ КЪМ ТАЗИ ЦЕЛ. Едното е граничният контрол по българските и румънските граници. Второто е изоставащата транспортна инфраструктура на Балканите (виж стр. 50). Но и то е до голяма степен функция на първото: с отпадането на границите стимулът за завършване на проточните инфраструктурни проекти ще стане прекалено силен.

ВЪПРОСЪТ ЗА ШЕНГЕН, по всичко личи, няма да се реши през тази година - нищо,

само с най-непосредствените задачи. При разпокъсания политически пейзаж в Нидерландия няма никакви гаранции, че изобщо ще има нов редовен кабинет до края на 2023.

ОТСРОЧКАТА СЕ ИЗПОЛЗВА за политическа канонада: поредица доклади на западноевропейски неправителствени организации и публикации в медиите предупреждават за рисковете, които крие търговията през едно притежавано от Китай пристанище. Периодично се цитира приетият през 2017 в Китай закон, който задължава китайските компании и техните отвъдморски гъщерни дружества да осигуряват доставки и транспорт при евентуални китайски военни операции. Кое е истина, но също така съдържа и сериозна доза лицемерие. Пирея е единственото голямо пристанище в Европа, което е мажоритарна китайска собственост. Но далеч не е единственото, в което има китайско акционерно участие. Дори и скромното на фона на Ротердам и Пирея пристанище Варна има договор за модернизация с China Machinery Engineering Corporation (CMEC). Контролираната от китайската държава China Merchants Port Holdings има дялове от портовете в Дюнкерк, Хавър, Монтоар, Антверп и дори в самия Ротердам. В регистрираната в Хонконг CK Hutchison Holdings няма държавно участие, но шефът ѝ Виктор Ли заема висока позиция в консултативния съвет към комунистическата партия в Пекин. Hutchison е също действащо лице в разширяването на пристанището в Гданск, Полша (проект за 1 млрд. евро), освен това има участия в Амстердам, Венло, Барселона, Стокхолм и Дуисбург, и оперира два от най-важните терминали в Ротердам.

И накрая стигаме до споменатата COSCO, която освен 67% от пристанището в Пирея, държи 35% от терминала Euromax в Ротердам, 24.9% от порта в Хамбург, контролният пакет в Зебрюге (Белгия), освен това има дялове във Валенсия, Антверп, Ваго Лигуре. В немалко от тези пристанища дори има съоръжения или присъствие на НАТО, каквото не е случаят в Пирея. Самата Нидерландия прие през 2013 стратегия за развитие на отношенията с Китай, в която като приоритет бе посочено привличането на китайски инвестиции в страната. Чак през 2019, под натиск от партньорите в ЕС, тази стратегия бе променена.

ТАКА ЧЕ И ПОЛИТИЧЕСКИТЕ АРГУМЕНТИ около Пирея и българо-румънския Шенген звучат също толкова кухо, колкото и моралните. Очевидно всичко се свежда до знаменития лозунг, измислен от Джеймс Карвил за Клинтън навремето: "Икономиката, глупако!". ■

GAME OF PORTS

The most logical reason for the Netherlands to block Bulgaria for Schengen is not related to crime or border security but to the fate of Chinese containers worth 1 billion euros a day

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ISTOCK

The word "Schengen" sounds like a dream for hundreds of thousands of Bulgarians who every summer spend long hours in queues at the border with Greece (last year, 1.82 million Bulgarian tourists crossed the border in question according to data from the Greek central bank). But the complaints of people in passenger cars can hardly move the drivers of cargo trucks, who sometimes wait not for hours, but for days. Nor would they impress the owners of Bulgarian transport companies, who, according to their branch organization, lose about a hundred million euros every year due to the excessive border control, to which only Bulgaria and Romania are subject in the EU. However, what would the unfortunate truckers, meekly playing backgammon while waiting at the Kulata border, say if they were told that the main reason why Bulgaria and Romania have been blocked from the Schengen area for more than a decade is probably themselves?

THE SCHENGEN AREA (NAMED AFTER THE VILLAGE in Luxembourg where the first agreement was signed in 1985) unites 27 European countries that have abolished border controls among themselves. Of the active members of the EU, outside it remain Ireland and Cyprus (mostly for geographical reasons), and Bulgaria and Romania (for purely political reasons). The European Parliament once again this year adopted a declaration that the two countries have fulfilled all the conditions for entry into Schengen. But full unanimity is required for their membership, and the Netherlands has consistently voted against it since 2011. The key question is why it does it. Official explanations from governments in The Hague always mention things like corruption and organized crime. Not that such accusations cannot be made against Bulgaria, of course. But they sound a little indelicate coming from the mouth of a government whose country is recognized by the Global Organized Crime In-

dex as a "world leader in the production, export and consumption of synthetic drugs". According to the study, the Netherlands is the number one producer of amphetamines and ecstasy and also, through its criminal gangs, a major exporter of cocaine and cannabis. It is also one of "the worst affected countries in Europe" by illegal human trafficking. And after the ostentatious murder of journalist Peter De Vries in 2021, Deutsche Welle loudly questioned whether the very rule of law in the country was threatened by the rise of criminal groups. "Everyone here is afraid of the drug gangs - the police, the judges, the prosecutors," said the lawyer of the key witness in the case, on which De Vries was working. Against this background, Bulgarian organized crime could at best be the junior partner of the Dutch.

WHAT, THEN, ARE THE REAL REASONS FOR THE DUTCH BOYCOTT? Part of the explanation probably also lies in the scandal

80% от вноса и износа на ЕС като обем
се извършва по море
In the EU, 80% of all imports and exports in
volume are transported by ship

of 2013, when RTL revealed about several thousand Bulgarian migrants (mostly from the minorities) illegally draining social benefits in the Netherlands. Rutte's cabinet used the occasion to tighten the regime and forced tens of thousands of families to return benefits they had received - often on unproven or trumped-up charges, leading to a new scandal and the resignation of the entire government in 2021.

But the most compelling reason why the Netherlands does not want Bulgaria and Romania in Schengen is located about 2,900 km southeast of The Hague, and fifteen minutes by car from the centre of Athens. This reason is not related to drugs or human trafficking but to cargo containers.

As early as 2019, after another boycott from The Hague, there was widespread talk in neighbouring Romania that the Netherlands was afraid of competition between its main port Rotterdam and the port of Constanta. This is, to put it mildly, exaggerated. The port of Con-

stanta can play a serious role in Europe only if somehow the obstacle of the straits (Dardanelles and Bosphorus) disappears, and Russia and Ukraine end the war and become industrial superpowers. Both scenarios sound fantastic at the moment. But there is one other port for which the Romanians' "conspiracy" theory actually seems entirely valid. This is the Greek port of Piraeus, near Athens.

FOR FOUR DECADES, FROM 1962 TO 2004, THE PORT OF ROTTERDAM was the largest in terms of cargo turnover in the world. Since then it has lost ground and today it is only tenth in the world, far behind Shanghai, Singapore, Ningbo and several other Far Eastern ports. But it remains the largest in Europe. And it is a main pillar of the Dutch economy - in 2022 its annual revenues exceeded 63 billion euros, equal to 8.2% of the Gross Domestic Product of the Netherlands (and three-quarters of the Bulgarian GDP).

With huge capacity and excellent road and rail infrastructure, Rotterdam has always been the main gateway to Europe for goods from all over the world. But there's one small problem: the origins of these goods have changed dramatically over the past quarter century. Instead of the New World, they came from China. And for the Chinese, Rotterdam is too much of a detour. Once out of the Suez Canal in the Mediterranean, Chinese goods need only a day to reach Piraeus, the closest major port in the EU. From there to Rotterdam is another full 13 sailing days on average. By land, the route to the largest European markets may be a little more expensive, but it is significantly faster. The port of Piraeus also has another great advantage for the Chinese: it is theirs. After the Greek crisis, the notorious Troika (EC, ECB and IMF) quite short-sightedly pressured Athens to privatize everything. The result is that the EU's fastest-growing cargo port is now

majority-owned by China's state-controlled COSCO Shipping Corporation.

IN TERMS OF CONTAINER HANDLING, the port of Rotterdam is still three times that of Piraeus, and Belgium's Antwerp-Zebrugge - almost three times that. But the gap is closing at an astonishing rate. A decade ago, Piraeus was only the tenth-largest port in Europe. Now it's the fifth. Over the past quarter of a century, the turnover of Rotterdam and Antwerp has increased by about a third, that of Hamburg has decreased by 16%, and that of Piraeus has jumped by 264%. And the stake is huge: the turnover between the EU and China is about 1 billion euros... per day.

Back in 2017, Intesa Sanpaolo's "Italian Maritime Economy" report highlighted that China's vision for container ports like Piraeus and Venice was a challenge for North-West European ports and their turnover. And respected consultant Dirk Visser wrote that although the connectivity of Piraeus is still inferior to that of Rotterdam, the Greek port can offer very competitive rates.

When Chinese leader Xi Jinping visited Piraeus in 2018, he called the project "exemplary". "Our goal is to turn Piraeus into the largest transport hub between Europe and Asia, and the largest port in Europe," said Kostas Frangoyannis, Greece's deputy foreign minister (and former director of the Delta ice cream factory in Varna).

THERE ARE ONLY TWO SERIOUS OBSTACLES on the way to this goal. One is the border control along the Bulgarian and Romanian borders. The second is the lagging transport infrastructure in the Balkans

(see page 52). But the latter is also largely a function of the former: as borders fall, the incentive to complete long-drawn-out infrastructure projects will become too strong.

The issue of Schengen, by all accounts, will not be resolved this year - never mind that, according to the scandalously leaked records of former Prime Minister Kiril Petkov, this was almost promised to the Bulgarian side. At some point, The Netherlands has had to give in to the pressure of the other members and to the increasingly categorical declarations of the European Parliament in support of Bulgaria and Romania, which have fulfilled all the conditions for Schengen since 2011. But now The Hague has the perfect excuse not to: Rutte's government has once again resigned. Until the special elections are held in November, it will deal only with the most immediate tasks. With the fractured political landscape in the Netherlands, there are no guarantees that there will be a new regular cabinet at all by the end of 2023.

THE REPRIEVE IS BEING USED FOR POLITICAL CANNONADING: a series of reports by Western European NGOs and media outlets have warned of the risks of trade through a Chinese-owned port. China's 2017 law obliging Chinese companies and their overseas subsidiaries to provide supplies and transportation in the event of Chinese military operations is frequently cited. This is true, but also contains a serious dose of hypocrisy. Piraeus is the only major port in Europe that is majority Chinese owned. But it is far from the only one in which there is a Chinese shareholder. Even the port of Varna in

Bulgaria, a modest one against the backdrop of Rotterdam and Piraeus, has a modernization contract with China Machinery Engineering Corporation (CMEC). Chinese state-controlled China Merchants Port Holdings has stakes in the ports of Dunkirk, Havre, Montoire, Antwerp and even Rotterdam itself. Hong Kong-listed CK Hutchison Holdings has no state stake, but its boss, Victor Li, holds a senior position on the Communist Party advisory board in Beijing. Hutchison is a major player in the expansion of the port of Gdansk, Poland (an EUR 1 billion project), it also has shares in Amsterdam, Venlo, Barcelona, Stockholm and Duisburg, and operates two of the most important terminals in Rotterdam.

And finally, we come to the mentioned COSCO, which, in addition to 67% of the port of Piraeus, holds 35% of the Euromax terminal in Rotterdam, 24.9% of the port in Hamburg, the controlling stake in Zeebrugge (Belgium), in addition, it has shares in Valencia, Antwerp, Vado Ligure. Some of these ports even have NATO facilities or presence, which is not the case in Piraeus. The Netherlands itself adopted in 2013 a strategy for the development of relations with China, in which the attraction of Chinese investments in the country was indicated as a priority. Only in 2019, under pressure from EU partners, this strategy was changed.

So the political arguments surrounding Piraeus and the Bulgarian-Romanian Schengen membership sound as hollow as the moral ones. Apparently, it all boils down to the famous slogan coined by James Carville for Clinton back in the day: "The economy, stupid!". ■

Delightful summer destinations

 Blu Bay Hotel Sozopol

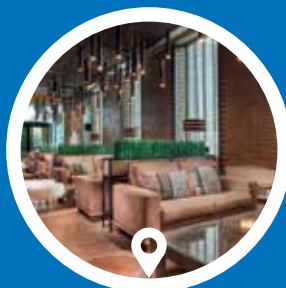
 Hotel Alba Sunny Beach

*Enjoy the ideal summer experience in one of our hotels,
located just **steps** away from the sea.*

Visit our business hotels:

Best Western Premier
Sofia Airport Hotel

Expo Hotel Sofia

The Stay Hotel Plovdiv

BOOK NOW:

blu-bay.com / alba-hotel.com / hotelpremiersofia.com / hotelexposofia.com / thestayhotelplovdiv.com

ЗАЩО БЪЛГАРИЯ ПОДЦЕНИ КОРИДОР 4?

Връзката с Европа през Вигин би трябвало да е приоритет, а не последна грижа

Водещите позиции на Ротердам в европейската търговия съвсем не се дължат само на отлично-то пристанище с огромен капацитет. Съществен принос има и прословутата *Betuweroute* - двойната товарна железопътна линия, която свързва ротердамския и амстердамския порт с Германия, и оттам - с цяла Европа.

Голямото значение на транспортната инфраструктура отдавна вече е стигнало и до българските правителства. Но невинаги усилията им са били насочени в областите, в които от тях би имало най-голяма полза.

Навремето един британски анализатор предложи такова обяснение за различното темпо на развитие на Испания и Португалия, влезли в ЕС по едно и също време и при горе-долу еднаква икономика. Основната разлика според него е, че испанците използвали европейските фондове, за да изградят преди всичко транспортните връзки с Европа, и по този начин да стимулират търговията и икономиката си. Португалците дадоха приоритет на трасетата, които бяха важни за местното население, но второстепенни за експорта. В резултат днес испанският БВП на

глава от населението е с около 20% по-висок.

Нещо подобно се случи и в България. Най-големи усилия бяха хвърлени върху довършването на магистралата от София до Бургас (и, в по-малка степен, до Варна). Ключовите пътни връзки с Европа през Вигин - основната артерия на Паневропейския транспортен коридор номер 4 - бяха изтикани на най-заден план. Изключение то бе построяването на втория мост над Дунав при Вигин-Калафат, но и до ден-днешен той си остава като самотен остров, заобиколен от некачествени пътища и лоши железопътни линии.

Европейският транспортен коридор номер 4 (*Orient/East-Med*) се простира на 3712 km, от Хамбург до Кипър. Планиран навремето така, че да заобикаля бивша Югославия, днес той е изцяло на територията на ЕС - но не и на територията на Шенгенското споразумение. А дори и проверките на българските и румънските граници да отпадна, остават чисто логистичните тапи. Докато северната част от коридора, до Бугапеша, отговаря почти изцяло на съвременните изисквания, в южната, от Унгария до Гърция, все още има липсващи звена, подчерта в последния си доклад Матийо Грош, европейският координатор

за коридор номер 4 от 2014 насам (по леко иронично съвпадение отговорникът за коридора, който би нанесъл тежък удар на холандските и белгийските пристанища, е белгиец). "Най-големите предизвикателства остават в румънската и българската секции, от унгаро-румънската нешенгенска граница при Куртичи до българо-гръцката граница при Кулата. Няма почти никакви товарни влакове, движещи се на север от Кулата към Вигин и Калафат. А съществуващите влакове в Румъния се движат при изключително ниска средна скорост. Липсата на централни и достъпни терминали по този маршрут е допълнителен минус за ефективността", отбелязва Грош.

ЖЕЛЕЗНИЦИТЕ. Навсякъде по трасетата на коридор 4 релсите са със стандартната ширина от 1435 mm. В по-голямата част от тях е гарантирана скорост от поне 100 km/h. Изключенията са в Румъния, където само една отсечка покрива изискванията за скорост (Филяши - Крайова), България (по цялата линия север - юг от Вигин до Кулата), и Гърция (от Промахон до Солун).

България е отличник по второто ключово изискване - за допустимо натоварване на осите. Но това се обезсмисля от ру-

мънските железници, които на юг от Араг позволяват само до 20 тона на ос. Същото важи за Гърция от българската граница до Солун. Третото основно изискване е за допустима дължина на влаковете композиции до 740 метра. Тук дори Чехия и Словакия все още не покриват стандартите, в Румъния адекватна е само отсечката до Крайова, а в България - само линията от Бургас до Септември.

Все пак българският напредък не е за подценяване. Цялата жп система вече е електрифицирана. Отговарящите на стандартите за скорост отсечки са се увеличили от 22% до 43%. Модернизацията на ключовата линия София - Вудин се саботира от много лошото състояние на железниците в Румъния по трасето от Калафат до Тимишоара, но Букурещ вече приключи предварителните проучвания за модернизация на линиите.

ПЪТИЩА. Според данните на Грош, 87% от основните артерии по Коридор 4 са или магистрали, или скоростни пътища. Изключенията са 782 км, основно в България (318 км) и Румъния (256 км). България напредва с добро темпо - делът на скоростните пътища и магистралите по трасето на коридора е пораснал от 54% до почти 75%. В периода 2014-2020 са завършени 33 проекта на стойност 1.39 млрд. евро. Но не са много ясни приоритетите. Дори и сега България продължава да фокусира усилията си върху път I-8, който свързва София със сръбската граница при Калотина, и върху връзката със Северна Македония при Гюешево, вместо преди всичко да завърши ключовия път до Вудин, някои участъци от който са в много лошо състояние. Впрочем нещата с инфраструктурата стават трудно не само на Балканите. Споменатият в началото Betuweroute също не се случи бързо, меко казано: първите обсъждания бяха през 1985, строителството в холандската част започна през 1998, и бе завършено едва в средата на 2007. При това на цена от 4.7 милиарда евро при планирани една 2.3 милиарда. ■

WHY BULGARIA NEGLECTS CORRIDOR 4?

The connection with Europe through Vidin should be a priority, not a last concern

Rotterdam's leading position in European trade is not only due to its excellent port with enormous capacity. The infamous Betuweroute - the double freight railway that connects the ports of Rotterdam and Amsterdam with Germany, and from there - with the whole of Europe, also makes a significant contribution.

The great importance of the transport infrastructure has long since reached the Bulgarian governments. But their efforts have not always been directed in the areas where they would be most useful.

At the time, a British analyst offered such an explanation for the different pace of development of Spain and Portugal, which entered the EU at the same time and with more or less the same economy. The main difference, he said, is that the Spanish used European funds to primarily build transport links with Europe, thereby boosting their trade and economy. The Portuguese prioritized routes that were important to the local population but secondary to exports. As a result, today Spain's GDP per capita is about 20% higher.

Something similar happened in Bulgaria. The greatest effort was put into completing the highway from Sofia to Burgas (and, to a lesser ex-

tent, to Varna). The key road connections with Europe via Vidin - the main artery of the Pan-European Transport Corridor number 4 - were pushed to the background. The exception was the construction of the second bridge over the Danube at Vidin-Kalafat, but to this day it remains a lonely island surrounded by poor roads and bad railways.

The European transport corridor number 4 (Orient/East-Med) stretches for 3712 km, from Hamburg to Cyprus. Once planned to bypass the former Yugoslavia, today it is entirely within the EU - but not within the Schengen Agreement. And even if the checks on the Bulgarian and Romanian borders are dropped, purely logistical bottlenecks remain. While the northern part of the corridor, up to Budapest, meets almost all modern requirements, in the southern, from Hungary to Greece, there are still missing links, Matthieu Grosch, the European coordinator for corridor number 4 since 2014, emphasized in his latest report (slightly ironically, the person responsible for the corridor that would deal a heavy blow to Dutch and Belgian ports is Belgian). "The biggest challenges remain on Romanian and Bulgarian sections, and more specifically, from HU/RO non-Schengen border near Curtici to BG/EL border near Kulata. Evidence of the latter is that

there are effectively almost no freight trains running on the sections north of Kulata with directions to Sofia and Calafat. Also, existing trains through other parts of Romania run at extremely low average speeds. The lack of central and accessible terminals on this route is another malus factor affecting operational efficiency", notes Grosz.

THE RAILWAYS. Everywhere along the routes of Corridor 4, the rails are of the standard width of 1435 mm. In most of them, a speed of at least 100 kph is guaranteed. The exceptions are in Romania, where only one section meets the speed requirements (Filiiasi - Craiova), Bulgaria (along the entire north-south line from Vidin to Kulata), and Greece (from Promachonas to Thessaloniki).

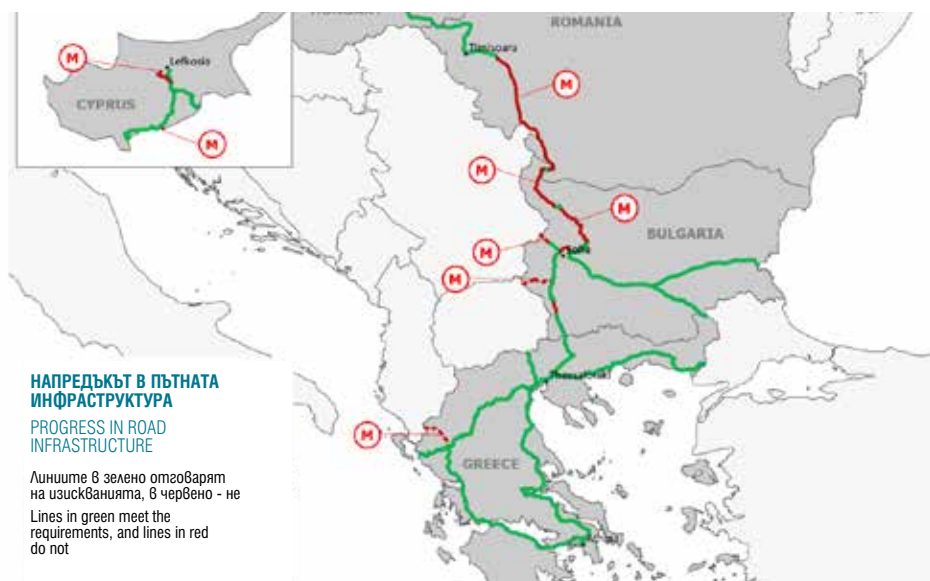
Bulgaria excels in the second key requirement - for permissible axle load. But this is rendered meaningless by the Romanian railways, which south of Arad only allow up to 20 tonnes per axle. The same applies to Greece from the Bulgarian border to Thessaloniki.

The third main requirement is for the permissible length of train sets up to 740 meters. Here, even the Czech Republic and Slovakia still do not meet the standards, in Romania only the section to Craiova is adequate, and in Bulgaria - just the line from Burgas to Septemvri.

However, the Bulgarian progress is not to be underestimated. The entire railway system is now electrified. Compliant speed sections increased from 22% to 43%. The modernization of the key line Sofia - Vidin is being sabotaged by the very poor condition of the railways in Romania on the route from Calafat to Timi oara, but Bucharest has already completed the preliminary studies for the modernization of the lines.

ROADS. According to Grosch's data, 87% of the major arteries along Corridor 4 are either free-ways or expressways. The exceptions are 782 km, mainly in Bulgaria (318 km) and Romania (256 km). Bulgaria is progressing at a good pace - the share of expressways and highways along the route of the corridor has grown from 54% to almost 75%. In the period 2014-2020, 33 projects worth 1.39 billion euros were completed. But the priorities are not very clear. Even now, Bulgaria continues to focus its efforts on the I-8 road, which connects Sofia to the Serbian border at Kalotina, and on the connection with North Macedonia at Gueshevo, instead of first of all completing the key road to Vidin, some sections of which are in many bad condition.

After all, things with infrastructure are difficult not only in the Balkans. The Betuweroute mentioned at the beginning also did not happen quickly, to put it mildly: the first discussions were in 1985, construction on the Dutch part began in 1998, and it was only completed in mid-2007. And at a cost of 4.7 billion euros against a planned 2.3 billion. ■

EST. 1989

DETELINA'S

nuts and dried fruits

Scan the QR code to discover more delicious products

GREEN COTTAGE

КОМПЛЕКС ОТ
КЪЩИ
БЛИЗО ДО
МОРЕТО

к.к. Св. св. Константин и Елена | +359 (0) 885 966 929
www.greencottage.bg

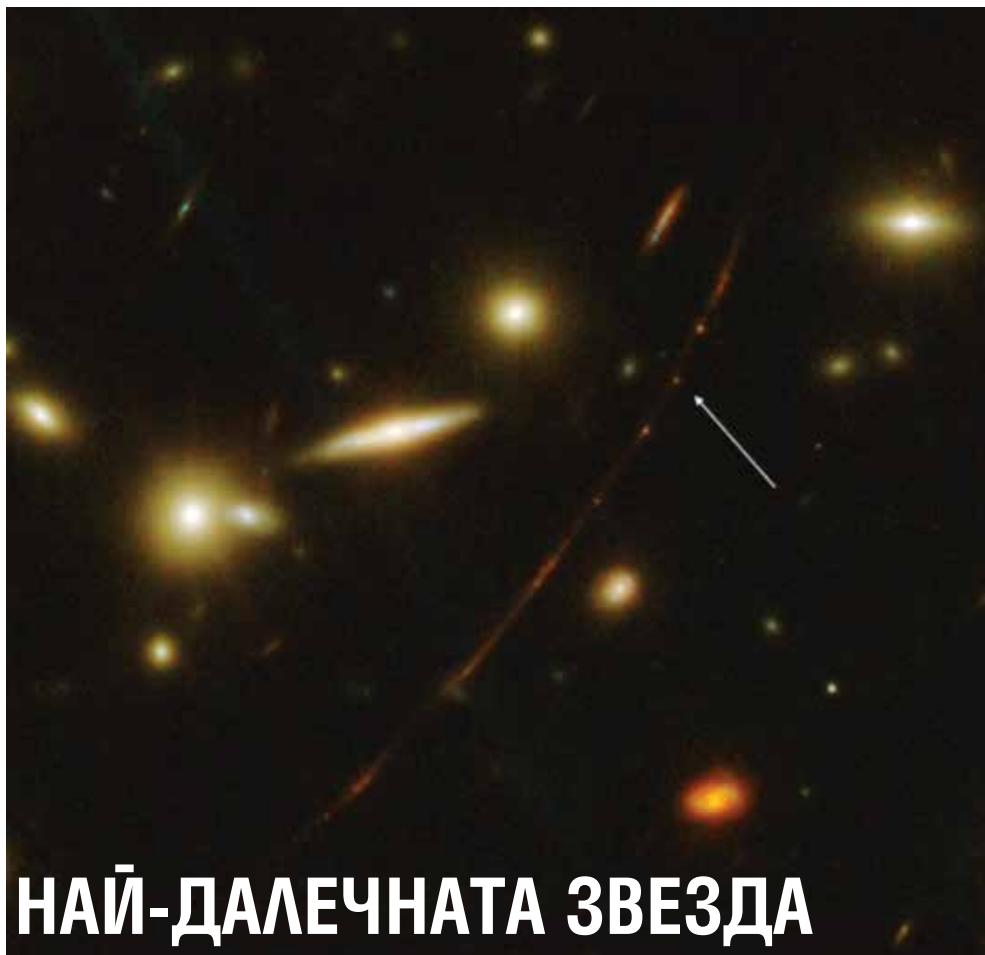

74 | **СВРЪХЕСТЕСТВЕНО ДОБЪР**
SUPERNATURALLY GOOD

58 | **ИМА ЛИ СМИСЪЛ ОТ ПРОБИОТИЦИТЕ?**
DO PROBIOTICS MAKE SENSE?

56 | **НАЙ-ДАЛЕЧНАТА ЗВЕЗДА**
THE MOST DISTANT STAR

НАЙ-ДАЛЕЧНАТА ЗВЕЗДА

THE MOST DISTANT STAR

Новите технологии може да ни дадат неочакван помощник срещу глобалното затопляне под формата на... бяла боя. Но не просто бяла, а най-бялата възможна. Откритието е на екип от Университета Пърдю в САЩ, начело с професор Сюлин Рюан, и представлява бяло покритие с рекордно висока отражателна способност. Боядисан с тази бяла боя предмет отразява до 98% от слънчевите лъчи. След цял ден под лъчите на августовското слънце, тази повърхност би останала с близо 5 градуса по-хладна от боядисана с обикновена бяла боя. Черен асфалт, нагрят от Слънцето, може да ви изгори ръката, докато боядисаната с новата формула повърхност на пътя ще е хладна на допир.

Според професор Рюан, използването на новото покритие върху покрив на сграда с площ 100 квадратни метра ще е еквивалентно на охлаждаща мощност от 10 киловата. Учените вече са създали готова за серийно производство разновидност на боята, която ще се появи на пазара още догодина.

The new James Webb Space Telescope, brought into orbit after a record investment of \$10 billion, is already beginning to provide answers to some of the toughest questions in astronomy. At the beginning of August, NASA published quite a few new details about the most distant star known to us so far - WHL0137-LS in the constellation Cetus. More popularly known as Earendel (named after a John RR Tolkien character from The Silmarillion), this star is currently about 28 billion light-years from Earth. And the light that our telescopes detect left it 12.9 billion years ago, less than a billion years after the Big Bang.

Under normal circumstances, such a distant star would be beyond the power of even the Webb telescope. But Earendel can be detected thanks to an effect known as "gravitational lensing" - in which the gravity of a massive object distorts the very fabric of space, amplifying the light from a distant star. Thanks to this, astronomers have revealed that Earendel is a B-type star, roughly twice the size of our Sun and about one million times more luminescent. ■

БЯЛА БОЯ СРЕЩУ ПРОМЕНЕТЕ В КЛИМАТА

WHITE PAINT AGAINST CLIMATE CHANGE

Новите технологии може да ни дадат неочакван помощник срещу глобалното затопляне под формата на... бяла боя. Но не просто бяла, а най-бялата възможна. Откритието е на екип от Университета Пърдю в САЩ, начело с професор Сюлин Рюан, и представлява бяло покритие с рекордно висока отражателна способност. Боядисан с тази бяла боя предмет отразява до 98% от слънчевите лъчи. След цял ден под лъчите на августовското слънце, тази повърхност би останала с близо 5 градуса по-хладна от боядисана с обикновена бяла боя. Черен асфалт, нагрят от Слънцето, може да ви изгори ръката, докато боядисаната с новата формула повърхност на пътя ще е хладна на допир. Според професор Рюан, използването на новото покритие върху покрив на сграда с площ 100 квадратни метра ще е еквивалентно на охлаждаща мощност от 10 киловата. Учените вече са създали готова за серийно производство разновидност на боята, която ще се появи на пазара още догодина.

New technologies may give us unexpected help against global warming in the form of... white paint. And not just white, but the whitest possible. The discovery was made by a team from Purdue University in the US, led by Professor Xiulin Ruan, and is a white coating with a record-high reflectivity. An object painted with this white paint reflects up to 98% of the sun's rays. After a full day in the August sun, this surface would remain nearly 5 degrees Celsius cooler than plain white paint. Black asphalt heated by the Sun can burn your hand, while the road surface painted with the new formula will be cool to the touch. According to Professor Ruan, using the new coating on the roof of a building with an area of 100 square meters would be equivalent to a cooling power of 10 kilowatts. Scientists have already created a variety of paint ready for mass production, which will appear on the market as early as next year. ■

ЗАЩО ДА СИ НАПРАВИМ СПЕСТОВЕН ПЛАН В КОМПАС ИНВЕСТ?

COMPASS
INVEST
СПЕСТОВНИ ПЛАНОВЕ

- ▶ Атрактивна целева доходност – цел 10-12 % годишно, и дори повече;
- ▶ Разполагате със средствата си по всяко време, теглите или внасяте;
- ▶ Сами определяте вноските си – минимална вноска от 40 лв. на месец;
- ▶ Професионален екип от инвестиционни експерти с международен опит.

ПОСЛЕДВАЙТЕ НИ

Осигури си спокойно бъдеще!
Открий спестовен план в COMPASS INVEST сега.

УДОБСТВО

ЕКСПЕРТИЗА

**СИГУРНОСТ И
ПРОЗРАЧНОСТ**

Важна информация: Настоящата информация е маркетингов материал и не представлява инвестиционна консултация, съвет, инвестиционно проучване или препоръка за инвестиране. Информацията е валидна към датата на издаване на маркетинговия материал и може да се промени в бъдеще. Стойността на дяловете в колективни инвестиционни схеми се променя във времето и може да бъде по-висока или по-ниска от стойността в момента на инвестиране. Не се гарантират печалби и съществува риск за инвеститорите да не си възстановят пълния размер на инвестираните средства. Инвестициите не са гарантирани от гаранционен фонд, създаден от държава или друга форма на гаранция. Информацията за представянето на финансовите инструменти в миналото не е надежден показател за бъдещи резултати. Затова е препоръчително инвеститорите да се запознаят с Проспекта и Основния информационен документ преди вземане на окончателно инвестиционно решение. Може да намерите тези документи, на български, на интернет страницата на Компас Инвест АД – www.compass-invest.eu, както и при поискване може да получите хартиено копие безплатно в офиса на управляващото дружество на адрес: гр. София, ул. Георг Вашингтон № 19, ет. 2 всеки работен ден от 9 до 17 ч. Бъдещите резултати подлежат на данъчно облагане, зависещо от личното положение на всеки инвеститор и може да се промени за в бъдеще. Резюме на правата като инвеститори е достъпно на следната хипервръзка, на български език: <https://compass-invest.eu/files/modules/2437/на-правата-на-инвеститорите-3291.pdf>. Договорните фондове, управлявани от Компас Инвест АД са активно управлявани без да следват индекс. Информираме ви, че УД Компас Инвест АД може да вземе решение да прекрати предлагането на фондовете на територията на Република България.

Компас Инвест АД | 📍 София 1000, ул. Алабин 36 | ☎ тел.: 024390133
✉ e-mail: marketing@compass-invest.eu | 🌐 www.compass-invest.eu

ИМА ЛИ СМИСЪЛ ОТ ПРОБИОТИЦИТЕ?

През 2022 българите са похарчили рекордно много за такива хранителни добавки -
макар най-малко от всички да имат нужда от тях

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография ISTOCK

Не е голяма изненада, че при нацията с най-ниска продължителност на живота и най-висока заболяемост в Европа продажбите на лекарства постоянно растат. Изненадващо е само, че българите са все по-склонни да харчат парите си и за неща, които не са точно лекарства - и ползата от които е, в най-добрия случай, съмнителна. Докато пазарът на предписани медикаменти у нас е пораснал с около 10% през 2022 година, продажбите на хранителни добавки без рецепта скачат с почти двойно темпо. С най-голям дял от тях са т. нар. "пробиотици" - пазар, който вече достига 72 милиона лева. Впрочем българите не са единствените ентусиасти за този тип добавки: световният пазар на пробиотици, пребиотици и синбиотици е нараснал с 9% и достига 73 милиарда долара. Прогнозите сочат, че ще надхвърли 100 милиарда още преди 2030 година. Има само един малък

проблем: все повече уважавани учени твърдят, че производителите на пробиотици биха могли да продават и въздух с горе-долу същия ефект върху здравето на купувачите. И една особеност: от всички нации на планетата, българите са сред онези, които най-малко имат нужда от пробиотици от аптеката.

КАКВО СЕ КРИЕ ЗАД ТЕЗИ ИМЕНА? Пробиотиците са живи микроорганизми (най-често бактерии от родовете *Lactobacillus* и *Bifidobacterium*), които живеят в стомаха, червата и други органи на човека, и имат различни благотворни ефекти. Пребиотиците са вещества, с които тези бактерии се хранят. А напоследък производителите се сетиха да създават комбинация от двете, която наричат "синбиотици".

Не е трудно да си обясним огромния интерес на публиката: едва в последните десетилетия

учените започнаха наистина да осъзнават колко важна роля играе чревната флора за нашето здраве. В човешката стомашно-чревна система се съдържат средно около 39 трилиона бактерии, като най-голямата част са в дебелото черво. Много от тези симбиотични бактерии се оказват от решаващо значение за здравословното ни състояние - те защитават организма от вредни бактерии, произвеждат някои ключови витамини (B12, K) и разграждат фибрите в храната до по-смилаеми вещества. Всеки щам има различен ефект и различна роля: *Lactobacillus acidophilus* например поддържа киселинността в стомаха, което подпомага храносмилането и предпазва от болестотворни бактерии. *Bifidobacteria animalis* стимулира имунната система. *Lactobacillus reuteri* живее и в устната кухина, и предпазва от кариеси. *Lactobacillus Rhamnosus* има сходна защитна роля, но в женската вагина. *Bifidobacteria longum* действа като антиоксидант. От комбинираното въздействие на тези трилиони бактерии зависи не само здравето на храносмилателната ни система, но и на сърдечносъдовата, на нервната, дори психическото ни състояние.

ОТКРАЙ ВРЕМЕ ЧОВЕЧЕСТВОТО РАЗПОЛАГА с естествени източници на пробиотици. Това са най-вече храни и напитки, ферментирани с участието на бактерии - като кисело зеле, кимчи, някои видове сирене и, разбира се, прочутото българско кисело мляко. Но с разгорелия се в последните години интерес към стомашно-чревния тракт започнаха да се появяват и всякакви синтетични форми: пробиотици под формата на таблетки и капсули, на зърнени закуски, плодови сокове, бонбони. Има кучешка и котешка храна с пробиотици. Има нагенички с пробиотици. В Америка, страната на неограничената наивност, се продават дори матраци за спане с пробиотици.

Съществува само една деликатна подробност: няма никакви убедителни научни доказателства взетите под такива форми пробиотици да влияят на здравето ви. Ако сте здрав човек с нормална чревна флора, нямате никаква нужда от допълнителни пробиотици. А ако сте болен, с компрометирана имунна система, те могат да са дори опасни и да предизвикат инфекции. Българските лични лекари вече масово изписват пробиотици заедно с антибиотици, защото последните на практика унищожават и полезните бактерии в червата заедно с болестотворните. Но всъщност от тези капсули и таблетки няма голям смисъл: можете да постигнете същия ефект с кофичка кисело мляко.

Започнаха да се появяват и всякакви синтетични форми: пробиотици под формата на таблетки и капсули, на зърнени закуски, плодови сокове, бонбони. Има кучешка и котешка храна с пробиотици. Има нагенички с пробиотици. В Америка, страната на неограничената наивност, се продават дори матраци за спане с пробиотици

Няколко независими проучвания показват, че употребата на кисело мляко успоредно с антибиотика - особено на кисело мляко, съдържащо бактерии от рода *Lactobacillus* - намалява осезаемо риска от развиване на вторични инфекции.

ПРИЧИНИТЕ ДА СТЕ СКЕПТИЧНИ СА ТРИ. Първо, фармацевтичните пробиотици

имат сериозен проблем с числеността. В капсулите се съдържат обикновено между стотина милиона и стотина милиарда бактерии. Колкото и от тях да оцелеят след киселинната баня в стомаха, едва ли имат съществен шанс срещу десетките трилиони други бактерии в червата. Представете си сражение при съотношение един срещу сто. В Копенхагенския университет преди няколко години направиха мащабно проучване на седем различни пробиотици, и установиха, че само един от тях е успял да промени чревната флора на пациентите. При това не намериха никакви доказателства, че тази промяна е за добро.

Вторият фактор, който трябва да имате предвид, е, че промишлените производители на пробиотици се насочват не към онези щамове, които биха били най-полезни за организма ви, а към онези, които е най-лесно да бъдат отгледани в големи количества. Това се отнася не само до капсулите, но и до много от т. нар. "югурти" - съдържащите се в тях бактерии също са от родовете *Lactobacillus* и *Bifidus*, но не от онези видове, които са адаптирани към човешката храносмилателна система, а от онези, които гарантират евтин производствен процес и по-голяма трайност на продукта. Впрочем по същата причина много български производители на кисело мляко вече не използват прословутия *Lactobacillus delbrueckii subsp. Bulgaricus*, а други, не толкова полезни култури.

ТРЕТАТА ОСОБЕНОСТ, КОЯТО трябва да имате предвид, е, че няма двама души на планетата с еднаква чревна флора. У всеки човек живеят различни бактерии в различни съотношения; и на всеки човек те въздействат по различен начин. "Бактериалните щамове много се отличават един от друг в генетично отношение, а и всеки човек има различна чревна микрофлора. Затова и едва ли някога ще успеем да създадем един универсален пробиотик, който да дества на всички", обясни преди време Ема Алън-Въркоу, професор по молекулярна биология от Университета Гуелф, пред *Scientific American*. Дори и в шепата случаи, когато учените са установили някакъв полезен ефект от пробиотиците - примерно при недоносени бебета или за облекчаване на т. нар. "синдром на раздразненото черво" - те не са в състояние да кажат кой точно щам и по какъв точно начин е допринесъл за този ефект. Така че с чиста съвест можете да спрете своя принос към споменатите в началото 72 милиона лева годишно, и просто да си ядете киселото мляко. Без да подценяваме и киселото зеле, разбира се. ■

DO PROBIOTICS MAKE SENSE?

In 2022, Bulgarians spent a record amount on such food supplements - although they probably need them least of all nations

By KALIN ANGELOV / Photography ISTOCK

It's no big surprise that in the nation with the lowest life expectancy and highest morbidity in Europe, drug sales are steadily rising. It is only surprising that Bulgarians are increasingly willing to spend their money on things that are not precisely medicines - and the benefit of which is, at best, dubious. While the prescription drug market in our country has grown by about 10% in 2022, sales of over-the-counter nutritional supplements have jumped at almost double the pace. The largest share of those goes to the so-called "probiotics" - a market that already reaches BGN 72 million. By the way, Bulgarians are not the only enthusiasts of this type of supplement: the world market of probiotics, prebiotics and synbiotics has grown by 9% and reached 73 billion dollars. Forecasts indicate that it will exceed \$100 billion even before 2030.

There's just one small problem: A growing number of respected scientists are claiming that probiotic manufacturers could be selling air with roughly the same effect on the health of consumers. And one peculiarity: of all the nations on the planet, Bulgarians are among those who least need probiotics from the pharmacy.

WHAT IS BEHIND THESE NAMES? Probiotics are live microorganisms (most often bacteria of the genera *Lactobacillus* and *Bifidobacterium*) that live in the stomach, intestines and other human organs, and have various beneficial effects. Prebiotics are substances that these bacteria feed on. And lately, manufacturers have thought of creating a combination of the two, which they call "synbiotics." It is not difficult to explain the huge in-

terest of the public: only in recent decades have scientists begun to realize how important a role the intestinal flora plays in our health. The human gastrointestinal system contains an average of about 39 trillion bacteria, with the most significant number in the large intestine. Many of these symbiotic bacteria prove to be crucial to our health - they protect the body from harmful bacteria, produce some essential vitamins (B12, K) and break down dietary fibre into more digestible substances. Each strain has a different effect and a different role: *Lactobacillus acidophilus*, for example, maintains acidity in the stomach, which aids digestion and protects against disease-causing bacteria. *Bifidobacteria animalis* stimulate the immune system. *Lactobacillus reuteri* also lives in the oral cavity and protects against caries. *Lactobacillus rhamnosus* has a simi-

lar protective role but in the female vagina. *Bifidobacteria longum* acts as an antioxidant. The combined effect of these trillions of bacteria benefits not only the health of our digestive system, but also our cardiovascular, nervous, and even mental health.

SINCE TIME IMMEMORIAL, MANKIND HAS HAD natural sources of probiotics. These are mostly foods and drinks fermented with the participation of bacteria - such as sauerkraut, kimchi, some types of cheese and, of course, the famous Bulgarian yoghurt. But with the increased interest in the gastrointestinal tract in recent years, all kinds of synthetic forms have started to appear: probiotics in the form of tablets and capsules, and in cereals, fruit juices, and candies. There are dog and cat food with probiotics. There are sausages with probiotics. In America, the land of unlimited naivete, even sleeping mattresses with probiotics are sold.

There is just one delicate detail: there is no conclusive scientific evidence that probiotics taken in these forms affect your health. If you are a healthy person with normal gut flora, you do not need any additional probiotics. And if you are sick, with a compromised immune system, they can even be dangerous and cause infections. Bulgarian GPs are already massively prescribing probiotics together with antibiotics because the latter practically destroy the beneficial bacteria in the intestines along with the disease-causing ones. But in fact, these capsules and tablets do not make much sense: you can achieve the same effect with a cup of yoghurt. Several independent studies have shown that the use of yoghurt alongside the antibiotic - especially yoghurt containing bacteria of the genus *Lactobacillus* - significantly reduces the risk of developing secondary infections.

THERE ARE THREE REASONS TO BE SCEPTICAL. First, pharmaceutical probiotics have a serious numbers problem. Capsules usually contain between a hundred million and a hundred billion bacteria. However many of them survive the acid bath in the stomach, they hardly stand a significant chance against the tens of trillions of other bacteria in the gut. Imagine a one to one hundred battle. At the University of Copenhagen a few years ago, they did a large-scale study of seven different probiotics and found that only one of them was able to really alter the intestinal flora of the patients. However, they found no evidence that this change was for the better.

The second factor to consider is that industrial probiotic producers are targeting not the strains that would be most beneficial to your body, but the ones that are easiest

БЪЛГАРСКИЯТ ПРОБИОТИК THE BULGARIAN PROBIOTIC

Lactobacillus delbrueckii subsp. *bulgaricus* е бактерия, участваща в производството на прословутото българско кисело мляко. За пръв път е изолирана от българския студент Стамен Григоров и представена пред света в парижкия институт "Пастьор" през 1905 година. Щамът се среща свободно в България и причинява млечно-кисела ферментация. По-късно Нобеловият лауреат Иля Мечников свързва дълголетие (в онези епоха) на българите именно с консумацията на кисело мляко. Ако искате да научите повече по темата, можете да се отбиете до специалния Музей на киселото мляко в Студен извор. Това село край Трън е родното място на Стамен Григоров.

LACTOBACILLUS DELBRUECKII subsp. *bulgaricus* is a bacterium involved in the production of the infamous Bulgarian 'kiselo mlyako' (yoghurt). It was isolated for the first time by the Bulgarian student Stamen Grigorov and presented to the world at the Pasteur Institute in Paris in 1905. The strain is found freely in Bulgaria and causes lactic acid fermentation. Later, the Nobel laureate Ilya Mechnikov linked the longevity (in that era) of Bulgarians precisely to the consumption of their yoghurt. If you want to learn more about the topic, you can stop by the special Yoghurt Museum in Studen Izvor. This village near Trun is the birthplace of Stamen Grigorov.

to grow in large quantities. This applies not only to capsules but also to many so-called "yoghurts". The bacteria contained in them might also be from the genera *Lactobacillus* and *Bifidus*. However, they're not from those species that are adapted to the human digestive system, but from those that guarantee a cheap production process and greater durability of the product. By the way, for the same reason, many Bulgarian yoghurt producers no longer use the notorious *Lactobacillus delbrueckii* subsp. *Bulgaricus*, replacing it with other, less useful strains that guarantee longer shelf life.

THE THIRD THING TO KEEP IN MIND is that no two people on the planet have the same gut flora. Different bacteria live in different proportions in each person, and they affect each person differently. "Bac-

terial strains are very different from each other genetically, and each person has a different intestinal microbiome. Therefore, it is unlikely that we will ever be able to create a universal probiotic that works for everyone," explained Emma Allen-Vercoe, professor of molecular biology at the University of Guelph, to *Scientific American*. Even in the handful of cases where scientists have found some beneficial effect of probiotics—for example, in prematurely born babies or for the relief of so-called "irritable bowel syndrome"—they have not been unable to say exactly which strain and in what way contributed to this effect. So, with a clear conscience, you can stop your contribution to the 72 million BGN mentioned at the beginning, and just eat your yoghurt. Not to underestimate the sauerkraut, of course. ■

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО РЕГИСТРИРАНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ ФЕВРУАРИ 1994 Г.
КЪМ 30.06.2023 Г. – С 400 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И 1.9 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ В ПЕНСИОННИТЕ ФОНДОВЕ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).
ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

КРИЛЕ НА ЖЕЛАНИЕТО

WINGS OF DESIRE

Над 2400 фотографии с повече от 9000 снимки участваха в тазгодишното издание на Audubon Photography Awards. Конкурсът се организира от Националното дружество Огюбон в САЩ - една от най-старите организации, посветени на опазването на птиците.

More than 2,400 photographers have entered this year's edition of Audubon Photography Awards - a competition held by The National Audubon Society, one of the world's oldest organizations dedicated to conservation of birds.

All images courtesy of Audubon Photography Awards 2023

Награда за младежка фотография: Тъмногърб брегобегач,
от Кийрън Барлоу
Youth Award Winner: A Dunlin, by Kieran Barlow

Голямата награда: Скални гълъби, от Лирон Гертсман
Grand Prize: Rock Pigeons, by Liron Gertsman

Северна ястребова кукумявка, от Лирон Гертсман
A Northern Hawk Owl, by Liron Gertsman

Наградата за любители: Антарктически пинавин, от Карън Блекууд
Amateur Award Winner: A Chinstrap Penguin, by Karen Blackwood

Наградата за професионалисти: Атлантическа кайра, от Шейн Кейлин
Professional Award Winner: Atlantic Puffin, by Shane Kalyn

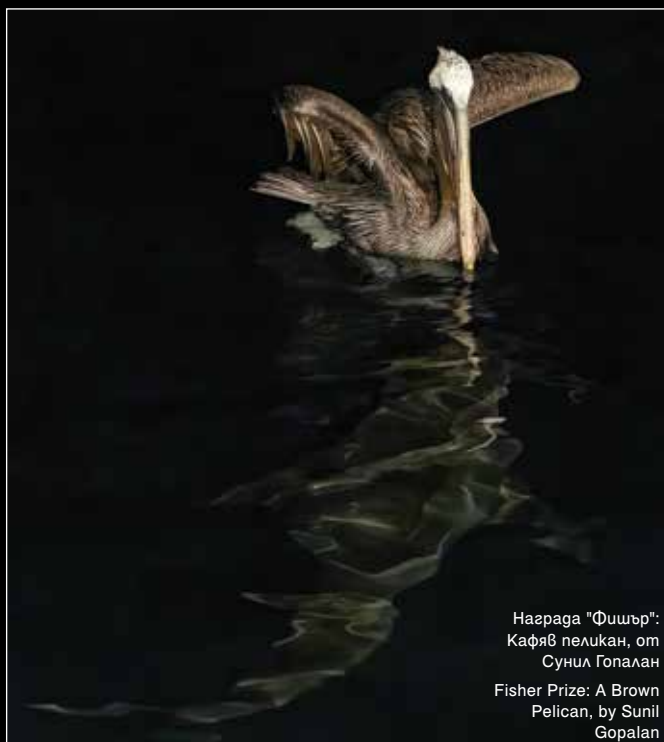
Ята от дълвесни лятковици в Луизиана, от Вики Сантелло
Tree Swallows in Louisiana, by Vicki Santello

Назрпага растения/птици: Американски ремез, Линда Шер
Plants for Birds Award Winner: A gray Verdin, by Linda Scher

Червеникава чапла, от Нейтън Арнълд
A Reddish Egret, by Nathan Arnold

Награда "Фишър":
Кафяв пеликан, от
Сунил Гопалан
Fisher Prize: A Brown
Pelican, by Sunil
Gopalan

Балтиморски тропиал, от Сандра М. Ротънбърг
A Baltimore Oriole, by Sandra M. Rothenberg

Дървесна лястовица, от Никълъс Стroh
Tree Swallow by Nicholas Stroh

Малка синя чапла, от Дориан Андерсън
Little Blue Heron by Dorian Anderson

Зимно бърне, от Джеймс Фатем
A Green-winged Teal, by James Fatemi

Колибри на Ана, от Кевин Лооман
Anna's Hummingbird by Kevin Lohman

Зелена чапла, от Джеймс Фатем
Green Heron by James Fatemi

Голяма синя чапла, от Кристофър Бейкър
A Great Blue Heron by Christopher Baker

Плещиви орли, от Бони Блок
Bald Eagles by Bonnie Block

ОПЕНХАЙМЕР И ЛЕГНАЛИТЕ ПОЛИЦАИ

Защо филмът на Кристофър Нолан пропуска една от най-важните фигури около проекта "Манхатън" - и също в пътната безопасност?

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотогарафия ISTOCK

Животът на един атомен физик е малко неочакван сюжет за летен кинохит - особено в епохата, в която киното се е превърнало в нещо като гръщерна компания на създателите на комикси. И все пак "Опенхаймер", лентата на Кристофър Нолан за създателя на атомната бомба, се превърна в киносъбитието на 2023, и в основна тема за разговори през това лято. Филмът определено го заслужава: той възкресява непознати факти и малко познати личности от една ключова епоха в историята на науката. Но колкото и задълбочен да е, той пропуска една от най-важните фигури в живота на Дж. Робърт Опенхаймер. Нито за миг в целия филм няма да се сблъскате с името Артър Комптън - а именно Комптън е не само един от най-близките приятели на физика,

но и човекът, който го налага за ръководител на проекта "Манхатън" и след това го спасява от преследванията на макартистите. Освен това Комптън е отговорен за една от най-досадните части от живота на всеки съвременен шофьор.

АРТЪР ХОЛИ КОМПТЪН Е РОДЕН през 1892 в Уустър, Охайо, където баща му е ректор на местния университет. И той, и двамата му по-големи братя завършват в него, после стават доктори по физика. Най-големият брат впоследствие е дългогодишен ректор на Massachusetts Institute of Technology (MIT), а средният брат - на университета Washington State. Но на Артър се пада да се прослави най-много. В началото на 20-те години той открива т. нар. "ефект на Комптън" - потвърждение на предположенията на Айнщайн, че свет-

лината се състои от частици (фотони), и важна стъпка към квантовата теория. Заради това откритие през 1927 Комптън получава Нобеловата награда за физика. По това време се запознава и с току-що защитилия докторат Дж. Робърт Опенхаймер.

През април 1941, осем месеца преди Пърл Харбър, Комптън е назначен за ръководител на специалната комисия, която да отговаря за атомните изследвания. Месец по-късно Комптън пише доклада, с който потвърждава възможността за създаване на ядрени оръжия - фактическото начало на проекта "Манхатън". В началото на 1942 Комптън създава в Чикагския университет, където по това време е професор, прословутата Металургична лаборатория - едната от двете люлки на всички по-късни проекти в областта на ядрената физика в САЩ. Под надзора на Комптън, през декември същата година Енрико Ферми създава в Чикаго първия работещ ядрен реактор в света. И именно Комптън е човекът, който убеждава Пентагона да постави приятеля му Опенхаймер начело на проекта "Манхатън" за създаване на атомната бомба.

ОСНОВНАТА ПРИЧИНА ДА НЕ ВИДИТЕ КОМПТЪН във филма на Кристофър Нолан е, че той пропуска историческия първи тест на атомната бомба в Аламогордо. Опенхаймер му е изпратил закодирана телеграма: "По всяко време след 15-и ще е подходящо за нашата рибарска експедиция" (на английски гумата за риболов - fishing, се произнася почти като fission, ядрено деляне). Но Комптън е зает с други дела в Чикаго. След това получава нова телеграма от Опенхаймер: "Ще ти е интересно да научиш, че хванахме много голяма риба".

СЛЕД ВОЙНАТА АРТЪР ХОЛИ КОМПТЪН изостава развойната дейност и се връща към академичната кариера, като става ректор на Университета "Вашингтон" в Сейнт Луис. Именно там ще даде гругия си исторически - макар и несравнимо понискотехнологичен - принос към цивилизацията. Комптън е раздразнен, че студентите карат твърде бързо по улиците на кампуса, и измисля начин да ги забави. Върху асфалта са поставени бабуни, старателно изчислени така, че при скорост от 30 км/ч шофьорите да изпитат ускорение от едва 0.4g, но при 80 км/ч да бъдат подложени на цели 4g - достатъчно колелата на автомобила да се отделят от земята. Отначало ги наричат Holly Bumps, по презимето му. Днес те имат десетки имена по света, но в България, и в Европа като цяло, най-често ги наричаме "легнали полицаи". ■

EO Dent

DENTAL CLINIC

ДЕНТАЛНА ЕСТЕТИКА

ИМПЛАНТОЛОГИЯ

ОРАЛНА ХИРУРГИЯ

ПАРОДОНТОЛОГИЯ

ДЕТСКА ДЕНТАЛНА

МЕДИЦИНА

ЛЕЧЕНИЕ С ЛАЗЕР

ОРТОДОНТИЯ

ОРТОПЕДИЯ

3D ДИАГНОСТИКА

ФИЗИОТЕРАПИЯ

АЛЕРГОЛОГИЯ

DENTAL ESTHETICS

IMPLANTOLOGY

ORAL SURGERY

PERIODONTOLOGY

CHILDRENS

DENTISTRY

LASER TREATMENT

ORTHODONTICS

ORTHOPEDY

3D DIAGNOSTICS

PHYSIOTHERAPY

ALLERGOLOGY

Създаваме усмивки с любов!

We create smiles with love!

EO Дент е най-голямата верига дентални клиники в България, която е акредитирана университетска база за специализации на лекари по дентална медицина – общо десет на брой клиники с екип от над 450 професионалисти в различни сфери на денталната медицина.

Много години опит, доверие и сигурност!

EO Dent is the largest chain of dental clinics in Bulgaria, which is an accredited university base for specializations of dental doctors - a total of ten clinics with a team of over 450 professionals in various fields of dental medicine.

Many years of experience, trust and security!

www.eo-dent.com

www.eo-implant.com

info@eo-dent.com

 EODent

 @eo.dent

OPPENHEIMER AND THE LYING POLICEMEN

Why does Christopher Nolan's film leave out one of the most important figures of the Manhattan Project - and also of road safety?

By KALIN ANGELOV / Photography ISTOCK

The life of a particle physicist is a somewhat unexpected plot for a summer blockbuster - especially in an age where cinema has become something of a subsidiary of comic book creators. Still, "Oppenheimer," Christopher Nolan's film about the creator of the atomic bomb, has become the movie event of 2023, and a major talking point this summer. The film certainly deserves it: it resurrects unknown facts and little-known figures from a key era in the history of science. But as thorough as it is, it misses one of the most important figures in the life of J. Robert Oppenheimer. Not for a moment in the entire film will you encounter the name

Arthur Compton. Yet Compton was not only one of the physicist's closest friends but also the man who had put Oppenheimer in charge of the Manhattan Project and then saved him from the persecutions of the McCarthyists. Compton was also responsible for one of the most annoying parts of any modern driver's life.

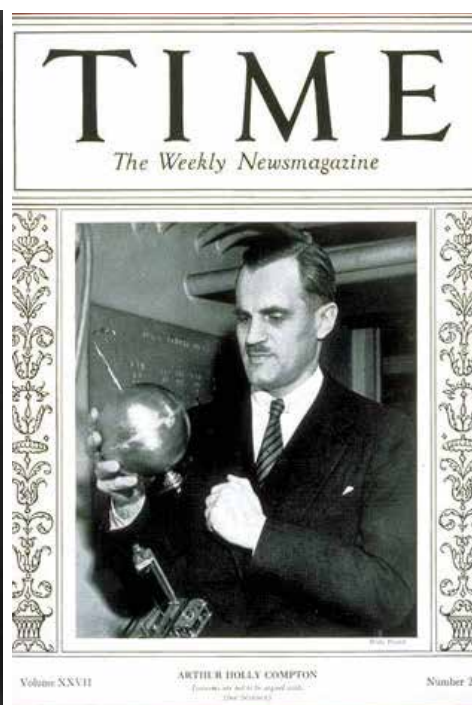
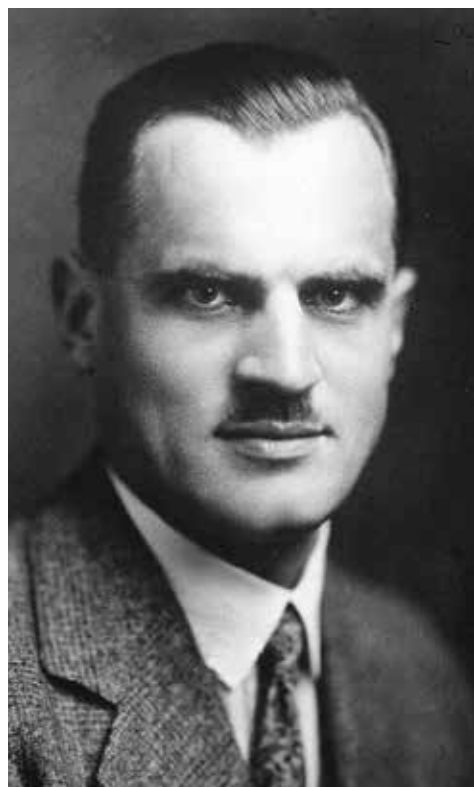
ARTHUR HOLLY COMPTON WAS BORN IN 1892 in Wooster, Ohio, where his father was chancellor of the local university. Both he and his two older brothers graduated from it, then became doctors of physics. The eldest brother was subsequently the long-time dean of the Massachusetts Institute of Technology

(MIT), and the middle brother - of Washington State University. But it fell to Arthur to glorify the family name the most. In the early 1920s, he discovered the so-called "Compton effect" - a confirmation of Einstein's assumptions that light consists of particles (photons), and an important step towards quantum theory. Because of this discovery, in 1927 Compton received the Nobel Prize in Physics. At that time, he met J. Robert Oppenheimer, who had just received his doctorate.

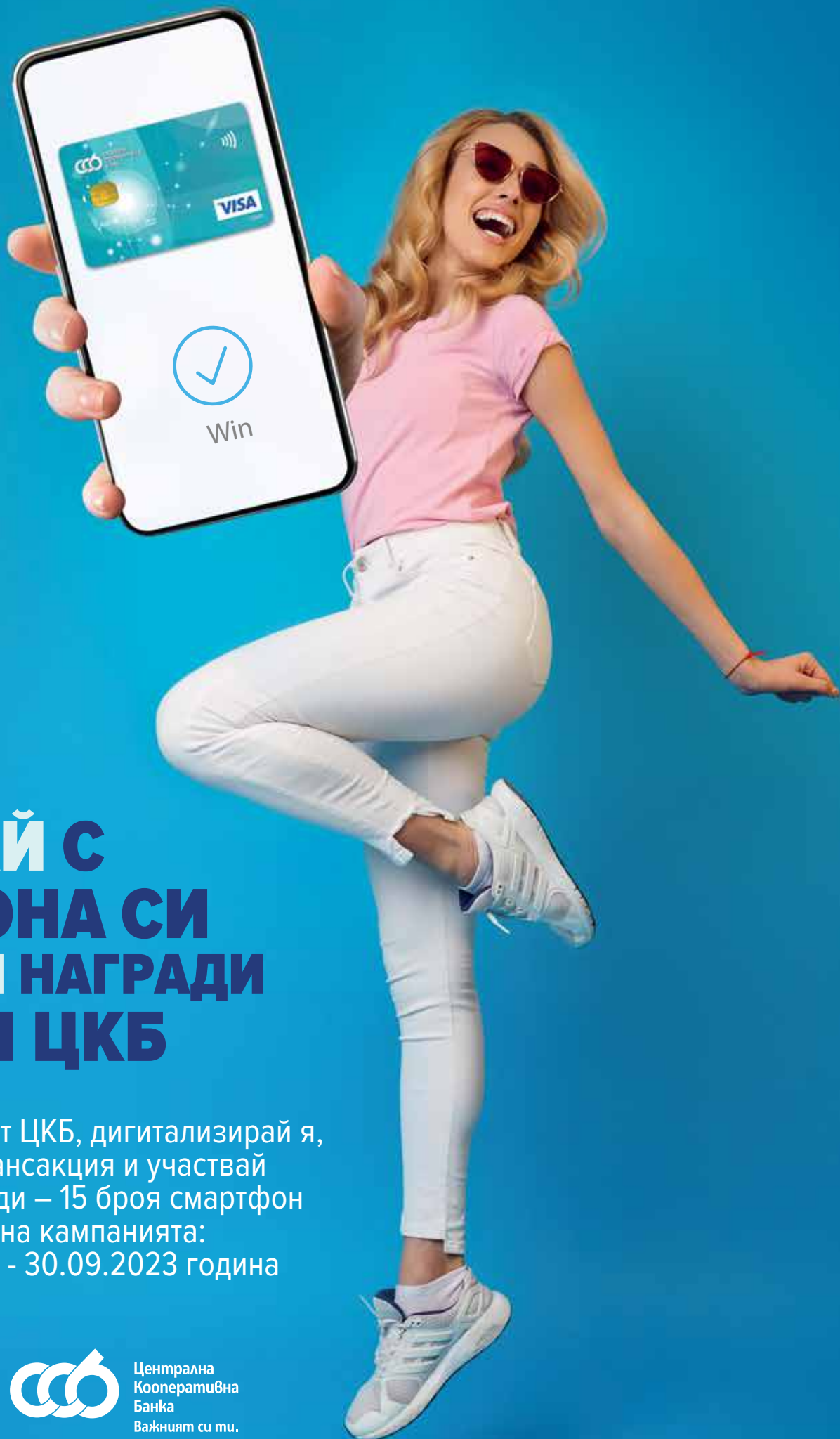
In April 1941, eight months before Pearl Harbor, Compton was appointed head of the special commission in charge of nuclear research. A month later, Compton wrote the report confirming the possibility of creating nuclear weapons - the de facto start of the Manhattan Project. In early 1942, Compton established at the University of Chicago, where he was a professor at the time, the notorious Metallurgical Laboratory - one of the two cradles of all later projects in the field of nuclear physics in the United States. Under Compton's supervision, in December of that year, Enrico Fermi built the world's first working nuclear reactor in Chicago. And it was Compton who convinced the Pentagon to put his friend Oppenheimer in charge of the Manhattan Project to create the atomic bomb.

THE MAIN REASON YOU WON'T SEE COMPTON in Christopher Nolan's film is that he was not present at the historic first test of the atomic bomb at Alamogordo. Oppenheimer sent him a coded telegram: "Any time after the 15th will be suitable for our fishing expedition" ('fishing' sounding very close to 'fission'). But Compton was busy with other things in Chicago. Then he received another telegram from Oppenheimer: "You will be interested to know that we have caught a very big fish."

After the war, Arthur Holly Compton abandoned military research and returned to an academic career, becoming dean of Washington University in St. Louis. It was there that he would make his other historic - albeit incomparably more low-tech - contribution to civilization. Compton was annoyed that the students are driving too fast on the campus streets, and devised a way to slow them down. Bumps were placed on the tarmac, carefully calculated so that at a speed of 20 mph the drivers will experience an acceleration of only 0.4g, but at 80 mph they will be subjected to as much as 4g - enough to separate the wheels of the car from the ground. At first, these were called Holly Bumps, after his middle name. Today, they have dozens of names around the world, but in Bulgaria, and in Europe in general, we most often call them "lying policemen". ■

Артур Комптън на корицата на списание Time, след като печели Нобелова награда
Arthur Compton on the cover of Time magazine after winning the Nobel Prize

ПЛАЩАЙ С ТЕЛЕФОНА СИ И ПЕЧЕЛИ НАГРАДИ С VISA И ЦКБ

Заяви Visa карта от ЦКБ, дигитализирай я,
направи първа трансакция и участвай
в томбола с награди – 15 броя смартфон
iPhone 14. Период на кампанията:
01.08.2023 година - 30.09.2023 година

VISA

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

СВРЪХ- ЕСТЕСТВЕНО ДОБЪР

Rolls-Royce от един век претендира да прави "най-добрата кола в света". След срещата с новия Phantom ни е трудно да го оспорим

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ROLLS-ROYCE, КОЛЕЛА

Знаете ли кой е най-дълго произвежданият модел автомобили в света?

Toyota Corolla? Volkswagen Beetle? Лада Ниба? Нищо подобно. Неотдавна един американски сайт се опита да ни внуши, че най-старият все още съществуващ автомобил е Chevrolet Suburban, появил се през 1935. Но всъщност най-старият действащ модел е с цели десет години по-стар от него. Появил се е в годината, в която са родени Пол Нюман и георги Калоянчев, публикуван е "Великият Гетсби", а Джон Лоржи Бърг показва удивителното си ново изобретение, което по-късно ще наречем телевизор.

Тази кола, естествено, е Rolls-Royce Phantom.

ТА СЪЩЕСТВУВА ОТ 1925, когато се появява като наследник на оригиналния Silver Ghost, и оттогава до днес е неизменният избор на преуспелите в живота. Phantom е возил кого ли не: от Ленин до Джон Ленън, от Фред Астер до Елвис Пресли, от иранския шах до Би-йонсе. Йосип Броз Тито имаше Phantom. Вдъхновен от него, и Никулае Чаушеску си купи, но после го върна, притиснат от Политбюро. Британският крал днес се вози във Phantom, купен от баба му още през 1962. Защото тази кола е почти вечна: над четири пети от всич-

ки Phantom-и, създадени от 1925 насам, все още се използват.

Вече 98 години англичаните ни внушават, че това е най-добрата кола в света. И в повечето случаи - с пълно основание. Но това им създава и един малък проблем. Амбицията да си най-добрият в света означава непрекъснато да вървиш напред и да се променяш. Клиентите на Phantom обаче не искат да виждат никакви промени в тази кола. Те я харесват точно такава, каквато е.

И съответно задачата на дизайнери и инженери в Rolls-Royce става много сложна. Те трябва едновременно да променят тази кола, и да я оставят абсолютно същата. Ето последния им опит в това отношение, който в някоя по-простосмъртна компания щеше да се нарича фейслифт на осмото поколение. Но в Rolls-Royce няма такива гumi като "фейслифт". Това е "новото изражение" на Phantom, или Phantom Серия 2.

НЯКОИ НЕЩА СИ ОСТАВАТ БЕЗ ПРОМЯНА, като започнем с изключителния V12 под капак. С работен обем 6.75 литра, този двигател развива 571 конски сили и може да ускори тази грамада от място до 100 км/ч за съвсем малко над 5 секунди - по-бързо от Ferrari 465 или Aston Martin Vantage.

В същото време новият Phantom е първият със завиващи задни колела, което го прави не-обикновено маневрен - особено като си гагете сметка, че е дълъг 5.76 метра в късата база, и почти 6 метра в дългата.

Шасито е станало с 30 процента по-устойчиво на усукване, което позволява изцяло ново окачване, с двойна вилка отпред и с по пет рамена отзад. Самоизравняващата се пневматика има най-големите въздушни камери в историята на Rolls-Royce. А също и специална видеокамера, която дава на окачването информация за пътя пред вас и му позволява да се подготви за всяка дупка или неравност. Но всичко това са промени, които не се виждат с просто око.

Видимите промени са няколко нови цвята, нов дизайн на джантите и предна решетка, която има осветление нощем. Като цяло дизайнът си остава консервативен и ненавратлив. Това не ни изненадва: от самото си създаване през 1904 тази компания прави автомобилите си съдържани, дискретни, изпълнени с достойнство. Те не се стремят да вдигат шум и да привличат погледи. Целта им е човекът вътре да се чувства добре, а не онези отвън да се чувстват зле.

КАТО КАЗАХМЕ "ШУМ", ТУК ТОЙ НАПЪЛНО ОТСЪСТВА. Новата, изцяло алуминиева платформа на Phantom е спестила доста тегло в сравнение с някогашната стоманена. Но спестеното веднага е използвано за други неща. Само шумоизолиращата пяна тук е над 130 килограма. Всички стъкла са двуслойни и дебели

по 6 милиметра.

Даже и гумите на тази кола не са обикновени. Continental ги създава специално за Phantom, добавяйки по 2 кг шумопоглещаща пяна във всяко колело. Освен това те имат един специален допълнителен слой, който се грижи да запуши всяка дупка в момента, в който се случи.

В интериора също промените са значими, но почти невидими за окото. Информационната система е напълно осъвременена, но може и изобщо да не го разберете. Това е един от най-високотехнологичните автомобили в момента, но прави огромни усилия да не го показва. Цялата технология е скрита на заден план, за да не изисква от вас внимание и мислене как да я ползвате. Неслучайно климатикът все още се контролира с най-обикновени врътки, без никакви скали и числа. Синьо за студено, червено за топло. Горното за горната половина на тялото, долното за краката.

Имате множество бутони, на които сами можете да придаете каквито поискате функции. В днешните коли вече свикнахме с огромните екрани на мултимедията, стърчащи над таблото, но тук няма нищо подобно, разбира се. Всъщност екранът дори не се вижда, когато нямате нужда от него, а се скрива в таблото. Управлението му е също толкова скрито. Кръглият контролер ще се стори познат и удобен на всеки шофьор на BMW. Тук не се налага да шарите с пръсти по менюта и подменютата на сензорния екран, докато карате.

От информационната система можете и да контролирате Духа на екстаза на предния капак. Елегантната статуетка сама се пази от хулиганите - ако посегнете да я пипнете, ще се прибере автоматично.

Дотук говорихме за обичайните функции на тази кола, които не я отличават чак толкова от останалите превозни средства на четири колела. Онова, което прави Rolls-Royce единствен по рода си, е възможността да го персонализирате. Другаде можете да избирате цвят или десен на тапицерията. Тук можете да промените на практика всичко. Няма два еднакви Phantom-а в света. Всеки собственик сам избира какво да пише на прага на вратата например. В нашата тестова кола дизайнерите са демонстрирали малко заводски хумор - "помолихме ви да не гледате". Бъдещият собственик ще смени табелката.

ДРУГАТА УНИКАЛНА ЧЕРТА на новия Phantom е знаменитата му "галерия", преминаваща през цялото табло. Това е най-голямото парче стъкло, слагано някога в интериора на автомобил, и единственото, което е получило добрението на всички комисии по безопасност в света. В името на което от Rolls-Royce е трябвало да направят истински чудеса. Това стъкло никога няма да ви нарани, при каквито и да било обстоятелства, и освен това ще издържи десетилетия, без да се надраска.

Но по-важното, естествено, е това, което се крие зад него. Тук можете да поставите каквото поискате: стотици дизайни, които са подготвени от специалистите на Rolls-Royce, и още един милион възможности, които зависят от вас самите. Може да има българска дантела, каквато проект в момента подготвя една принцеса в Европа и за който ще ви кажем повече, когато най-после стане факт. Може, както един клиент е направил, да сложите метална скулптура на собствената си ДНК. Или, ако не сте чак толкова самовлюбен, можете да сложите някоя рисунка на децата си. При желание можете да промените дори звездното небе, вградено в тавана - примерно като сложите акцент върху зодиакалното си съзвездие. А сега при новия Phantom звездната тема продължава и в предните светлини, където този ефект се постига с прецизна и продължителна обработка с лазер.

И НАЙ-ГРАМАДНИЯТ ЧОВЕК - тук е мястото да напомним, че и Шакил О'Нийл кара Phantom - ще се чувства напълно комфортно в стандартната версия. Но това не е попречило на Rolls-Royce да създаде и угължена.

Дългата база добавя 22 см към дължината, което е изцяло в полза на седящите на задната седалка. Но съвсем не идва безплатно. Обикновеният Phantom тръгва от 405,000 евро. Дългата база започва от 480,000. А колата, която ние тестваме, струва 604,500 евро. Макар че може би може да се спазарите за петстотинте.

Част от колосалната цена е заради престижа на марката. Част е заради изключителното качество на материалите, като дебелите три пръста килимчета от овча кожа. Но освен това Phantom предлага и удобства, които трудно ще намерите другаде.

На задната седалка имате пълен контрол върху всичко - мултимедия, навигация, климатик. Имате телевизори с HDMI, на които можете да гледате, каквото поискате. И имате, естествено, по-важните неща: два хладилника с различни температури - за отлежало и за нормално шампанско. За съжаление обаче ние нямаме шампанско, а само чаши. Има също декантер за уиски - все така без уискито. И специални чаши към него, които струват повече от някои автомобили на българския пазар. Тоест Phantom все така си остава автомобил, в който да ви возят. Но в същото време новите платформа и окачване са го направили и много приятен за каране. Ето, че въпреки цялото си старание да не затормозява собствениците си, тази кола все пак ги изправя пред дилема.

АКО МНОГО СЕ ПОСТАРЯ, ще измисля още няколко малки минуса, като, да кажем, лоша видимост отпред, когато завивате. Но всъщност "най-добрата кола в света" има само един истински недостатък.

Тя не е моя. ■

SUPERNATURALLY GOOD

Rolls-Royce has for a century claimed to make "the best car in the world". After meeting the new Phantom, we find it hard to argue

By KONSTANTIN TOMOV / Photography ROLLS-ROYCE, WHEELS

Do you know what is the longest-produced car model in the world? Toyota Corolla? Volkswagen Beetle? Lada Niva? Nothing of the kind. Recently, an American magazine tried to suggest that the oldest car still in existence is the Chevrolet Suburban, which appeared in 1935. But in fact, the oldest model in operation is a full ten years older than that. It appeared in the year in which Paul Newman and George Kaloyanchev were born, "The Great Gatsby" was published, and John Logie Baird showed off his amazing new invention, which we would later call television. That car, of course, is a Rolls-Royce Phantom.

IT HAS BEEN AROUND SINCE 1925, when it appeared as the successor to the original Silver Ghost, and has been the consistent choice of the successful in life ever since. The Phantom has driven everyone from Lenin to John Lennon, from Fred Astaire to Elvis Presley, from the Shah of Iran to Beyoncé. Josip Broz Tito had a Phantom. Inspired by him, Nicolae Ceausescu

also bought one, but later returned it, pressured by the Soviet Politburo. Take British King today rides in a Phantom bought by his grandmother back in 1962. Because this car is almost timeless: over four-fifths of all Phantoms built since 1925 are still in use.

For 98 years, the British firm has been telling us that this is the best car in the world. And in most cases, that was well-founded. But this also creates a small problem for them. The ambition to be the best in the world means constantly moving forward and changing. However, Phantom customers don't want to see any changes to this car. They like it just the way it is. Accordingly, the task of designers and engineers at Rolls-Royce becomes very complex. They should both change this car and leave it exactly the same. Here is their latest attempt in this regard, which in a more plebeian company would be called the facelift of the eighth generation. But in Rolls-Royce there are no such words as "facelift". This is the "new expression" of the Phantom, or Phantom Series 2.

SOME THINGS REMAIN UNCHANGED, starting with the outstanding V12 under the hood. With a displacement of 6.75 litres, this engine develops 571 horsepower and can accelerate this monstrosity from standstill to 100 kph in just over 5 seconds - faster than a Ferrari 465 or an Aston Martin Vantage.

At the same time, the new Phantom is the first ever with steering rear wheels, which makes it extraordinarily maneuverable - especially when you consider that it is 5.76 meters long in the short wheelbase, and almost 6 meters in the long one.

The chassis has become 30 per cent more rigid, which allows for an all-new suspension, with double wishbones at the front and five arms at the rear. The self-levelling pneumatics have the largest air chambers in Rolls-Royce history. There's also a special video camera that gives the suspension information about the road ahead and allows it to prepare for any pothole or bump. But all these are changes that are not visible to the naked eye.

The visible changes are a few new colours, a

new wheel design and a front grille that is illuminated at night. Overall, the design remains conservative and unobtrusive. This does not surprise us: since its creation in 1904, this company has made its cars restrained, discreet, and full of dignity. They do not seek to make noise and attract attention. Their goal is to make the person inside feel good, not to make those outside feel bad.

AS WE SAID "NOISE", HERE IT IS COMPLETELY ABSENT. The Phantom's new all-aluminium platform has saved quite a bit of weight compared to the old steel one. But the savings were immediately used for other things. The soundproofing foam alone here is over 130 kilograms. All glasses are double-layered and 6 millimetres thick.

Even the tires on this car are not ordinary. Continental builds them specifically for the Phantom, adding 2kg of noise-absorbing foam in each wheel. Plus, they have a special extra layer that makes sure to plug any puncture the moment it happens.

In the interior, the changes are also significant, but almost invisible to the eye. The information system is completely up-to-date, but you may never notice. It's one of the most high-tech cars out there, but it goes to great lengths not to show it. All the technology is hidden in the background so it doesn't require you to pay attention and think about how to use it. It is no coincidence that the air conditioner is still controlled with the most ordinary knobs, without any scales and numbers. Blue for cold, red for warm. The upper one is for the upper half of the body, and the lower one - for the legs.

You have multiple buttons that you can assign to whatever functions you want. In today's cars, we're used to huge multimedia screens jutting out above the dashboard, but there's nothing like that here, of course. In fact, the screen is not even visible when you don't need it, it hides in the dashboard. Its controls are hidden as well. The round controller will seem familiar and comfortable to every BMW driver. Here, you don't have to swipe through menus and submenus on the touch screen while driving. From the information system, you can also control the Spirit of Ecstasy on the front cover. The elegant figurine protects itself from bullies - if you reach out to touch it, it will automatically retract.

SO FAR, WE HAVE TALKED ABOUT THE USUAL FEATURES of this car, which do not distinguish it that much from other four-wheeled vehicles. What makes a Rolls-Royce one of a kind is the ability to personalize it. Elsewhere, you can choose an upholstery colour or pattern. Here, you can change practically everything. No two Phantoms in the world are alike. Each owner chooses what to write on the door threshold, for example. In our test car, the de-

signers have demonstrated a little factory humour - "we asked you not to look". The future owner will replace the plate.

The other unique feature of the new Phantom is its famous "gallery" running through the entire dashboard. It is the largest piece of glass ever placed in a car interior, and the only one that has been approved by all the safety commissions in the world. In the name of which Rolls-Royce had to do real miracles. This glass will never hurt you, under any circumstances, and

Rolls-Royce Phantom Series II

6.75

литра
liter

V12

двигател
engine

571

конски сили мощност
horsepower power

900

Нм максимален въртящ момент
Nm maximum torque

5.3

секунди 0-100 km/h
seconds 0-100 km/h

will last for decades without getting scratched. But more important, of course, is what lies behind it. Here you can put whatever you want: hundreds of designs that are prepared by Rolls-Royce specialists and another million possibilities that depend on you. There may be Bulgarian lace, the kind of project a princess in Europe is currently working on, and about which we will tell you more when it's done. You can, as one customer has done, put a metal sculpture of your own DNA. Or, if you're not so self-absorbed, you can put up a drawing by your kids.

If desired, you can even change the starry sky built into the ceiling - for example, by emphasizing your zodiac constellation. And now with the new Phantom, the starry theme continues in the front lights, where this effect is achieved with precise and long-lasting laser processing.

EVEN THE TALLEST PERSON - here is the place to remind you that Shaquille O'Neal also drives a Phantom - will feel completely comfortable in the standard version. But that hasn't stopped Rolls-Royce from creating an extended one.

The extended base adds 22cm to the length, which is entirely to the benefit of the rear seat occupants. But it doesn't come for free at all. The regular Phantom starts at €405,000. The long base starts at 480,000. And the car we are testing costs 604,500 euros. Although you might be able to bargain for the last five hundred.

Part of the colossal price is because of the prestige of the brand. Part of it is because of the exceptional quality of the materials, such as the three-fingers thick sheepskin rugs. But in addition, the Phantom also offers amenities that are hard to find elsewhere.

In the back seat, you have full control over everything - multimedia, navigation, air conditioning. You have HDMI TVs on which you can watch whatever you want. And you have, of course, the more important stuff: two refrigerators with different temperatures - for aged and for normal champagne. Unfortunately, however, we do not have champagne, only the glasses. There is also a whiskey decanter - still without the whisky. And special glasses for it, which cost more than some cars on the Bulgarian market.

That is, the Phantom is still a car to be driven in. But at the same time, the new platform and suspension have also made it very pleasant to drive. Here, despite all its efforts not to bother its owners, this car still presents them with a dilemma.

If I try really hard, I'll come up with a few more little cons, like, say, poor forward visibility when cornering. But in fact, the "best car in the world" has only one real flaw.

It is not mine.

Забравете света и открийте своя...

Откъснете се от ежедневието с лятно бягство
в къмпинг Градина. Подарете си незабравима почивка
в бунгало на морския бряг.

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

102 | НЕПОЗНАТИЯТ
КЮСТЕНДИЛ
THE UNKNOWN KYUSTENDIL

84 | СВЕТТО ПИСАНИЕ
HOLY SCRIPTURE

88 | ПИКАСО И ПАКОСТИ
MISCHIEVOUS MALAGA

АФИШ

КЛАСИКА

ДЖАНКАРЛО ДЕ ЛОРЕНЦО // Един от най-уважаваните съвременни италиански дириженти ще открие отново концертите в зала "България" след паузата през август. Бивш главен диригент на оркестри от Брешиа и Виченца, от 2015 Де Лоренцо е музикален и творчески директор на Синфоничния оркестър на Сан Ремо. В програмата са "Тъжен вальс" от Сибелиус, сюита от "Лешникотрошачката" на Чайковски и сюита от филма "Ла Страда" от Нино Рота.

31 август, зала "България", София

CLASSICAL

GIANCARLO DE LORENZO // One of the most respected contemporary Italian conductors will reopen the concerts in the "Bulgaria" hall after the hiatus in August. A former principal conductor of the orchestras of Brescia and Vicenza, since 2015 De Lorenzo is the musical and artistic director of the San Remo Symphony Orchestra. The program includes "Sad Waltz" by Sibelius, the suite from "The Nutcracker" by Tchaikovsky and the suite from the film "La Strada" by Nino Rota.

August 31, "Bulgaria" hall, Sofia

ФЕСТИВАЛ

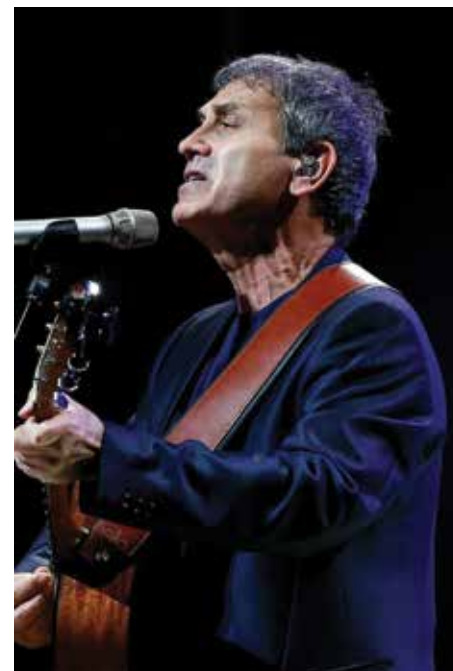
МУЗИКАТА НА ИСПАНИЯ // Традиционният летен музикален фестивал "Варненско лято" води корените си още от 1926 година. Тазгодишното му издание ще бъде увенчано от любопитен международен симпозиум, посветен на музиката на Испания. В неговите рамки очаквайте пет много любопитни концерта с участието на някои от най-добрите съвременни испански изпълнители. Началото е с рецитал на пианиста Луис Гонсалес Лядо на 1 септември, краят - на 3 септември с концерта на ансамбъла Enseis от Кантабрия.

1-3 септември, Варна

FESTIVAL

THE MUSIC OF SPAIN // The traditional music festival "Varna Summer" traces its roots back to 1926. This year's edition will be crowned by a curious international symposium dedicated to the music of Spain. Within its framework, expect five very interesting concerts with the participation of some of the best contemporary Spanish performers. It begins with a recital by pianist Luis González Llado on September 1, and ends on September 3 with the concert of the Enseis ensemble from Cantabria.

September 1-3, Varna

КОНЦЕРТ

ДАЛАРАС // Най-големият гръцки певец на последния половин век идва за нов концерт в България - този път на неповторимата сцена на Античния театър в Пловдив. С над 40 самостоятелни албума и повече от 20 милиона продажби, и след съвместни проекти със Стинг, Брус Спрингстийн, Питър Дейбриъл, Дулсе Понтеш, Пако де Лусия, Даларас е една от най-ярките фигури не само на гръцката, но и на съвременната световна музика.

2 септември, Пловдив

CONCERT

GEORGE DALARAS // The greatest Greek singer of the last half century is coming for a new concert in Bulgaria - this time on the unique stage of the Ancient Theatre in Plovdiv. With over 40 solo albums and more than 20 million sales, and after joint projects with musicians such as Sting, Bruce Springsteen, Peter Gabriel, Dulce Pontes, Paco de Lucia, Dalaras is one of the brightest figures not only of the Greek, but also of the modern world music.

September 2, Plovdiv

POSTER

ТРИЛЪР

ЗАЛОЖНИКЪТ // Мат Търнър е американец, който живее в Берлин. Докато кара децата си на училище, мистериозен глас му съобщава по телефона, че в колата има активирана бомба. За да спаси живота на близките си, Търнър (Лиъм Нийсън) трябва да изпълнява все по-странни задачи. И същевременно - да намери начин да се измъкне от клопката. В другите главни роли ще видим Ембет Девуиц и Матю Модайн, режисьор е Нимрод Антал.

В кината от 25 август

КРИМИНАЛЕ

HOLLY // 49 години след дебюта с "Кери", въображението на Стивън Кинг продължава да не знае умора. През септември от печат излиза "Холи", неговата 66-а книга, и третата от поредицата криминални романи, започвала с "Mr. Mercedes". Холи Гибни, позната на читателите от предните две криминалета, сега разследва поредица мистериозни изчезвания в малко градче в Средния запад. Някогашният "Крал на ужасите" вече спечели наградата "Едгар" за криминална литература за Finders Keepers, доказвайки, че за него няма прегради.

Издателство Scibner

КНИГА

ВКУШНО. ХРАНАТА НА МОЯ ЖИВОТ // Не е ли прекрасно, когато хобито на човек се превърне в негово второ поприще? Познаваме Стенли Тучи най-вече като актьор, носител на два "Златни глобуса" и пет награди "Еми". Но след колосалния успех на документалната му поредица за италианската кухня той се превръща в уважавана фигура и в гастрономическите среди. "Вкусно" са мемоари, които засягат целия живот на Тучи, но се въртят основно около кухнята.

Издателство "Прозорец"

EN

THRILLER

RETRIBUTION // Matt Turner is an American living in Berlin. While driving his children to school, a mysterious voice tells him on the phone that there is an activated bomb in the car. To save the lives of his loved ones, Turner (Liam Neeson) must perform increasingly strange tasks. And at the same time - to find a way to get out of the trap. In the other main roles we will see Embeth Davitz and Matthew Modine, directed by Nimrod Antal.

In cinemas from August 25

PULP FICTION

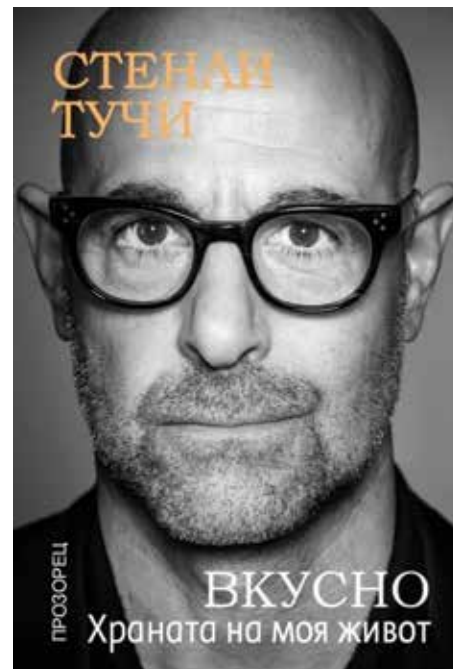
HOLLY // 49 years after his debut with "Carrie", Stephen King's imagination continues to know no fatigue. Holly, his 66th book and the third in the series of crime novels that began with Mr. Mercedes, will be published in September. Holly Gibney, familiar to readers from the previous two crime novels, is now investigating a series of mysterious disappearances in a small Midwestern town. The one-time "King of Horror" has already won the Edgar Award for Crime Fiction for Finders Keepers, proving that there are no barriers for him.

Scibner Publishing

BOOK

TASTE. MY LIFE THROUGH FOOD // Isn't it wonderful when a person's hobby becomes their second profession? We know Stanley Tucci mostly as an actor who won two Golden Globes and five Emmy Awards. But after the colossal success of his documentary TV series on Italian cuisine, he became a respected figure in gastronomic circles as well. "Taste" is a memoir that touches on Tucci's entire life, but revolves mainly around the kitchen.

"Prozorets" publishing house

СВЕТТОТО ПИСАНИЕ HOLY SCRIPTURE

Най-важната музикална класация
в света навършва 65 години. 12
любопитни факта за Billboard Hot 100

The world's most important music
chart turns 65. 12 fun facts about the
Billboard Hot 100

Текст МАРИНА МАРТИНОВА Фотография ISTOCK / By MARINA MARTINOVA Photography ISTOCK

Началото е скромно: на 4 август 1958, точно преди 65 години, на 36-37 страница от списание Billboard се появява първото издание на Hot 100. На базата на продадени малки плочи, пускания по радиото и така нататък, тази класация се опитва да подреди най-успешните продукти на звукозаписната индустрия в Америка. Днес Billboard Hot 100 е най-престижната и най-влиятелна музикална класация в света, мечтата на всеки музикант с амбиции за успех и слава.

The beginnings were humble: on August 4, 1958, exactly 65 years ago, on pages 36-37 of Billboard magazine appeared the first edition of the Hot 100. Based on sales of singles, radio plays and so on, this chart tried to arrange the most successful products of the recording industry in America. Today, the Billboard Hot 100 is the most prestigious and influential music chart in the world, the dream of every musician with ambitions for success and fame.

1

СПИСАНИЕ BILLBOARD е основано в Синсинати още през 1894, но първоначално било фокусирано върху рекламата и печатането на плакати (както подсказва и името). В началото на XX век за кратко опитало да бъде издание

на кино, но бързо загубило битката с Variety, затова собственикът Уилям Доналдсън решил да насочи фокуса към музикалната индустрия и производителите на гжукбокс машини.

Billboard magazine was founded in Cincinnati back in 1894, but was originally focused on advertising and poster printing (as the name suggests). In the early 20th century, it briefly tried to be a movies magazine, but quickly lost the battle with Variety, so owner William Donaldson decided to shift his focus to the music industry and jukebox manufacturers.

2

"POOR LITTLE FOOL" на Рики Нелсън е първият номер 1 хит през август 1958. Любопитното е, че за разлика от толкова много други области от живота, га се слуша музика тогава е било несравнимо по-скъпо, отколкото днес. Средната цена на сингъл в края на 50-те е била 65 американски цента, докато днес га си купиш песен дигитално е средно 69 цента. Но тогава едн хотдог е струвал 25 цента, галон бензин (3.8 литра) е бил 24 цента, а нов автомобил Ford - около 2500 долара.

Ricky Nelson's "Poor Little Fool" was the first number 1 hit in August 1958. Curiously, unlike so many other areas of life, listening to music

back then was incomparably more expensive than it is today. The average price of a single in the late 1950s was 65 US cents, while today it is an average of 69 cents to buy a song digitally. But back then, a hot dog cost 25 cents, a gallon of gas (3.8 liters) was 24 cents, and a new Ford car was about \$2,500.

3

THE ELEGANTS е първата група, оглавяла Hot 100, с песента "Little Star". Това става на 25 август 1958. Куриозното е, че групата съществува и до ден-днешен, макар и с доста променен състав, и има обявено турне за есента на 2023. Първата жена с песен на върха в класацията е Кони Френсис с "Everybody's Somebody's Fool" (юни 1960).

The Elegants were the first group to top the Hot 100 with the song "Little Star". This happened on August 25, 1958. Curiously, the group still exists today, albeit with a much changed lineup, and has announced a tour for the fall of 2023. The first woman with a song at the top of the chart was Connie Francis with "Everybody's Somebody's Fool" (June 1960).

4

THE BEATLES и до днес гържат рекорда за най-много песни, които са били номер 1 в

класацията: цели 20. На второ място е Марая Кери с 19, която е и единственият изпълнител с хит номер 1 в рамките на четири отделни десетилетия (за което огромен принос има неостаряващият колеген хит "All I Want for Christmas Is You").

The Beatles still hold the record for the most number 1 songs with 20. In second place is Mariah Carey with 19, and she's also the only artist with a number 1 hit in four separate decades (for which the timeless Christmas hit "All I Want for Christmas Is You" is a huge contributor).

5
КАНАДСКИЯТ РАПЪР ДРЕЙК обаче наскоро изпревари The Beatles и държи рекорда за най-много хитове в Billboard Top 5 - 31, докато легендарната ливърпулска четворка има 30. Дрейк държи също рекордите за най-много песни в Top 10, в Top 40 и в Top 100. Пол Маккартни е композиторът, написал най-много хитове в Hot 100 - 32. Второто място е за колегата му от The Beatles Джон Ленън (25).

However, Canadian rapper Drake recently overtook The Beatles to hold the record for most Billboard Top 5 hits with 31, while the legendary Liverpool foursome has 30. Drake also holds the

records for most songs in the Top 10, Top 40 and Top 100.

Paul McCartney is the composer who has written the most hits in the Hot 100 - 32. Second place goes to his colleague from The Beatles John Lennon (25).

6
В ТЕКУЩОТО ДЕСЕТИЛЕТИЕ НАЙ-МНОГО ПЪРВИ МЕСТА ИМА КОРЕЙСКАТА ГРУПА BTS, пред Дрейк и Ариана Гранде. За миналото десетилетие рекордьор е Риана, между 2001 и 2010 господства Ъшър, през 90-те най-много хитове е имала Марая Кери, през 80-те - Майкъл Джексън, през 70-те - Бее Геес, през 60-те - The Beatles, а през 50-те - Франки Авалон и The Fleetwoods.

In the current decade, Korean group BTS has the most number one spots, ahead of Drake and Ariana Grande. For the past decade, the record holder was Rihanna. Between 2001 and 2010, Usher dominated, in the 90s Mariah Carey had the most hits, in the 80s - Michael Jackson, in the 70s - the Bee Gees, in the 60s - The Beatles, and in the 50s - Frankie Avalon and The Fleetwoods.

7
BILLBOARD HOT 100 може и да отразява моментния комерсиален успех, но не е го-

бър показател за качества на музиката. Ето някои изпълнители, които никога не са имали хит номер 1: Led Zeppelin, Боб Дилън, Nirvana, Брус Спрингстийн, The Who. Спръва си га припомним, че "Smells Like Teen Spirit" на Nirvana, която взриви радиоефира през 1991, е стигала едва до шесто място в класацията.

The Billboard Hot 100 may reflect momentary commercial success, but it is not a good indicator of the quality of music. Here are some artists who never had a #1 hit: Led Zeppelin, Bob Dylan, Nirvana, Bruce Springsteen, The Who. It's worth remembering that Nirvana's "Smells Like Teen Spirit," which blew up the airwaves in 1991, only reached number six on the chart.

8
ПРЕДИ ГОДИНА THE WEEKND СЧУПИ РЕКОРДА за най-дълъг престой в Top 100 с песента "Blinding Lights" - тя се задържа в класацията цели 90 седмици и извести предишния рекордьор The Twist на Чъби Чекър. По-нататък следвам Smooth на Сантана, Mack the Knife в изпълнение на Боби Дерин и Uptown Funk на Марк Ронсън. Рекордът за най-дълъг престой на самия връх на класацията също се държи от съвременна песен - Old Town Road на Lil Nas

Х с участието на Били Рей Сайърс. Тя престои на върха 19 седмици през 2019.

An year ago, The Weeknd broke the record for the longest stay in the Top 100 with the song "Blinding Lights" - it stayed on the chart for a full 90 weeks and passed the previous record holder The Twist by Chubby Checker. Next up are Santana's Smooth, Bobby Darin's Mack the Knife and Mark Ronson's Uptown Fink.

The record for the longest stay at the top of the chart is also held by a contemporary song - Lil Nas X's Old Town Road featuring Billy Ray Cyrus. It stayed at the top for 19 weeks in 2019.

9

НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАНОТО ИМЕ НА ХИТ в цялата история на класацията е "Hold On" (гръж се) - общо 18 песни с това заглавие са влизали в Hot 100, като се започне от парчето на Radiants от 1968 и се свърши с това на Агел отпреди малко повече от година. Една от "Hold On" песните дори стига до номер 1 - тази на Wilson Phillips от 1990.

The most common hit name in the history of the chart is "Hold On" - a total of 18 songs with that title have entered the Hot 100, starting with the Radiants' 1968 track and ending with Adele's from just over a year ago. One of the "Hold On" songs even reached No. 1 - Wilson Phillips' 1990 single.

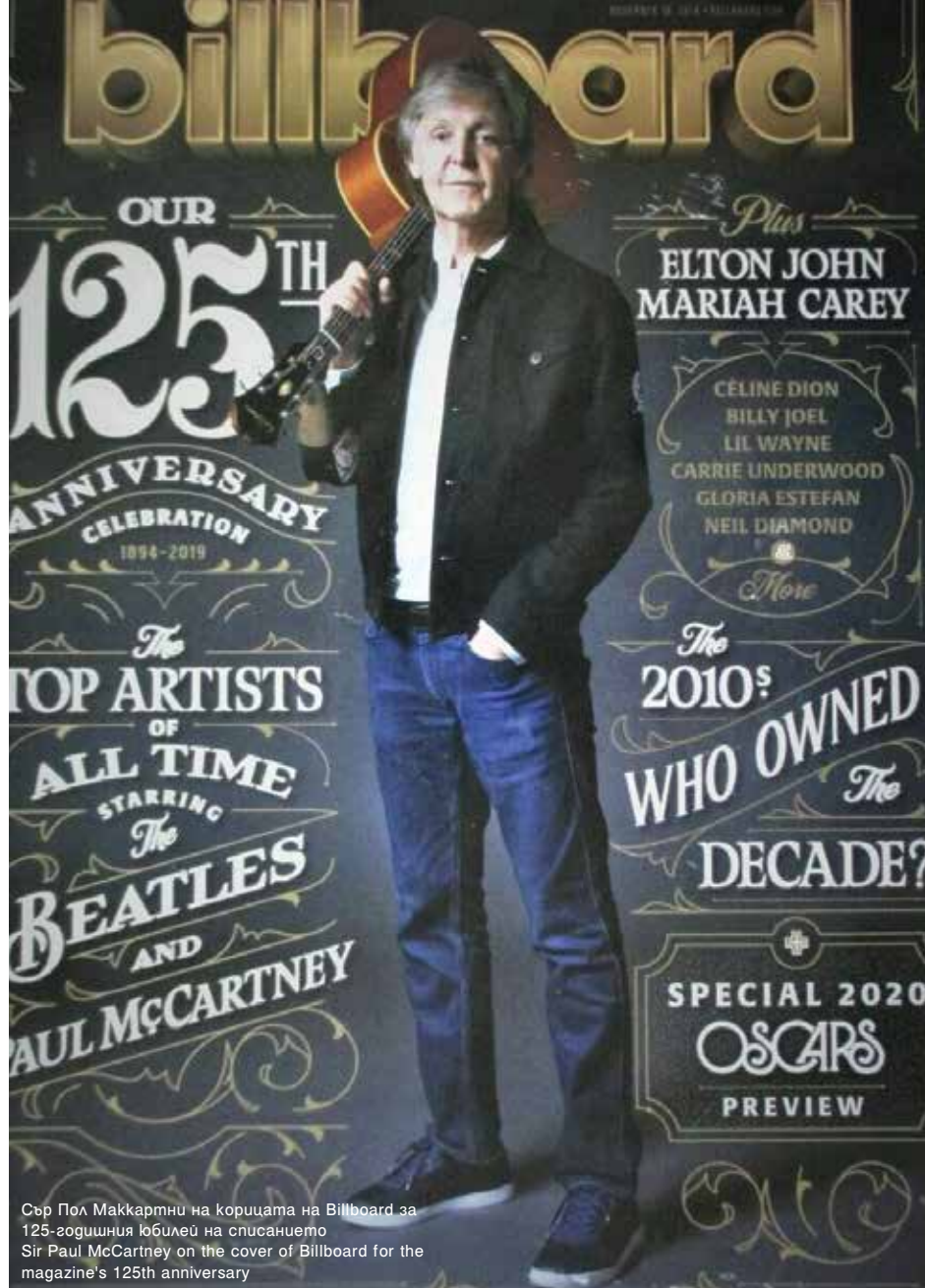
10

МАЛКО СТРАННИЯТ РЕКОРД за най-бързо изкачване в класацията принадлежи на "Running Up That Hill (A Deal With God)" в изпълнение на Кейт Буш. Песента на британската певица влезе в Hot 100 през септември 1985 година, а през август 2022, почти 37 години по-късно, се изкачи до номер 3 в класацията. Причината бе включването на песента в популярния сериал Stranger Things на Netflix.

The slightly odd record for the longest chart climb belongs to Kate Bush's "Running Up That Hill (A Deal With God)". The British singer's song entered the Hot 100 in September 1985, and in August 2022, almost 37 years later, it climbed to No. 3 on the chart. The reason was the inclusion of the song in the popular series Stranger Things on Netflix.

11

ВЕЛИКИЯТ ДЖАЗМЕН ЛУИС АРМС-ТРОНГ си остава най-възрастният изпълнител, оглавявал класацията. Той е почти 63-годишен, когато "Hello, Dolly!" става номер 1 в Америка през май 1964.

Най-младият победител в класацията е Стиви Уонгър, чието Fingertips pt. 2 стига върха, когато Стиви е на 13 години и 88 дни. Това е впрочем и първото изпълнение на живо, станало номер 1. Още няколко сходни рекорда: първата чуждозична песен на върха е "Nel Blu Dipinto Di Blu (Volare)" на Доменико Модugno през 1958; първото акапела изпълнение, станало номер 1, е "Don't Worry, Be Happy" на Боби Макферин през 1988.

The Jazz great Louis Armstrong remains the oldest artist to top the charts. He was almost 63 when "Hello, Dolly!" became No. 1 in America in May 1964. The youngest chart winner was Stevie Wonder, whose Fingertips pt. 2 peaked when Stevie was just 13 years and 88 days old. It's also the first live performance to hit No. 1. A few similar records: the first foreign-language song to top it was Domenico Modugno's "Nel Blu Dipinto Di Blu (Volare)" in 1958; the first a cappella performance to hit No. 1 was Bobby McFerrin's "Don't Worry, Be Happy" in 1988.

12

В ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ДЕСЕТИЛИТИЯ **НОТ 100** включва само песни, издадени като самостоятелни сингли. През 90-те обаче все повече звукозаписни компании спират тази практика. Заради това някои големи хитове от онази епоха така и не попадат в класацията: The Rembrandts с "I'll Be There For You" (песента от "Приятелю"), "Don't Speak" на No Doubt, "Men in Black" на Уил Смит, "Lovefool" на The Cardigans, "Torn" на Натали Имбрулия. След това правилата на класацията са променени.

For decades, the Hot 100 only included songs released as stand-alone singles. In the 1990s, however, more and more record companies stopped this practice. Because of this, some big hits from that era never made the chart: The Rembrandts with "I'll Be There For You" (the song from "Friends"), "Don't Speak" by No Doubt, "Men in Black" by Will Smith, "Lovefool" by The Cardigans, "Torn" by Natalie Imbruglia. Since then, the ranking rules have been changed. ■

 SOFIA PHILHARMONIC and Maestro NAYDEN TODOROV
The best reason to visit Bulgaria!

5 OCTOBER

SOLOIST

GAUTIER CAPUÇON

V I O L O N C E L L O

5 NOVEMBER

SOLOIST

VESKO ESCHKENAZY

V I O L I N

19 NOVEMBER

SOLOIST

MIKHAIL PLETNEV

P I A N O

7 DECEMBER

SOLOIST

MAXIM VENGEROV

V I O L I N

10 DECEMBER

WITH THE MUSIC OF

JOHN WILLIAMS

BULGARIA HALL | AUTUMN 2023 | SOFIAPHILHARMONIC.COM

ПИКАСО И ПАКОСТИ

MISCHIEVOUS MALAGA

Малага не е просто вратата
към Андалусия: този град ще
ви предложи всичко, от нир за
сетибата до плаж дори
през ноември

This city is not just the gateway
to Andalusia: it will offer you
everything from a feast for the
senses to a beach even
in November

Дълги години Малага минаваше за един от най-небрежните – в негативен смисъл - испански градове. Той бе просто вратата, през която трябва да минете за атрактивните плажове на Марбея, Беналмадена, Торемолинос и останалите перли по Costa del Sol, Брега на слънцето. Но в последните десетилетия родното място на Пикасо се преобрази: излъскани фасади, модни ресторанти и кафета, интересни бутици. Добавете към това стария пасторален чар и една от най-внушителните плажни ивици в света, и ще разберете, че нашият списък от неща за вършене тук представлява по-скоро възможния минимум.

For many years Malaga was considered one of the most careless - in a negative sense - Spanish cities. It was simply the gateway to the attractive beaches of Marbella, Benalmadena, Torremolinos and the other pearls of the Costa del Sol, the Coast of the Sun. But in recent decades, Picasso's birthplace has been transformed: polished facades, fashionable restaurants and cafes, interesting boutiques. Add to that old pastoral charm and one of the most impressive stretches of beach in the world, and you'll find that our list of things to do here is pretty much the bare minimum.

ПЛАЖОВЕ И ЗАМЪЦИ BEACHES AND CASTLES

Една ключова бележка в началото: докато четете това на борда на "България Еър" през август, планирайте пътуването си до Малага за късния септември или дори след това. Малага е една от най-южните точки на Европа - на същата ширина като Тунис, Сицилия, Сирия, Калифорния. Всяко време на годината е подходящо за посещение - освен юни, юли и август, когато жегите са унищожителни. За сметка на това дори през ноември морето става за къпане, а през декември и януари средната дневна температура остава около 17 градуса, с доста редки превалявания.

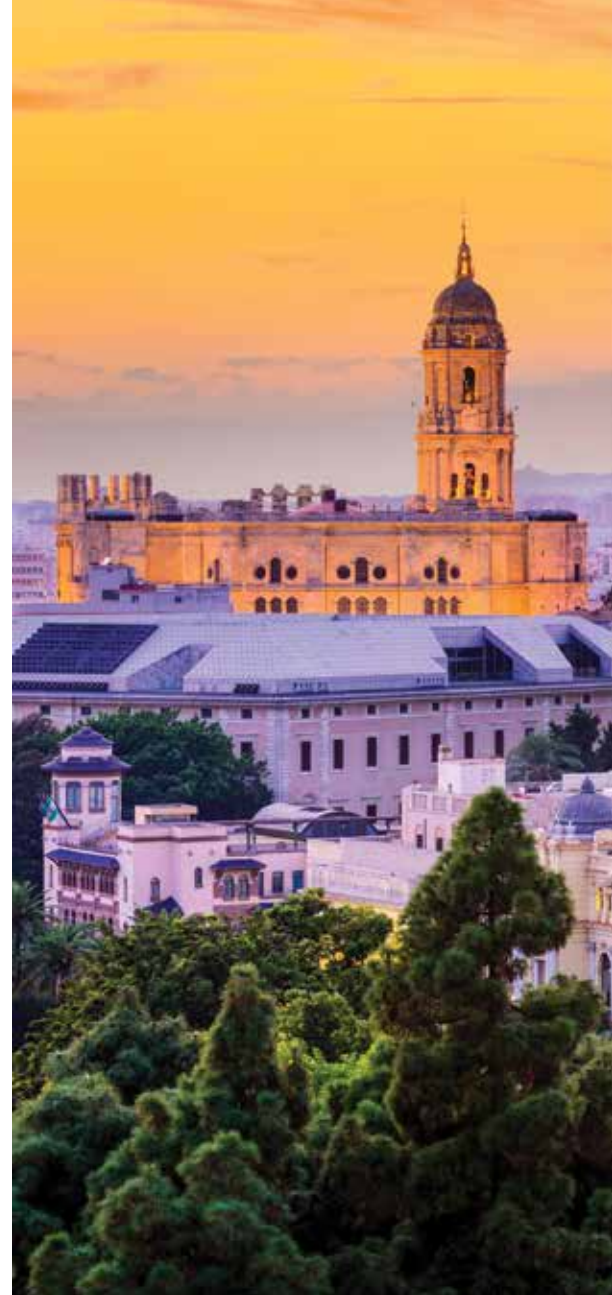
Като всеки южноевропейски град, и Малага е най-добре да се разглежда без предварителни планове. Просто се полутайте из очарователните улички и сами открийте любимите си места.

Добра отправна точка е катедралата от XVI век, построена на мястото на някогашна гръцка крепост. На хълма над града обаче има оцелял свидетел на времето, когато тук са владели маврите – крепостта (Alcazaba), която днес помещава и градския археологически музей. Над нея е замъкът Гибралфаро (XIV век), под нея – древният римски амфитеатър.

One keynote at the outset: as you read this on board Bulgaria Air in August, plan your trip to Malaga for late September or even later. Malaga is one of the southernmost points of Europe - at the same latitude as Tunisia, Sicily, Syria, and California. Any time of the year is good to visit - except June, July and August when the heat is devastating. On the other hand, even in November, the sea is warm enough for swimming, and in December and January, the average daily temperature remains around 17 degrees, with rather rare rainfall.

Like any southern European city, Málaga is best explored without prior plans. Just wander through the charming streets and discover your favourite places yourself.

A good starting point is the 16th-century cathedral, built on the site of a former mosque. On the hill above the city, however, there is a surviving witness of the time when the Moors ruled here - the fortress (Alcazaba), which today also houses the city's archaeological museum. Above it is the Gibralfaro Castle (XIV century), below it – the ancient Roman amphitheatre.

СРЕЩА С ПИКАСО MEETING PICASSO

Досещате се, че музеят на гениалния художник в родния му град не е за пропускане. Всъщност от 2003 насам става дума дори не за един, а за два музея, под шапката на една обща фондация. Първият е в родната къща на художника на Plaza de la Merced, в стария еврейски квартал на града. Само на около двестата метра (пет минути пеш) оттам е новият Музей Пикасо Малага, който се помещава в реставрирания дворец Буенависта. Колекцията не е най-представителната за великия художник, но не и за подценяване, позволявайки да проследите целия творчески път на Пикасо: от първите му опити в края на XIX век до последните работи преди смъртта му през 1973. Добре е да си запазите билет по интернет, защото понякога опашките са внушителни.

В Малага има и други интересни адреси за любителите на красивото: например Центърът за съвременни изкуства (CAC), приютен в някогашен покрит пазар близо до устието на река Гуадалмедина. Той предлага все по-рядката в наши дни комбинация от интересни изложби и безплатен вход.

You guessed it, the museum of the genius artist in his hometown is not to be missed. In fact, since 2003, it is not even one but two museums, under the umbrella of the same foundation. The first is in the artist's native house in the Plaza de la Merced, in the old Jewish quarter of the city. Only about two hundred meters (five minutes on foot) from there is the new Picasso Museum Malaga, which is housed in the restored Buenavista Palace. The collection is not the most representative of the great artist, but is not to be underestimated as well: it allows you to follow the entire creative path of Picasso, from his first attempts at the end of the 19th century to the last works before his death in 1973. It is good to reserve a ticket online as sometimes the queues are impressive.

In Málaga, there are other interesting addresses for lovers of the beautiful: for example, the Center for Contemporary Arts (CAC), sheltered in a former covered market near the mouth of the Guadalmedina river. It offers an increasingly rare combination these days: interesting exhibitions and free admission.

ДЖУНГЛИ И КОРИДА JUNGLE AND BULLFIGHTS

Малага има една от най-прочутите, а също и най-красивите, арени за борба с бикове. Коридата е много спорно зрелище - някои, като Хемингуей, ѝ се възхищават, други се възмущават. Но без съмнение е неотделима част от облика на Испания. В последните години броят на борбите с бикове е намалял значително, а през повечето време красивата сграда се използва за културни събития (Centro Cultural de Malagueta). Проектирана от Хоакин Рукоба, тази арена всъщност е открита само два месеца след Априлското въстание, през лятото на 1876. По време на Гражданската война за кратко е била и концентрационен лагер. Доста по-малко спорове предизвиква друга приятна атракция в Малага - La Concepcion, ботаническата градина. Мнозина я сочат като една от най-добрите в Европа. Създадена преди повече от век от местния аристократ Хорхе Оясабал, градината е всъщност тропически рай, в който можете да видите стотици екзотични видове. Освен това можете да пиете кафе, да прочетете книжка и дори да се венчаете (вход - 5.20 евро).

Malaga has one of the most famous, and also the most beautiful, bullrings. Bullfighting is a highly controversial spectacle - some, like Hemingway, admire it, others resent it. But it is undoubtedly an integral part of Spain's image. In recent years, the number of bullfights has decreased significantly, and most of the time the beautiful building is used for cultural events (Centro Cultural de Malagueta). Designed by Joaquín Rucoba, this arena actually opened just two months after Bulgaria's April Uprising, in the summer of 1876. During the Spanish Civil War, it was also briefly a concentration camp. Far less controversial is another pleasant attraction in Malaga - La Concepcion, the botanical garden. Many point to it as one of the best in Europe. Created more than a century ago by the local aristocrat Jorge Oyarzabal, the garden is actually a tropical paradise where you can see hundreds of exotic species. In addition, you can drink coffee, read a book and even get married (entrance - 5.20 euros).

ВИНО И ТАПАС WINE AND TAPAS

В миналото един от най-прочутите винарски региони в Европа, днес Малага постепенно си възвръща старата слава. Едноименното вино е десертно, силно подсладено и се прави от особено ароматните сортове "москател" и "Педро Хименес". Можете да посетите гравския Музей на виното (Plaza de los vineros) или, още по-добре, да го опознаете в някой от многобройните и очарователни вино барове. Сред най-популярните винарни се нареждат El Barril del Místico, близо до пристанището, а също Antigua Casa de Guardia и Orellana на улица Морено Монрой. Препоръчваме също да се разходите го Mercado de Atarazanas, Пазара на гоковете, който открай време е най-популярното място за покупка на автентични местни продукти. Тази интересна сграда е започнала живота си още по време на мавританското владичество, в средата на XIV век, по време на управлението на Мохамед V. Оттогава е запазила няколко каменни порти и един арабски надпис над входа. Но през 2008-2010 сградата бе основно модернизирана. А когато се уморите от разходки, история и деликатеси, най-популярният гравски плаж се казва Малагета.

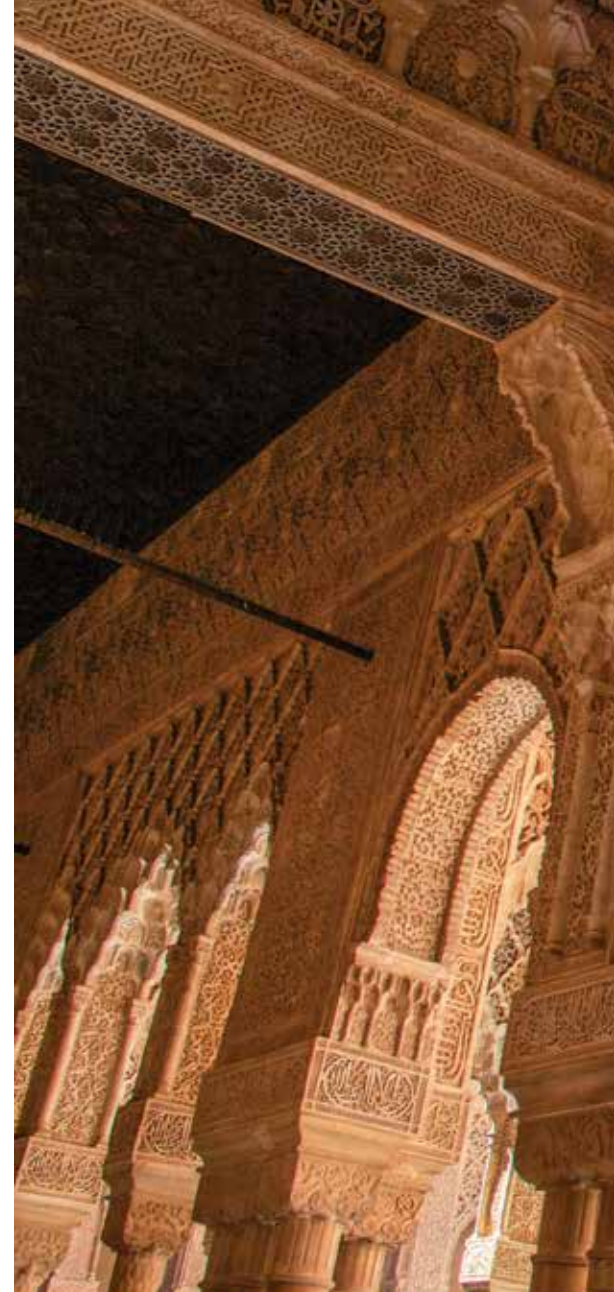
Once one of the most famous wine regions in Europe, today Malaga is gradually regaining its former glory. The eponymous wine is heavily sweetened and is made from the particularly aromatic Moscatel and Pedro Jimenez grape varieties. You can visit the city's Museum of Wine (Plaza de los vineros) or, even better, explore it in one of the numerous and charming wine bars. Among the most popular wineries are El Barril del Místico, near the port, as well as Antigua Casa de Guardia and Orellana on Calle Moreno Monroy.

We also recommend a walk to the Mercado de Atarazanas, the Shipyard Market, which has long been the most popular place to buy authentic local products. This interesting building began its life during the Moorish rule, in the middle of the 14th century, in the reign of Mohammed V. Since then, it has preserved several stone gates and an Arabic inscription above the entrance. But in 2008-2010 the building was mainly modernized. And when you tire of walks, history and delicacies, the most popular city beach is called Malagueta.

АЛХАМБРА ALHAMBRA

Между Малага и комплекса Алхамбра в Гранада са 135 километра (час и половина с автобус, двайсетина евро), но повярвайте ни – заслужава си пътуването. Неслучайно мястото е най-посещаваната туристическа атракция в съвсем не бедната на туристически атракции Испания. Алхамбра (от арабското qal'at al hambra – Червената крепост) всъщност е цял комплекс от укрепления, дворци, градини и храмове, кацнал върху хълмовете над съвременния град. Дворецът на Насридите, несъмнено най-интересната гледка тук, е завършен през XIII век, в самия апогей на ислямската култура на полуострова. И наистина ще ви остави без дъх: всеки квадратен сантиметър от стените му е произведение на изкуството. Но има безмилостно ограничение за дневния брой на посетителите, затова непременно си запазете билети отрано (www.alhambraGranada.org). Впрочем и самият град Гранада, живописно сгушен в подножието на планините Сиера Невада, заслужава от времето ви. Това е не само един от най-красивите, но и от най-живите градове на Испания заради многобройното си студентско население.

It's 135 kilometres between Malaga and the Alhambra complex in Granada (an hour and a half by bus, about twenty euros), but trust us, it's worth the trip. It is no coincidence that the place is the most visited tourist attraction in Spain, which is by no means poor in tourist attractions. The Alhambra (from the Arabic qal'at al hambra - the Red Fortress) is actually a whole complex of fortifications, palaces, gardens and temples, perched on the hills above the modern city. The Nasrid Palace, undoubtedly the most interesting sight here, was completed in the 13th century, at the very height of Islamic culture on the peninsula. And it will really take your breath away: every square centimetre of its walls is a work of art. But there is a ruthless limit on the number of visitors per day, so be sure to book your tickets early (www.alhambraGranada.org). By the way, the city of Granada itself, picturesquely nestled at the foot of the Sierra Nevada mountains, deserves your time. It is not only one of the most beautiful but also one of the liveliest cities in Spain due to its large student population.

РОНДА И НЕРХА RONDA AND NERJA

Също на около час и половина път, но в съвсем друга посока, е и Ронда – едно от най-забележителните градчета в Испания, кацнало на върха на една стръмна скала посред долината. През вековете скромната рекичка Гуадалевин е разполовила скалата, образувайки дълбок сто и двайсет метра каньон посред самия град. Гледката от Новия мост е забележителна, макар че “нов” в случая е леко подвеждащо – съвременник е на Великата френска революция. Насладете се на пейзажа от ресторанчетата по ръбовете на каньона, където сервират местния специалитет ajo blanco – нещо като таратор, но с филирани бадеми вместо краставици.

Ако пък търсите отмора на плажа, уиколностите на Малага предлагат огромен избор. Все пак ви препоръчваме Нерха – приятен курорт, известен с факта, че тук е заснет прословутият детски сериал “Синьо лято” (Verano Azul). Можете да опънете хавлията си точно на мястото, където Панчо и Хаби се биха за сърцето на Беатрис. И да се снимате за спомен с лодката на Чанките. Ако не разбирате за какво говорим, просто се поразвайте на чудесния плаж.

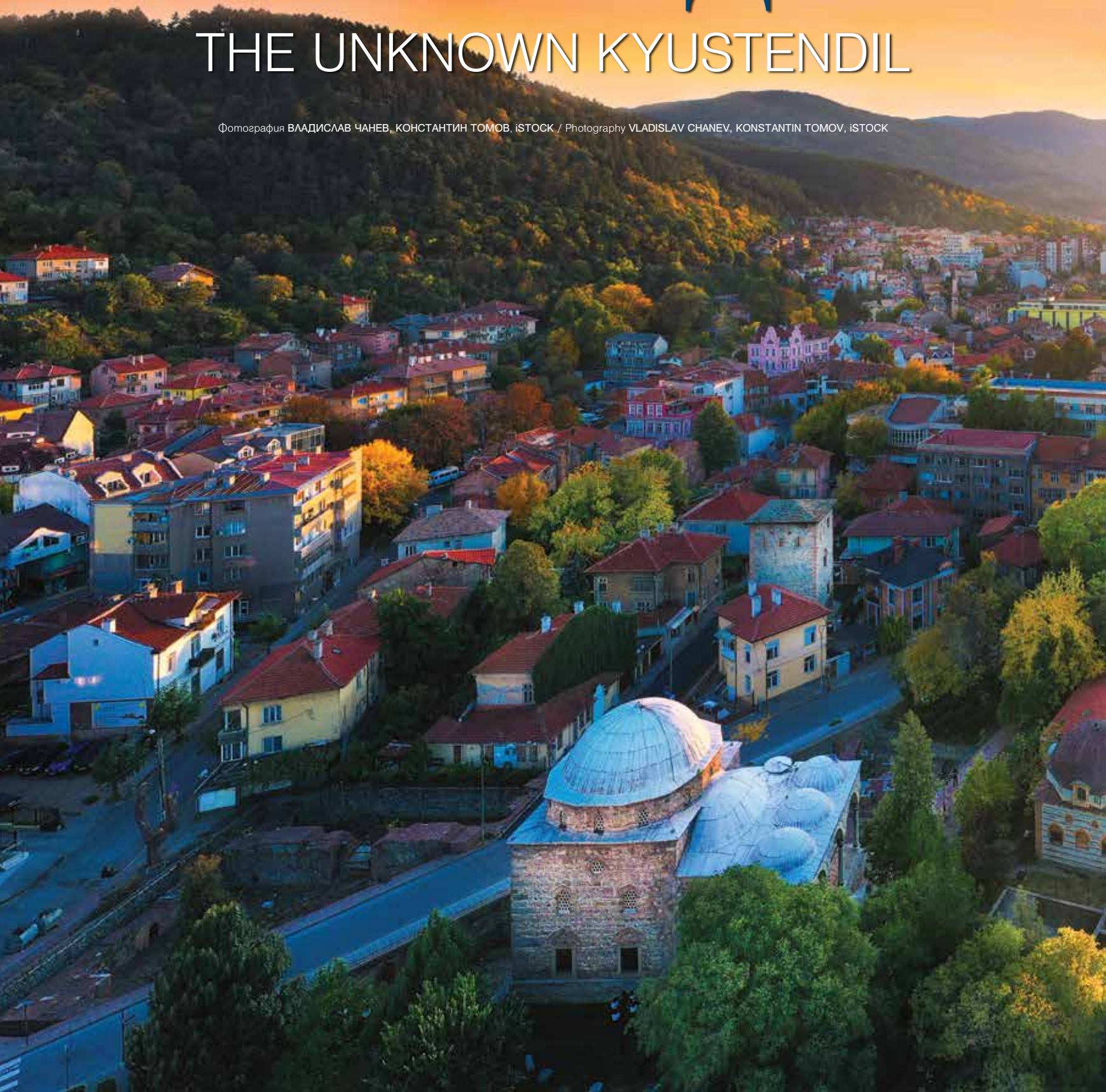
Also about an hour and a half away, but in a completely different direction, is Ronda - one of the most remarkable towns in Spain, perched on top of a steep cliff in the middle of the valley. Over the centuries, the modest Guadalevin Creek has cut the rock in half, forming a hundred and twenty meter deep canyon in the middle of the city itself. The view from the New Bridge is remarkable, although "new" in this case is slightly misleading - it is contemporary with the Great French Revolution. Enjoy the scenery from the small restaurants on the edges of the canyon, where they serve the local speciality ajo blanco – similar to bulgarian tarator, but with slivered almonds instead of cucumbers.

If you are looking for relaxation on the beach, the surroundings of Malaga offer a huge choice. However, we recommend Nerja - a pleasant resort, famous for the fact that the legendary children's series "Blue Summer" (Verano Azul) was filmed here. You can stretch your towel right where Pancho and Javi fight for Beatriz's heart. And take a picture with Chanquete's boat as a souvenir. If you don't understand what we are talking about, just enjoy the wonderful beach.

НЕПОЗНАТИЯТ КЮСТЕНДИЛ

THE UNKNOWN KYUSTENDIL

Фотография ВЛАДИСЛАВ ЧАНЕВ, КОНСТАНТИН ТОМОВ, iSTOCK / Photography VLADISLAV CHANEV, KONSTANTIN TOMOV, iSTOCK

An aerial photograph of a city, likely Plovdiv, Bulgaria, taken during a vibrant sunset. The sun is low on the horizon, casting a warm, golden glow over the city and the surrounding mountains. The city's architecture, including red-tiled roofs and various building styles, is visible. The sky is a mix of orange, pink, and purple hues. The text is overlaid on a semi-transparent dark box in the lower-left quadrant.

Минерални бани, римски
крепости, празници на
черешата и дори ски-писти:
най-западният областен град в
България крие много чар

България едва ли може да се оплаче от липса на туристи: през 2022 са я посетили 10.8 милиона души. На глава от населението у нас се падат точно толкова туристи, колкото и във Франция, и повече, отколкото в Португалия, Швейцария и дори Италия. Но по-голямата част от тези посетители се задоволяват с познатите посоки: морето, зимните курорти и градове като София, Пловдив и Велико Търново. А в същото време извън полезрението остават някои от най-интересните кътчета в България. Всъщност дори мнозинството българи подценяват дестинации като Кюстендил, макар той да се намира на едва стотина километра от столицата, и то по отлични пътища. Странно, защото много малко други места не само у нас, но и изобщо на Балканите могат да предложат такава комбинация от антични съкровища и ориенталски паметници, минерални бани и деликатеси, планини и музеи.

Mineral baths, Roman castles,
cherry festivals and even ski
slopes: the westernmost regional
capital in Bulgaria hides a lot of
charm

Bulgaria can hardly complain about a lack of tourists: in 2022, 10.8 million people visited it. There are exactly as many tourists per capita in our country as in France, and more than in Portugal, Switzerland and even Italy. But the majority of these visitors are satisfied with the familiar destinations: the sea, the winter resorts and a few cities such as Sofia, Plovdiv and Veliko Tarnovo. At the same time, some of the most interesting corners of Bulgaria remain out of sight. In fact, even the majority of Bulgarians underestimate destinations such as Kyustendil, although it is located only a hundred kilometres from the capital, and on excellent roads. This is strange, because very few other places not only here but also in the Balkans in general, can offer such a combination of ancient treasures and oriental monuments, mineral baths and delicacies, mountains and museums.

ТРАКИ И РИМЛЯНИ

Първите свидетелства за човешко присъствие в Кюстендилско са отпреди 8 хилядолетия, но доказани следи от селище тук са оставили траките, някъде около V век преди Христа. През 45 година от Новата ера мястото е завладяно от римляните, първите в историята цените на spa процедурите, и превърнато в балнеологичен център под името Пауталия. От онази епоха и до днес са останали развалините от римските терми, вторите по големина в България след тези във Варна. Някъде в края на VIII век Кардам или Крум присъединяват областта към България - и градът вече се нарича Велбъжд. Това е една от първите епископии на Българската православна църква след покръстването от княз Борис. След османското нашествие градът е наречен на последния си християнски владетел Константин Драгаш - "Констатин или", което с времето се превръща в "Кюстендил".

ИСТОРИЯ И ЦЪРКВИ

През Възраждането градът забогатява както заради множеството рудни находища в околните планини, така и защото по поречието на Струва минава един от основните търговски пътища, свързващ българските земи с Далмация и италианските градове. Покрай тяхното влияние

THRACIANS AND ROMANS

The first evidence of human presence in Kyustendil region is from 8 millennia ago, but proven traces of a settlement here were left by the Thracians, somewhere around the 5th century BC. In the year 45 BC, the place was conquered by the Romans, the first true connoisseurs of spa treatments, and turned into a balneological centre under the name of Pautalia. The ruins of the Roman baths, the second largest in Bulgaria after those in Varna, remain from that era to this very day. Somewhere at the end of the 8th century, Kardam or Krum joined the region to Bulgaria - and the city was renamed Velbazhd. It was one of the first bishoprics of the Bulgarian Orthodox Church after the conversion to Christianity by Boris I. After the Ottoman invasion, the city was named after its last Christian ruler, Konstantin Dragash - "Kostandin illi", which eventually became "Kyustendil".

HISTORY AND CHURCHES

During the Renaissance, the city became rich both because of the many ore deposits in the surrounding mountains, and because one of the main trade routes connecting the Bulgarian lands with Dalmatia and the Italian cities runs along the Struma River. Thanks to their influence, the Kyustendil region was also among the first where Bul-

кюстендилският край е и сред първите, където българското самосъзнание се пробужда основно. За това свидетелстват десетки възрожденски храмове, осеяли цялата област - от "Света Петка" и "Свети Никола" във Вуково до "Успение Богородично" в Раждавица. В самия Кюстендил обаче е оцеляла една църква, която значително ги предхожда. "Свети Георги" в квартал Колуша е датирана към края на XI или началото на XII век, и изписана от зографи от прославената Солунска школа. Според местна легенда тук е гробът на българския цар Михаил III Шишман, загинал в битката край Велбъжд срещу сърбите през 1330. Но няма ясни доказателства за това.

НАЙ-ГОРЕЩИТЕ БАНИ

Римляните не са единствените, останали очаровани от минералните извори в Кюстендил. Тукашната минерална вода, с високо съдържание на сероводороди, извира с температура 74 градуса по Целзий - една от най-горещите в България, и действа много благоприятно при болести на дихателните пътища. Освен споменатите римски терми, градът може да се похвали и с три средновековни турски бани. Дервиш баня е построена през 1566, в епохата на Сюлейман Великолепни, и вероятно дължи рекорда за най-дълго функционирала

Дервиш баня е построена през 1566, в епохата на Сюлейман Великолепни, и вероятно дължи рекорда за най-дълго функционирала без прекъсване баня в България - 426 години, чак до 1992. Сега е реставрирана и обявена за паметник на културата

garian self-awareness started to reawaken. This is evidenced by dozens of revival churches dotted throughout the region - from "Sveta Petka" and "Sveti Nikola" in Vukovo to "Assumption of the Virgin Mary" in Rajdavitsa. In Kyustendil itself, however, a church has survived that significantly predates them. "St. George" in the Kolu-sha district is dated to the end of the 11th century and was painted by painters from the famous Thessaloniki school. According to a local legend, here is the grave of the Bulgarian king Michael III Shishman, who died in the battle near Velbazhd against the Serbs in 1330. But there is no clear evidence for this.

THE HOTTEST BATHS

The Romans were not the only ones fascinated by the mineral springs in Kyustendil. The local mineral water, with a high content of hydrogen sulphides, springs with a temperature of 74 degrees Celsius - one of the hottest in Bulgaria, and acts very favourably on respiratory diseases. In addition to the mentioned Roman baths, the city also boasts three medieval Turkish baths.

Dervish bath was built in 1566, during the era of Suleiman the Magnificent, and probably holds the record for the longest continuously functioning bath in Bulgaria - 426

без прекъсване баня в България - 426 години, чак до 1992. Сега е реставрирана и обявена за паметник на културата. Все още в употреба е датиращата от XV век Чифте баня, но тук средновековният хамам е основно реконструиран в началото на миналото столетие. Естествено, има и госта голям избор от съвременни спа хотели.

В ГРАДА НА МАЙСТОРА

Владимир Димитров - Майстора, може би най-прочутият български художник, е тясно свързан с Кюстендил. Противно на популярното мнение, той не е роден тук, а в благаевградското село Фролош. Но в най-плодотворните си години, между 1924 и 1951, живее в близкото до Кюстендил Шишковци. В градската Художествена галерия, която, разбира се, носи неговото име, можете да видите някои от най-добрите творби на Майстора. Родом от Кюстендил е Димитър Пешев - политикът, издействал спасяването на българските евреи по време на Втората световна война. Домът му на ул. "Цар Симеон" днес е превърнат в къща-музей.

Още две къщи си заслужават посещението: Емфиеджиевата къща, някога дом на местен търговец, а сега - етнографски музей, и реставрираният дом на Ильо Марков, или Ильо Войвода - прочутият български хайдутин и революционер.

В най-плодотворните си години, между 1924 и 1951, Владимир Димитров живее в близкото до Кюстендил Шишковци. В градската Художествена галерия, която, разбира се, носи неговото име, можете да видите някои от най-добрите творби на Майстора

years, until 1992. Now it has been restored and declared a cultural monument. The 15th-century Chifte Bath is still in use, but here the medieval hammam was thoroughly reconstructed at the beginning of the last century. Naturally, there is also quite a large selection of modern spa hotels.

IN THE CITY OF THE MASTER

Vladimir Dimitrov - the Master, perhaps the most famous Bulgarian artist, is closely related to Kyustendil. Contrary to popular opinion, he was not born here, but in the Blagoevgrad village of Frolosh. But in his most fruitful years, between 1924 and 1951, he lived in Shishkovtsi, near Kyustendil. In the city's Art Gallery, which, of course, bears his name, you can see some of the Master's best works.

A native of Kyustendil was Dimitar Peshev - the politician who brought about the rescue of Bulgarian Jews during the Second World War. His home on "Tsar Simeon" Street has today been turned into a museum.

Two more houses are worth visiting: the Emfiedzhieva house, once the home of a local merchant, now an ethnographic museum, and the restored home of Ilyo Markov, or Ilyo Voivoda - the famous Bulgarian outlaw and revolutionary.

КРЕПОСТИ И МОСТОВЕ

Една кратка разходка до хълма Хисарлъка над града ще ви отведе до едноименната крепост, построена още през IV век, после разширена от Юстиниан Велики и превзета от хан Крум в началото на IX век. Национален паметник от 1968, крепостта бе възстановена преди десетина години.

Доста по-млада е т. нар. Пиргова кула - средновековно укрепление в града, точно до римските терми. Името е куриозно съчетание от гръцката и българската думи за кула - нещо като "кула кула". Сред многото средновековни паметници си струва да споменем и ефектния Кадин мост в близкото село Невестино, построен през 1470 година от султан Мехмед II за походите му към Босна.

СКИ И СЕКВОИ

Ако разглеждането на исторически паметници в един момент ви дойде външе, Кюстендил предлага и доста по-активни забавления. Над града се извисява Осогово - една от най-красивите български планини. Спокойно можете да покорите най-високия ѝ връх - Руен (2251 метра). Маршрутът тръгва от хижа "Осогово" и е относително лесен, макар и дълъг - 12.5 km в едната посока. Руен е на самата граница със Северна Македония - не забравяйте преди това да изключите мобилния си интернет, за да не

FORTS AND BRIDGES

A short walk to the Hisarluka hill above the city will take you to the fortress of the same name, built as early as the 4th century, then expanded by Justinian the Great and captured by Khan Krum at the beginning of the 9th century. A national monument since 1968, the fortress was restored ten years ago.

Much younger is the so-called Pirgo's Kula - a medieval fortification in the city, right next to the Roman baths. The name is a curious combination of the Greek and Bulgarian words for tower - something like "tower tower". Among the many medieval monuments, it is worth mentioning the impressive Kadin Bridge in the nearby village of Nevestino, built in 1470 by Sultan Mehmed II for his campaigns to Bosnia.

SKI AND REDWOODS

If viewing historical monuments is too much for you at some point, Kyustendil also offers much more active entertainment. Above the city rises Osogovo - one of the most beautiful Bulgarian mountains. You can easily conquer its highest peak - Rouen (2251 meters). The route starts from the "Osogovo" hut and is relatively easy, although long - 12.5 km in one direction. Rouen is right on the border with North Macedonia -

Ви изненада после някоя височка сметка за ползване на данни в роуминг.

През зимата ски-център Осогово предлага доста добри възможности за каране на ски и сноуборд (както и най-вкусната боб чорба, която сме опитвали напоследък). А на слизане можете да се отбиете в местността Ючбунар край село Богослов, за да видите трите най-стари и най-високи секвои в България.

ИМЕТО НА ЧЕРЕШАТА

Кюстендил има още една слава, която ще ви се стори особено привлекателна, ако се озовете в града в късната пролет. Този район е овощарският център на България, и един от най-големите производители на череши в Европа. В края на юни гори се състои специален Празник на черешата - традиция на повече от столетие. С плодородието на областта е свързан и другият голям празник тук - "Кюстендилска пролет", който се провежда всяка година в деня на пролетното равноденствие. За туристите, тепърва откриващи този град, това е наистина черешката на тортата - и в буквалния, и в преносния смисъл.

don't forget to turn off your mobile internet beforehand, so that you won't be surprised by a high roaming data bill.

In winter, the Osogovo ski centre offers quite good opportunities for skiing and snowboarding (as well as the most delicious bean soup we've tried lately). And on the way down, you can stop in the Yuchbunar area near the village of Bogoslov to see the three oldest and tallest sequoias in Bulgaria.

THE NAME OF THE CHERRY

Kyustendil has another glory that you will find especially attractive if you happen to be in the city in late spring. This region is the fruit-growing centre of Bulgaria and one of the largest producers of cherries in Europe. At the end of June, there is even a special Cherry Festival - a tradition dating back for more than a century. The other big holiday here - "Kyustendil Spring", which takes place every year on the day of the vernal equinox, is also connected with the fertility of the area. For tourists just discovering this city, this is truly the cherry on top of the cake - both literally and figuratively.

С ДОБРА КОМПАНИЯ КЪМ ИСПАНИЯ

МАДРИД | БАРСЕЛОНА
МАЛАГА | ПАЛМА
ДЕ МАЙОРКА

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

Резервирай сега на www.air.bg или в мобилното ни приложение.

podnaem.bg

Всички реални обяви
с брокер или без брокер

част от **imoti.net**

БЪЛГАРИЯ СУТРИН

Всеки денник
07:00 - 09:00

bgonair.bg

ДЪРВОТО НА РАЗУМА

Смокините са направили много не само за здравето, но и за цялата ни цивилизация

Текст ЯСЕН БОРИСЛАВОВ / Фотография iSTOCK

Към края на лятото и в началото на есента пресните смокини завладяват въображението на всеки истински кулинар. Точно тогава те са идеално узрели, сочни и ароматни. От тях освен сладко и конфитюри може да се приготвят и много вкусни ястия и десерти. Това е валидно както за пресните, така и за сушените. Може да се изпекат със сирене, да се задушат с гъби, ориз и подправки, да се сготвят с пилешко или свинско, или да се поднесат с гъши дроб. Може да се явят на масата като предястие или като допълнение в някой десерт. Нека добавим, че от листата на дървото се приготвят много вкусни сиропи, а изсушени стават за лечебни чайове (впрочем някои смятат листата за по-полезни от плода.) При малко повече въображение с две три смокини добрият готвач може да изпълни с допълнително съдържание и вкус всяко ястие, точно както Адам и Ева са скрили голотата си със смокинови листа, напускайки Едемската градина.

СМОКИНЯТА, ЧИЕТО латинско име е *Ficus Carica*, е специално дърво, може би едно от най-специалните в историята на цивилиза-

цията. Просто защото то е едно от най-рано култивираните плодни дървета. За негова родина се смятат земите на Мала Азия, откъдето още в дълбока древност е започнало разпространението му на запад и да изток. В Библията, както и в други древни митологични текстове, смокинята присъства не само като ценна, желана и обичана храна, но и като знак на плодородие и изобилие, на божествена мъдрост и просветление. Със смокинови листа, както стана дума, Адам и Ева скрили голотата си, след като вкусили от дървото на познанието. Тази практика впрочем е запазена и по-късно. Водени от чувство за благочестие, първите християни закривали със смокинови листа голотата на античните статуи. Под смокиново дърво Сидхарта Гуамама Буда получил просветление и създал будисткото религиозно учение. Под същото дърво, според разказа на Плиний Стари, Капитолийската вълчица отгледала Ромул и Рем. В пирамидите в Гиза има изображения на богати смокинови реколти, а още от шумерските каменни архиви е документирана употребата им пресни и сурови. Смокиновите плодове са утвърдена част от трапезата на еврейската Пасха.

СПОРЕД ГРЪЦКАТА МИТОЛОГИЯ по време на битката с титаните Гея превърнала своя син Сикус в смокиново дърво, за да го спаси. Според друг разказ смокинята била създадена от богинята на плодородието Деметра. Тя търсела отвлечената си дъщеря и разбрала, че простосмъртният Филатос я е подслонил. В знак на благодарност богинята му подарила смокиновото дърво. Римската митология свързва смокинята с Бакхус и това обяснява защо в известната картина на Караваджо младият бог на виното и веселието е с венец от смокинови листа. Явно древните гърци и римляните са били наясно със забележителните хранителни качества на пресните или изсушени смокини. Впрочем това е един от първите плодове, които били съхранявани чрез сушене и изглежда това е била допълнителна причина да бъдат високо ценени и дори смятани за стратегическа суровина. През VI в. преди Христа, по времето на Солон, износът им от Атика е бил забранен със закон. По време на Олимпийските игри състезателите били хранени със смокини, за да постигнат по-високи резултати. Заради специалното им отношение към тези плодове наричали

атиняните „сикофаги“, т.е. смокиноядци. Елинистическият владетел Митридат ги обявил за най-добрата от всички храни, способна да предпазва от всякакви болести и наредил на своите поданици да ги ядат всеки ден.

ПРОРОКЪТ МОХАМЕД БИЛ КАЗАЛ, че ако в Рая трябва да има само един плод, той лично би предпочел това да бъде смокинята. Любопитно е, че по този въпрос разбиранията на различните религии са в пълна хармония. Всички обичат смокинята. Тя навсякъде е смятана за свещено и дори някак стратегическо дърво.

В Рим по времето на империята със сушени смокини угоявали гъски, за да се подобри вкусът на месото и да се увеличи черният им дроб. Многочислените сортове, споменати от автори като Теофраст, Катон и Плиний Стари, потвърждават специалното значение на тази култура. Най-високо били ценени смокините от Сирия. По времето на император Тиберий те били предмет на оживена търговия. Гръцката и финикийската колонизация по бреговете на Средиземно море ги е направила популярни в Южна

Европа и Северна Африка още от древността, което обяснява и тяхното трайно присъствие в гръко-римската, юдео-християнската и ислямската култура.

СМОКИНЯТА Е ИНТЕРЕСНА НЕ САМО със своята дълга и наситена с митологични детайли история, но и със своя сложен и загадъчен „вътрешен живот“. Малко хора знаят, че смокините са мъжки и женски. В началото на май по клоните на дървото се появяват малки тъмнозелени плодчета. Това са мъжките смокини, които не узряват и отвътре приличат на гунарен. От тях се прави най-хубавото сладко. Във вътрешността им живее една малка пчеличка (или оса, в някои части на света). Към края на май по клоните се появяват плодчетата на женските смокини. Те са по-светли на цвят и вътрешността им е със семки. Пчеличката, която обилно се е изцапала с мъжки прашец, отива при тях да ги опраши. После те узряват и вътрешността им става апетитно месеста и червена на цвят. Това е тайната на сложния вътрешен живот на смокините.

ЛЮБОПИТНО Е, ЧЕ И МОДЕРНАТА МЕДИЦИНА, също като боговете и пророците, гледа много благосклонно на този плод. Лекарите изтъкват поне десет много разумни причини човек да не се лишава от пресни смокини, особено през ранната есен, когато са идеално узрели, сладки и ароматни. Доказано е, че понижават кръвното налягане и намаляват рисковете от рак, богати са на фибри и подпомагат доброто храносмилане, съдържат ценни минерали и микроелементи, както и омега 3 и - 6 мастни киселини, богати са на калий и калций, както и на желязо и освен всичко това подобряват настроението. Това с настроението се обяснява по следния начин. Смокините били лаксатив, т.е. помагали срещу хроничен запек, а хората със запек обикновено са кисели и тревожни. Диетолозите специално наблюдават на профилактичните и лечебни качества на смокините при хора със сърдечно съдови заболявания. За здраво сърце, казват, трябва непременно да се ядат смокини. Краят на лятото е най-доброто време за това хем приятно, хем здравословно занимание. ■

THE TREE OF REASON

Figs have done a lot not only for our health, but also for our entire civilization

In late summer and early autumn fresh figs capture the imagination of any true gourmet. That's when they are perfectly ripe, juicy and fragrant. Besides for jams, they are used for making many tasty dishes and desserts. This is valid for both fresh and dried figs. They can be baked with cheese, stewed with mushrooms, rice and spices, cooked with chicken or pork, or served with foie gras. They can be served both for starters or with a dessert. Moreover, fig leaves can be used to make delicious syrups, and dried they are ideal for medicinal teas (in fact, some consider the leaves more beneficial than the fruit itself). With a little more imagination and a couple of figs, a good cook can add an extra touch and taste to any dish, just as Adam and Eve hid their nudity with fig leaves when leaving the Garden of Eden.

THE FIG, WHOSE Latin name is *Ficus Carica*, is a special tree, perhaps one of the most special ones in the history of civilization. Simply because it is one of the earliest cultivated fruit trees. It is considered native to the lands of Asia Minor, from where it started to spread to the West and East in ancient times. In the Bible, as in other ancient mythological texts, the fig is presented not only as a valuable, desired and loved food, but also as a sign of fertility and abundance, of divine wisdom and enlightenment. As already mentioned, Adam and Eve covered their nudity with fig leaves after eating from the Tree of Knowledge. In fact, this practice was continued later. Piously, the first Christians covered the nudity of ancient statues with fig leaves. Siddhartha Gautama Buddha achieved enlightenment under a fig tree and created the Buddhist religion.

According to Pliny the Elder, the Capitoline She-Wolf suckled Romulus and Remus under a fig tree. The pyramids of Giza contain illustrations of abundant fig crops, and even Sumerian stone tablets document the use of fresh and raw figs. Figs are an integral part of the Jewish festival Passover.

ACCORDING TO GREEK MYTHOLOGY, the earth goddess Gaea caused a fig tree to sprout and protect her son, the Titan Sykeus, from Jupiter's wrathful thunderbolts. According to another story, the fig was created by the goddess of fertility, Demeter. She was searching for her abducted daughter, Persephone, when the mortal Phytalos gave her hospitality. She thanked him for his kindness by giving him the first fig tree. Roman mythology associates the fig with Bacchus and this explains why Caravaggio's

By YASEN BORISLAVOV / Photography iSTOCK

ОНЛАЙН CHECK-IN И DROP OFF ГИШЕТА

Спести си чакането на опашка през натоварения летен сезон. Направи своя check-in онлайн и остави регистрирания си багаж на специалните drop off гишета на летище София.

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

За повече информация и резервации посети www.air.bg

famous painting depicts the young God of wine and revelry with a wreath of fig leaves. Clearly, the ancient Greeks and Romans were familiar with the remarkable nutritive properties of fresh or dried figs. In fact, figs were one of the first fruits that were dried to preserve them and this seems to have been an additional reason why they were valued so highly and even considered a strategic raw material. During the 6th century BC, at the time of Solon, their export from Attica was prohibited by law. During the Olympic Games, athletes were given figs to eat in order to achieve higher results. Due to their special attitude to these fruits, the Athenians were called sycophants, i.e. fig-eaters. The Greek King Mithridates declared figs the best of all foods, capable of preventing any disease, and ordered his subjects to eat them every day.

THE PROPHET MUHAMMAD IS SAID to have said that if there were only one fruit in Paradise, he would want it to be a fig. Interestingly, the different religions are in full harmony on this subject. They all love the fig tree. It is considered sacred and even a kind of strategic tree by all.

During the Roman Empire, dried figs were used to fatten geese, thus improving the meat's taste and increasing their liver. The many varieties, mentioned by authors such as Theophrastus, Cato and Pliny the Elder, confirm the special importance of this fruit. Figs from Syria were valued the most. At the time of Emperor Tiberius they were busily traded. The Greek and Phoenician colonization along Mediterranean shores made them popular in Southern Europe and North Africa, which explains their lasting presence in Greco-Roman, Judeo-Christian and Islamic culture.

THE FIG IS INTERESTING NOT ONLY for its long history, abounding in mythological detail, but also for its intricate and mysterious "inner life". Few people know that figs have male and female flowers. In early May, small dark green fruits appear on the branches of the tree. These are the male figs that do not ripen and look like foam on the inside. They make the best jam. A small bee (or wasp in some parts of the world) lives inside them. By the end of May, the female fruits appear. They are lighter in colour and full of seeds.

The bee or wasp pollinates them. When they ripen, their fleshy interior becomes succulent and red in colour. That's the secret of the intricate inner life of figs.

INTERESTINGLY, MODERN MEDICINE, TOO, just like the gods and prophets, is very fond of this fruit. Doctors cite at least ten good reasons why we should eat fresh figs, especially in early autumn, when they are perfectly ripe, sweet and aromatic. They are known to lower blood pressure and reduce the risk of cancer, are rich in fibres and good for the digestion, contain valuable minerals and trace elements, as well as omega-3 and omega-6 fatty acids, abound in potassium, calcium and iron, and, in addition, they are a mood booster. The latter is explained as follows. Figs were used as a laxative, i.e. against chronic constipation, and constipated people are usually surly and anxious. Nutritionists emphasize the prophylactic and healing properties of figs in people with cardiac problems. Figs are a must for a healthy heart, they say. The end of summer is the best time to enjoy this nice and healthy fruit. ■

**Sea. SPA.
Culinary Destination.**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

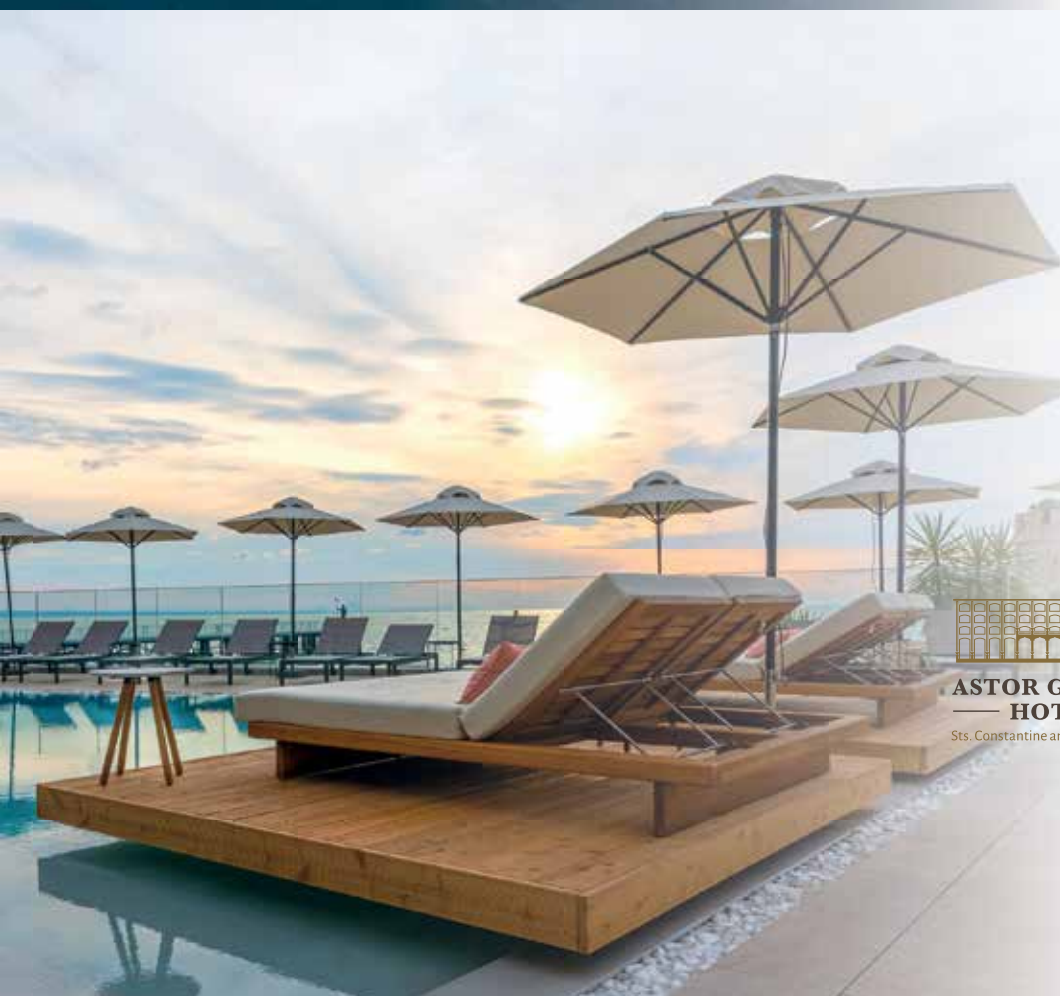
**AQUA
HOUSE**
HOTEL & SPA

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

**HOTEL
PRIMORSKI**

Св. св. Константин и Елена | Варна | www.visitstconstantine.bg

**Sea. SPA.
Culinary Destination.**

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**ASTOR GARDEN
HOTEL**
Sts. Constantine and Helena Resort

**AQUA
HOUSE**
HOTEL & SPA

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

**HOTEL
PRIMORSKI**

Св. св. Константин и Елена | Варна | www.visitstconstantine.bg

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Ер“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона, а в зависимост от избраната класа и тарифа и на регистриран багаж (в багажника на самолета). Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Ер“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Ер“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ В ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на България Ер имат право на превоз на безплатен ръчен багаж в салона и регистриран багаж /в багажника на самолета/, в зависимост от избраната тарифа. Безплатните норми за брой и тегло на багажа могат да бъдат различни, в зависимост от класата на пътуване /бизнес или икономична/, както и от тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на България Ер, които трябва да имате предвид.

ПОЛИТИКА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИ, ИЗПЪЛНЯВАНИ ОТ БЪЛГАРИЯ ЕЪР
Авиокомпания България Ер въвежда по линиите си правила за превоз на багаж за билети, издадени след 2 май 2011г. Системата PIECE CONCEPT е базирана на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатен багаж, както следва:

Класа на обслужване – икономична класа

Набор на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 cm (сумарна дължина до 118 cm)* и 1 дамска чанта/лаптоп.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 kg и до 158 cm*:

Такса 30 EUR – Тел Авив (30 USD), Лондон (30 GBP), Магпиг, Малага, Палма де Майорка, Барселона, Лисабон, Амстердам, Брюксел, Париж (Шарл де Гол), Москва (Шереметиево)

Такса 20 EUR – Франкфурт, Берлин, Цюрих (20 CHF), Прага, Виена, Рим-Фiumicino, Милано, Ларнака, Родос, Хераклион, Корфу, Атина

Такса 15 EUR – Варна, Бургас

> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен чекиран багаж се прилагат стандартните условия на България Ер.

> Регистриран багаж може да бъде закупен преди полет на летище или чрез издателя на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без регистриран багаж, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Ер, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен чекиран багаж по тарифа без багаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 kg. (размери 55x40x23cm всеки) и 1 дамска чанта/лаптоп, 2 броя регистриран багаж, до 32kg и до 158 cm* всеки

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare.

Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Sheremetievo)

Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens

Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the*

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 дамска чанта/лаптоп, 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За билети заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки***

Бебетата от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой чекиран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой чекиран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

***Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.**

**** Ако билетите Ви са заплатени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, заплатени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg за преиздаване на билета с право на 2 броя безплатен багаж.**

***** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден в по специална морска тарифа. За повече информация и резервации можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на тел +359 2 4020 400 или на е-мейл callfb@air.bg, бюрата на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.**

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен чекиран багаж по тарифа без багаж.

Правото на 2 броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, заплатени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - цена 70 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 80 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - цена 50 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 60 EUR

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - цена 100 EUR

За следните дестинации: Лисабон, Магриг, Малага, Палма де Майорка, Тел Авив*, Москва, Санкт Петербург, Амстердам, Париж, Лондон* и Барселона таксата е в размер на 120 EUR.

***За пътуване от Лондон посочените тарифи са съответно в GBP и от Тел Авив в USD.**

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Солун, Атина, Родос, Корфу или Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg или телефон +359 2 40 20 400.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг – 15 EUR.

За големина на багажа между 158 см* и 203 см* - 40 EUR.

За големина на багажа между 203 см* и 280 см* - 60 EUR.

Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг до 158 см* - 30 EUR.

Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг до 158 см* - 60 EUR.

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

В случай, че билетът дава право на безплатен превоз на 2 броя регистриран багаж, а пътникът превозва три броя регистриран багаж – третият багаж е в категория „Допълнителна бройка- трети багаж до 23кг до 158 см“.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

baggage/l+h+w/.

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg.

Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

*** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

**** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.**

***** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.**

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

*** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.**

****The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm".

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.**

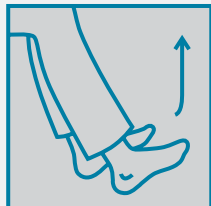
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

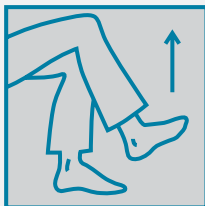
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

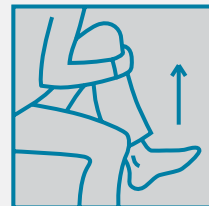
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Ер“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Ер“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставайте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летишните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Ер“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВЕНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Ер“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Ер“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл всяка и общо до 1 л, поставени в samozapeчатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, супови, кремове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пана за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или излезла възможност да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки / оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично движение / пожарозасигатели / електрошокови уреди / брадви, секири, сатъри, томахавки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им / саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кърпи за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щетки и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газове контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns / component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers; machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ
FLYING WITH PETS

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 кг, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща такса от 60 евро в посока.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото

на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm. При общо тегло до 32 кг се заплаща такса 100 евро, а над 32 кг – 140 евро в посока. Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

UPGRADE TO BUSINESS CLASS
UPGRADE TO BUSINESS CLASS

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи още редица предимства

като приоритетни чекиране и качване в самолета, допълнителен багаж, достъп до бизнес салоните на летищата и бизнес класа кетъринг. Ако сте член на програмата FLY MORE, печелите и повече точки.

Важно е да се отбележи, че при полет с прекачване трябва да се спазва разрешението за превоз на багаж и на другия превозвач. Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 2 часа преди излитане на полета от София, за да се насладите и на кетъринга като част от

всичките предимства. Таксата за услугата Upgrade е 50 евро* в посока по вътрешни линии и 100 евро* в посока по международни линии.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

*За отсечката Лондон – София таксата е 100 паунда.

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

ПОВЕЧЕ КОМФОРТ
MORE COMFORT

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

Как? Като запазите своето място с допълнително пространство и повече комфорт срещу такса от 20 евро на посока, или изберете своето предпочитано място, близо до изхода, срещу такса от 10 евро на посока. Услугата е налична за директните полети, изпълнявани от авиокомпанията. Сега имате с повече пространство и комфорт са разположени на 3 ред и аварийен изход, а тези на 4

ред можете да резервирате като предпочитани, поради близостта им до изхода и възможността бързо да се отправите към крайната точка или трансферния си пункт. Можете да заявите и заплатите своето място чрез Центъра за обслужване на клиенти на тел.: +(359) 2 40 20 400 или по e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета и на летището преди полета. Съветваме Ви да заявите услугата предварително, за да си

гарантирате налично място и да спестите време на летището. Следва да се има предвид, че има пътници, които не могат да бъдат настанявани на аварийни изходи, например хора с физически, психически и слухови увреждания, възрастни хора, деца и бебета (със или без придружител) и пътници с наднормено тегло.

*** За Тел Авив таксата е в щатски долара, за Лондон в паунда, за Цюрих в швейцарски франка.**

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

*** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF**

ПРЕВОЗ НА НЕПРЕДРУЖЕНО ДЕТЕ
UNACCOMPANIED MINOR

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца на възраст между 3 и 5 г. осигуряваме ескорт – стюард, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, да го придружи по време на всички летишни процедури до качване в самолета, да се погрижи лично за спокойното му пътуване и да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс 50%

от еднопосочната тарифа в М класа и двупосочни летишни такси за стюарда-придружител.

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отправното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пълната тарифа без детско намаление, плюс УМ такса в размер на 50 евро на отсечка за международни полети и 30 евро за вътрешни полети. За София – Лондон таксата е 60 евро, а за Лондон – София е 60 паунда.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата

срещу заплащане на УМ таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползвате от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Детето Ви задължително трябва да носи със себе си валиден паспорт.

Една стюаргеса може да придружава две деца от едно семейство – братя и сестри, които пътуват заедно. За тях се заплаща една УМ такса.

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of

the one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Codeshare partnerships are an integral part of Bulgaria Air route portfolio. They enable the airline to provide its customers more frequencies to a particular destination as well as to widen its destinations list at facilitated booking procedure.

SOFIA – MOSCOW
VARNA / BURGAS – MOSCOW

SOFIA – PARIS / VARN
PARIS – NICE / LYON / BORDEAUX

SOFIA – ROME / MILAN / VARN / BURGAS
ROME – MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES
/ PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA /
CATANIA / BARI / PALERMO / LAMECIA TERME /
BRINDIZI / REGGIO CALABRIA / MADRID / BARCELONA /
AMSTERDAM / LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE /
GENEVA / MALTA

SOFIA – MADRID
MADRID – LAS PALMAS / TENERIFE

SOFIA – AMSTERDAM

SOFIA – ATHENS / LARNACA / VARN / BURGAS
ATHENS – BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN / NICE / TBILISI
LARNACA – TEL AVIV

SOFIA – BELGRADE / TEL AVIV / LARNACA / VARN
BELGRADE – GENEVA

VARNA/BURGAS – SOFIA – BUCHAREST

Sofia – Doha / Bucharest / Varna / BURGAS

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат прогукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

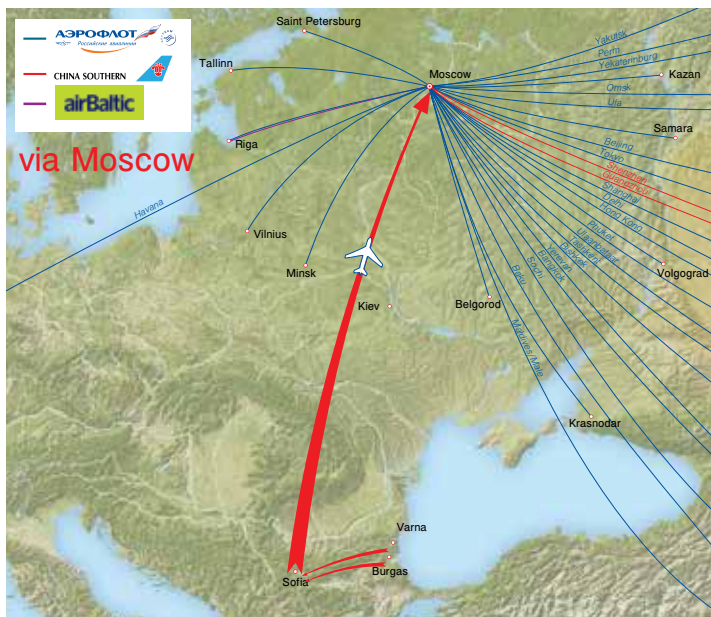
*Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.*

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде да ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	fax: +359 2 984 02 03 e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2 Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:30 Local time</i>	phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540	phone.: +359 888 903 943 +359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours Opens 2 hours prior</i> <i>to scheduled departure</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> <i>Saturdays customers are served by email</i> <i>and phone from 10:00 to 16:00 Local time.</i>	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Shumen City office Shumen, Patleyna 10 str. <i>Monday-Friday: 09:00-17:00</i>	phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg
BRU 	Belgium, Brussels <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>10:00-19:00 Local Time</i>	phone: +32 470 401 260 e-mail: brussels@air.bg www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 fax: +49 30 2513330 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg
LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 (Zone G) Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 208 745 9833 +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and</i> <i>September)</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours before flight</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 fax: +972 379 51 354 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) fax: +431 5352552 e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg

*Small moments,
happy tastes!*

FOLLOW US

VIEW CATALOG

КАЖИ ДА

на по-добър имунитет с
ЦИНК И СЕЛЕН

на повече жизненост с
**ВИТАМИН В6, КОФЕИН
И ГУАРАНА**

на повече настроение с
ВИТАМИНИ В3 И В7

- * Без изкуствени подсладители.
- * Без изкуствени оцветители.
- * Нискокалорични.

USE IT
DON'T LOSE IT!